

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

ÅRSSKRIFT 2012

Åttioförsta årgången

INNEHÅLL

MORGAN AHLBERG

Duellen i Lockerudsskogen..... 3

HANS-RUNE SKAGERLIND

Restad

-från feodalgods till modern stadsdel..... 17

FELIX ANDERSSON

Arbetskompani L 17 Öxnered

De svenska arbetskompanierna under andra världskriget..... 31

KENT KARLSSON BERNDTSSON

Gymnasisttidningen Runa 41

STAFFAN LUNDH

En enkel till Zanzibar, tack..... 49

GUNNAR GRAUMANN

Inte bara Sjöberg, Vänersborg hos några andra författare 61

PER HEDQUIST

Järnvägsbron..... 71

LARS SALONEN

Årskrönikan 79

Minnesrunor 85

Medlemsförteckning 95

Styrelseberättelse 117

Årsbokslut..... 119

Gillet styrelse och funktionärer..... 120

Medlemsinformation 121

Annonser..... 123

Gillemästerskap i golf..... 132

Duellen i Lockerudsskogen

Av

Morgan Ahlberg

En morgon i maj 1816 skjuts friherren och kaptenen Gustaf von Köhler till döds i en skogsglänta utanför Vänersborg. Han blir den siste i Sverige som avlider i en duell. Mannen som sköt var Zacharias Sabelfelt, adelsman och kapten vid samma regemente.

Att duellera var olagligt 1816 och under den följande sommaren kom de inblandade att ställas inför krigsrätt. Denna berättelse är ett försök att rekonstruera duellen utifrån de vittnesmål som finns återgivna i protokollen från rättegången. Citat och återgiven dialog är ordagrant hämtade från protokollen, utan ändringar i språkbruk och stavning.

Genom åren har det spekulerats om bakgrunden till duellen. Som vi kommer att se av berättelsen handlade det om konkurrens om befordringar inom den svenska krigsmakten.

Efter kriget mot Ryssland några år tidigare var den svenska statskassan tom. Dessutom hade Finland förlorats och behovet av officerare krympt. Denna situation gav upphov till en skarp konkurrens om lediga officerstjänster.

Konkurrensen gav i sin tur upphov till en svart marknad där rika adelsmän kunde köpa sig lediga officerstjänster, eller se till att de fick dem genom kontakter och svågerpolitik. Även om det inte kom fram några sådana bevis under krigsrätten tycks sådana befordringar ha förekommit även på Västgöta-Dals regemente i Vänersborg.

Men 1816 hade en grupp förbigångna officerare svurit sig samman för att stoppa officerare utifrån från att komma till regementet och gå förbi dem i turordningen till lediga officerstjänster. Metoden bestod av att försöka skrämja bort dessa officerare genom att utmana dem på duell om de inte gav sig av frivilligt.

Den 24-årige kaptenen och friherren Gustaf von Köhler passar väl in på beskrivningen av de män som på ett eller annat sätt skaffat sig företräde till lediga officerstjänster. Han var högadlig och kom från en rik och inflytelserik familj. Hans far var jurist och under en period ledamot av Högsta domstolen i Stockholm.

Sent på kvällen, den 27 maj 1816, anländer han till Vänersborg, tillsammans med sin betjänt Carl Hall. Han har nyligen utnämnts till kapten vid Västgöta-Dals regemente och är nu på väg till sitt första befälsmöte. Väl inne i staden tar han in hos handelsman Lundin, som även driver ett gästgiveri och har rum för uthyrning.

Tidigt morgonen därpå, tisdagen den 28:e maj, stiger han upp och klär på sig sin uniform från förra tjänstgöringen i Skåne, vid Konungens eget värvade regemente. Han går ut från handelsman Lundins gård och promenerar till torget där regementets officerare samlats till exercis.

Under excercisen samtalar Gustaf von Köhler med sin överordnade, regementets chef, överste Fredrik Gyllenram. Vi vet inte vilken sinnesstämning von Köhler var i när han anlände till staden, men troligen gör samtalet med Gyllenram, eller någon som han möter på torget, honom dyster. Han förstår nu att det inte kommer att bli så lätt att bli accepterad vid regementet som han trott. Kanske får han redan nu besked om att det finns en grupp som bestämt sig för att få bort honom.

När han återvänder till handelsman Lundins gård efter excercisen iakttas han av en av Lundins pigor, Johanna Jansson. Hon ser att von Köhler är ”mycket ledsam och orolig” och frågar honom vad oron beror på men får inget svar.

Senare under förmiddagen får von Köhler besök av tre officerare på sitt rum hos Lundin. Johanna Jansson, som blir vittne till besöket, känner inte igen någon av besökarna men iakttar att de diskuterar något med von Köhler ”i mycken hetta”. Hon hör tillräckligt av samtalet för att förstå att det handlar om att besökarna vill att von Köhler ska avgå frivilligt från sin befattning, något som han, enligt Janssons vittnesmål, vägrar.

von Köhler: Det gör jag icke, emedan Kongl. Maj:t i Nåder meddelat mig Fullmakt, hwarföre jag rest hit, för att intaga min beställning.

Besökare: Kron-Prinsen har således gjort Er en wälgerning som skänkt Er hit, efter som Baron icke kan blifwa stilla wid något Regemente trots att han gjort försök vid flera.

Besökarens insinuation om att von Köhler fått sitt uppdrag på orätt sätt var naturligtvis en förolämpning, liksom kommentaren att von Köhler inte lyckats så bra vid sina tidigare placeringar. Att förolämpa en annan officer och adelsman var ett av de vanligaste sätten att utmana till duell. Besökarna var, enligt Jansson, tydliga på den punkten; Om von Köhler inte avgick frivilligt, uppmanades han att ställa upp på en duell dagen efter.

Efter att ha blivit förolämpad, uppmanad att ge upp en tjänst han inte ville ge upp, och dessutom mer eller mindre bokstavligen blivit utmanad på duell, hade von Köhler inte många alternativ. För en officer och adelsman gick det inte att vägra duellera om han ville ha kvar heder och ära.

Enligt Jansson övergår sällskapet därför till att diskutera praktiska saker, som plats för duellen. Tre platser diskuteras, bland annat "Billarden" och "här hos herr Lundin". Slutligen tycks de ha bestämt sig för en glänta i Lockerrudsskogen strax väster om staden.

Besökarna frågar även von Köhler om han vill duellera med värja eller pistol, eftersom seden gav den utmanade rätten att välja vapen. Gustaf von Köhler svarar då att "det är det samma".

Efter det hemlighetsfulla mötet går von Köhler till fru Brinks Spisqvarter för att äta en bit mat. Fru Brink drev inte bara matservering utan hade även rum för uthyrning samt en salong för umgänge på kvällarna. Här samlades ofta officerare från regementet på sin lediga tid.

På vägen till eller från fru Brink passar von Köhler på att besöka en annan officer vid regementet, kapten Leonard Uggle. Han är en av de officerare som innehar en viss officersgrad men bara har tjänst och lön som motsvarar en lägre grad, i hans fall som löjtnant. Detta förfarande är vanligt vid den här tiden och en följd av situationen med ett överflöd av officerare, allt för få officerstjänster och en tom statskassa.

Vilket ärende von Köhler har hos Uggle framgår inte. Kanske är han en av de tre officerare som uppvakttat von Köhler timmarna innan, och att von Köhler behöver klargöra något. Leonard Uggle är förtegen och otvetydig om detta möte när han senare utfrågas av krigsrätten.

På eftermiddagen återupptas exercisen och den pågår åtminstone till klockan fyra. Det är rimligt att anta att von Köhler deltar i den och att han i så fall återkommer till sitt rum hos handelsman Lundin någon gång under sen eftermiddag. Strax därefter får han återigen besök av två eller tre officerare. En av dem är nyss nämnda Leonard Uggle. Den andre är en kapten vid namn Reuter, som i likhet med Uggle verkar ha tjänst och lön under sin officersgrad. Om det finns en tredje man med på besöket, vittnesmålen går i sär, så förblir hans identitet okänd.

Det är heller inte klart vad samtalet rör sig om vid denna sammankomst. Leonard Uggle tog initiativet till besöket, men kan inte inför krigsrätten uppge någon orsak. Enligt honom samtalade de under besöket om "en och annan likgiltig sak" men inte alls om "något som angick den sedemera inträffade Duellen".

Lite senare på eftermiddagen får von Köhler återigen besök av tre

officerare. Betjanten Carl Hall är närvarande när de tre männen dyker upp, men blir uppmanad att lämna rummet. Han hör alltså inte samtalet men utgår från att det handlar om duellen. Anledningen är att von Köhler direkt efter att männen gått frågar Hall om han vet var doktor Winkler bor. Vid en duell är det förstås praktiskt, och inte alls ovanligt, att en läkare finns närvarande eller i beredskap.

Dessutom är doktor Winkler en bekant till von Köhler. I förhören efter duellen uppger Winkler att han träffat von Köhler hos handelsman Lundin. De hade samtalat om det faktum att von Köhler nu var placerad på Västgöta-Dals regemente varpå von Köhler hade tagit Winkler avsides och frågat honom hur tidigt på morgonen han steg upp. Winkler hade då svarat att det gör han vanligen mellan klockan sex och sju. Då hade von Köhler sagt ”Det är godt att jag wet det”.

Efter mötet med doktor Winkler går von Köhler till sängs, men får strax återigen besök, troligen mellan klockan tio och halv elva på kvällen. Det är en korpral från regementet som kommer med order om att von Köhler ska inställa sig hos överstelöjtnant Magnus Haij. Överstelöjtnanten var den näst högste officeren på regementet, efter överste Gyllenram.

Vad som sägs under detta samtal är inte klarlagt. Ett vittnesmål påstår att Haij uppmanat von Köhler att ”slåss”, något som Haij tillbakavisar med att detta måste ”säkert wara missförstått af wittnet, emedan ett sådant samtal mig och afledne Baron Köhler emellan aldrig förefallit”. Vem detta vittne var redovisas aldrig, men det är inte otroligt att det är en andrahandsuppgift från Hall, det vill säga att von Köhler vid sin återkomst till rummet hos handelsman Lundin återgett vad Haij sa.

Besöket hos Haij varar inte länge. Redan efter en halvtimme är von Köhler tillbaka på sitt rum och lägger sig återigen för att sova. Men någon vidare nattsömn får han inte. En kort stund senare kommer adjutant Tolf Stenberg på besök. Då är klockan ungefär elva på kvällen.

Som adjutant ingår Stenberg i regementets stab och har till uppgift att biträda de högre officerarna där. Själv har han löjtnants grad men med en furirs indelning, det vill säga en lön under sin befattning. Till skillnad från flera andra inblandade i duellen är Stenberg inte av adlig börd. Han beskrivs av senare levnadstecknare som en ”mycket orolig natur”. Samma år som duellen i Lockerudsskogen, troligen tidigare på året, har han själv duellerat med en löjtnant från Värmlands fältjägarregemente i Karlstad.

Även denna sena kväll ger Stenberg prov på sin oroliga natur. Han känner uppenbarligen inte till vilket rum von Köhler bor i utan beordrar

i "en häftigt befallande ton" en av Lundins pigor, Anna Sahlberg, att visa honom till von Köhlers rum. Men Anna Sahlberg hinner inte mer än beskriva vägen innan Stenberg går iväg och börjar bulta på dörren till von Köhlers rum.

Gustaf von Köhler, som precis lyckats somna, vaknar och skickar återigen ut sin betjänt. Men Stenbergs uppträdande väcker denna gång nyfikenheten hos både Anna Sahlberg och pigan Johanna Jansson. De båda smyger därför in i ett tomt rum intill von Köhlers varifrån de lyssnar på samtalet i smyg.

Pigornas och Stenbergs version av vad som sägs går isär. Enligt pigorna gör Stenberg flera yttranden som tydligt gör honom medskyldig till duellen. Stenberg själv förnekar detta och menar att han med sitt besök endast hade för avsikt att återknyta en gammal bekantskap, eftersom han känt von Köhler "alt sedan han gick i Skara Schola". Enligt honom kunde han inte alls ana att de båda vid detta återseende skulle hamna i "ett så alfwarsamt samtal" som de gjorde.

Efter att Stenberg klivit in i von Köhlers rum påminner han honom "efter manlig hälsning och tillkännagifwande af mitt namn, att wi före sett hwarandra." Enligt Stenberg drar sig då von Köhler detta till minnes och förklarar "sitt nöje deröfwer, att han här träffade en Person, med hwilken han åtminstone icke war obekant".

Därefter fortsätter von Köhler att förklara varför han anlant till regementet och uttrycker sin förhoppning om att, åtminstone på sikt, bli accepterad.

von Köhler: "Jag har hitkommit under Herrarnes Möte, för att göra bekantskap med mine nya Camrater, och ehuru jag wet att jag i början ej har att wänta det wänligaste bemötande, emedan emplacement alltid är mindre behagligt, tror jag dock att detta förgår med tiden, att Kongl. Maj:t har i Näder placerat mig, äro wi skyldige att anse såsom berättigad till denna Myndighet och utan knot underkasta oss den samma."

Stenberg svarar då att det von Köhler säger otvivelaktigt är sant, men han påpekar att von Köhler kommit till Vänersborg som en "bemedlad man" och sålunda inte är i behov "af Reveneue af en Indelning". Stenberg undrar följaktligen om inte von Köhler är beredd att avstå "ett möjeligen inträffande Accord" till en mindre bemedlad, "då flere af Regementets gamle Officerare, åtminstone i 6 år, genom täta placeringar ej warit i tillfälle att accordera, utan måst tjena med liten Lön, hwilken försatt dem i nödwändighet att göra skulder, som i närwarande tider äro swåra att betala."

von Köhler: hwad är Herr Lieutenantens påstående?

Stenberg: Mitt påstående är att Herr Baron cederar.

von Köhler: Jag cederar aldrig – Det wore sårande för min Heder.

Stenberg: Jag tror inte det – efter min tanka skulle det twärtom vara en tillfridsställelse, att weta sig hafwa bidragit till en och annan Camrats upkomst, när endast Lönen, men icke Touren är i fråga, hålst då man äger den förmögenhet att Cession ej werkar på Cassan.”

Köhler håller då med om att man kan se saken på två sätt, men att han har bestämt sig.

von Köhler: Förr än jag cederar, förr slåss jag.

Stenberg: Ja, då måste Herr Baronen slåss i morgon klockan 5.

von Köhler: ”Nej icke förr än kl. 6.

Enligt Sahlberg tycks Stenberg vara nöjd med det svaret.

Dessutom hör de båda pigorna von Köhler fråga Stenberg till råds.

von Köhler: ”Hwad skulle Lieutenanten göra, om han wore i mitt ställe?”

Stenberg: ”Jag medgifwer det, det är alt swårt, men det kan icke hjelpas, ty främmande Officerare har kommit så ofta till vårt Regemente, så det är en ren föresats af oss alla Officerare, att inga främmande Officerare mer får komma in wid detta Regemente, och i händelse det inträffar, blifwer genast Duell.

Pigan Sahlberg berättar i sitt vittnesmål att Stenberg ska ha sagt att det vid regementet fanns ”trenne [3] fattige kamrater som behöfde den tjensten, och wore utan lön”.

På fråga från krigsrätten säger Stenberg att han inte fått någons uppdrag att försöka få von Köhler att avstå från någon av sina rättigheter. Enligt Stenberg är det von Köhler själv som tar upp ämnet och ger Stenberg tillfälle att reflektera över det. Stenberg själv påstår att han inte känner till några ”sammansättningar” inom officerskåren mot von Köhler.

Stenberg bestrider Anna Sahlbergs vittnesmål om att han ska ha känt till planerna på en duell. Sahlberg å sin sida säger att hon känner Stenberg ganska väl och att hon på sin ed kan intyga att det inte var någon mer i rummet förutom Stenberg och von Köhler och att det var Stenberg och ingen annan som talade.

Nästa morgon stiger Gustaf von Köhler upp någon gång mellan kvart i fyra och kvart i fem på morgonen. Han har då fått som mest fem timmars sömn. Även på andra håll är människor tidigt uppe. Strax

före klockan fem på morgonen väcks löjtnant Liedberg i sin bostad av kapten Sabelfelt. Liedberg äger häst och vagn och brukar låna ut dem till behövande officerare. Detta är även Sabelfelts ärende, och Liedberg ger genast sin betjänt Roos order att göra i ordning vagnen och, enligt Sabelfelts önskemål, köra fram den till apotekare Forsshalls hus ”deri Herr Lieutenanten bodde”.

Även regementsläkaren Jacob Rudolphi får besök tidigt på morgonen. Klockan halv sex ”innan jag ännu hunnit påkläda mig” får han besök av löjtnant Karl Björkman. Enligt Rudolphi konsulterar Björkman honom om ett sår på sin fot. Sedan blir Björkman plötsligt illamående. När Rudolphi förklarar att han inte har ”några tjenliga medikamenter hemma” föreslår Björkman att Rudolphi ska följa med honom till apoteket, vilket han också gör.

Troligen får även kapten Lars Sundén besök tidigt på morgonen. Sundén hade utsetts till att vara von Köhlers sekundant. Under rättegången vill Sundén inte uppge vem som besökte honom, och skyller på att han inte kommer ihåg, men han uppger att det var ett bud som uppmanade honom att besöka von Köhler.

Även Sabelfelts sekundant, Lilljestjerna, uppger att han fick ett bud på morgonen, om att inställa sig hos kapten Sabelfelt. Även Lilljestjerna drabbas under rättegången av minnesförlust och kommer inte ihåg vem budbäraren var.

Det finns förstås goda skäl att tvivla på historierna om budbärarna. Eftersom detaljerna kring duellen uppenbarligen bestämdes dagen innan behövdes det knappast några budbärare för att få sekundanterna och läkaren på plats. Om man däremot vill ge intryck under rättegången av att inte ha varit delaktig i planeringen, vilket förstås skulle göra dessa personer till medskyldiga, så behövdes historierna om de okända budbärarna.

En vittnesuppgift finns som stöder slutsatsen om att åtminstone Lilljestjerna hade kunskap om den förestående duellen. Fru Maria Brink, som Lilljestjerna var inneboende hos, uppger att hon kvällen före duellen hört Lilljestjerna be husets pigor att väcka honom klockan tre följande morgon.

Hursomhelst sammanstrålar Sundén, Sabelfelt, Lilljestjerna och von Köhler någon gång strax före klockan sex denna vackra morgon, den 29 maj 1816. De fyra hälsar på varandra varefter Sabelfelt beger sig till apoteket. De tre andra börjar promenera ut ur staden över Dalbobron, mot Lockerudsskogen.

På apoteket möter Sabelfelt fältläkaren Rudolphi och tillsammans ger

de sig av med den häst och vagn som Sabelfelt tidigare lånat. Vagnen körs av drängen Johan Roos. Även de ger sig nu av ut ur staden, över Dalbobron, mot ett på andra sidan ”beläget Torp”.

Vittnesmålen kring var de inblandade träffar varandra och när och med vilka de först talar om duellen, är röriga och delvis motsägelsefulla. Det är lätt att få intrycket att vittnesmålen delvis är efterhandskonstruktioner för att dölja att samtliga inblandade vid denna tidpunkt redan är väl insatta i vad som ska ske.

Bland annat görs försök under rättegången att hålla regementsläkaren Rudolphi utanför planeringen av duellen, även om det måste ha varit uppenbart för Rudolphi vad som höll på att hända.

Oavsett om de färdas över bron i en eller två grupper så sammanstrålar de alla vid det torp som då låg vid västra änden av Dalbobron. Det är fortfarande en vacker morgon. Vattnet på Vänern är lugnt.

Troligen kommer vagnen med Roos, Rudolphi och Sabelfelt dit först. Sedan ansluter Hall, von Köhler, Sundén och Lilljestjerna till fots. Hall hade mött von Köhler inne i staden, gåendes mellan ”secundanterne” Sundén och Lilljestjerna. Gustaf von Köhler hade då ropat på Hall att han skulle följa med dem.

Efter samlingen vid torpet går de två duellanterna samt de två sekundanterna vidare en bit ”inåt skogen”. Under rättegången uppger Sundén och Lilljestjerna att de försöker ”försona de oenige”. Men duellen går inte att avstyra och ”affairen” börjar genast när de kommer fram till skogsgläntan.

Efter att de andra gått iväg för att duellera lämnas läkaren Rudolphi, betjänten Hall och drängen Roos kvar vid vagnen. Men Rudolphi stannar inte länge. Han beslutar sig strax för att följa efter.

När Rudolphi kommer i fatt de andra upptäcker han att de är djupt försjunkna i en diskussion. Sabelfelt får syn på Rudolphi och ber honom att gå lite i förväg eftersom de ägnar sig åt ”en öfwerläggning”. Rudolphi uppger under rättegången att han gör som han blir tillsagd och sätter sig på en sten en bit bort.

Sedan plockas pistolerna fram. Ingen vill under rättegången ta på sig ansvaret för att ha laddat pistolerna, eller ens haft dem med sig. Sekundanterna uppger endast att pistolerna var laddade i förväg ”på wanligt sätt”. Därpå uppmäts tolv stegs avstånd mellan de duellerande ”hwarpå Capitaine baron Köhler genast skjöt och Capitaine Sabelfelt derefter, utan att någondera träffade.”

Under rättegången uppger sekundanterna att de nu tror att duellen är över. De båda duellanterna har utväxlat var sitt skott och därmed visat

att de har det mod som förväntas av dem. Enligt Sundén förklarar sig även Sabelfelt nöjd med detta, med orden ”Det ser ut som wore wi lika goda skiöttar”, men von Köhler uppges vara envig och ”åskade wapnens ytterligare bruk”.

Av åklagarens frågor under krigsrätten märks en tveksamhet redan då till om sekundanterna talade sanning när de på detta sätt försöker lägga skulden till det tredje och dödande skottet, på von Köhler. Med facit i hand kan påståendet om att von Köhler är den drivande i duellen avskrivas som ren lögn. Allt tyder på att det var Sabelfelt och hans kollegor som var drivande, och att von Köhler själv gärna skulle velat avsluta affären så fort som möjligt.

Tillbaka till skogsgläntan. De första två skotten, som avlossas tätt efter varandra, uppfattas av fältläkaren Rudolphi där han sitter på sin sten en bit bort. Han springer genast tillbaka till de andra och ser von Köhler och Sabelfelt vandra fram och tillbaka. Han ser också att Sundén och Lilljestjerna är sysselsatta med att ladda var sin pistol, och uppger till krigsrätten att han nu förstår vad avsikten med promenaden är och frågar ”häftigt”:

Rudolphi: ”Hwad Djefwulen taga Herrarna sig före?”.

På denna fråga får han inget annat svar än att han blir presenterad för baron von Köhler. Enligt Rudolphi säger von Köhler då till honom ”torrt men vänligt”:

von Köhler: ”Ursäckta mig som gjort Doctorn besvär!”.

Rudolphi vänder sig då till Sundén och Lilljestjerna.

Rudolphi: ”Är det inte redan slut?”.

Sundén/Lilljestjerna: ”Wi hafwa nog sökt att förlika dem, men förgäfwes”.

Efter detta görs pistolerna redo och Rudolphi uppmanas att avlägsna sig, vilket han också gör då han anser att nya försök från honom att lägga sig i bara skulle öka ”den synbara hetten” hos de inblandade. Kort därpå skjuter Sabelfelt det tredje skottet som träffar von Köhler i sidan.

Här är det dags att inflika något om hur pistoldueller gick till. I huvudsak fanns det två varianter. En där duellanterna stod med ryggen mot varandra, på ett visst avstånd, och sedan på en given signal vände sig om och sköt samtidigt. Den andra varianten gick ut på att duellanterna avlossade var sitt skott i tur och ordning, och där den utmanade fick börja.

*Lockerudspistolerna, tillverkade vid Jönköpings Gevärsfabrik av Jean Hultman på 1750-talet. Vid duellen hade pistolerna flintlås, vilket senare byttes till slaglås. Pistolerna ingår i Vänersborgs museums samlingar.
Foto: Carl-Fredrik Nystöm.*

Det kan låta fullständigt livsfarligt och orättvist att en duellant fick börja med att skjuta medan den andre skulle kallt stå och vänta in skottet. Risken att träffas var emellertid liten. För det första var det inte tillåtet att sikta, utan duellanten förväntades sträcka ut sin arm och skjuta mycket snabbt. För det andra hade pistolerna slätborrade pipor, till skillnad från dagens räfflade. Det gjorde att träffsäkerheten, även på

korta avstånd, var relativt dålig. För att ytterligare minska risken att bli träffad stod duellanterna sidledes mot varandra för att göra sin träffyta så liten som möjligt.

Enligt Sundén, Sabelfelts sekundant, gick duellen till på detta sistnämnda vis, och helt enligt alla regler. ”Alla tre skotten gingo med all möjlig hastighet wid Pistolernas nedfällande utan riktning” uppger han inför rätten. Det vill säga duellanterna sköt så fort de kunde och utan att sikta.

Efter att de två första skotten utväxlats, tycks det alltså som att duellanterna kommer överens om en ny runda, och att det denna gång är Sabelfelts tur att börja. Men det blir inget andra skott för von Köhler. I stället träffas han av Sabelfelts kula, som skadar hans högra arm och sedan fortsätter in i bröstkorgen där den krossar ett revben och skadar flera inre organ. Enligt sekundanterna försöker von Köhler lyfta sin högra arm för att avlossa ett skott han också, men orkar inte. Istället skyndar Sundén och Lilljestjerna fram till von Köhler eftersom de ser att han är nära att falla.

Samtliga tre skott uppfattas även av Hall och Roos som blivit tillsagda att stanna kvar vid vagnen. Båda bekräftar att de första två skotten avlossades tätt inpå varandra. Tidsskillnaden mellan dessa två skott var enligt Hall ”ganska obetydlig, liksom man hastigt utropar Commando orden: Ett, Tu!”. En stund senare hör båda det tredje skottet, följt av att Lilljestjerna ropar åt Hall att komma.

Rudolphi hinner fram strax före Hall och ser hur von Köhler håller på att falla men hålls uppe av Sundén och Lilljestjerna. Sabelfelt står några steg därifrån men kommer snabbt fram även han till von Köhler som läggs ner på marken. Rudolphi undersöker såret och förbinder det så gott han kan.

Därefter går Sundén iväg för att hämta Roos och vagnen. När Roos har kommit ett litet stycke, på andra sidan torpet ”från vägen in åt Skogen” finner han von Köhler liggande sårad på marken, stödd mot sin betjänt. Roos ombeds ta av sätet från vagnen för att använda det som bår. I vagnen bäddas sedan med granris och en överrock. Därefter lyfts den sårade von Köhler upp i vagnen, liggande på sätet och körs långsamt tillbaka till staden. Rudolphi och Hall följer med vagnen in till staden, medan de andra går i förväg.

Ett stopp på vägen görs hos Fryckman, boende på torpet Blåsut ”icke långt derifrån Duellen för sig gick”. Hall går in till Fryckman och får vatten som han tar med tillbaka till vagnen.

När de kommer fram till staden förs von Köhler till sitt rum hos

handelsmannen Lundin. Rudolphi lånar även ut en madrass till von Köhler att ligga på. Den skadade bärs upp på sitt rum av Stenberg, Hall, en korpral som heter Anders Flink och en av Lundins betjänter. Flera personer på Lundins gård blir vittnen till att von Köhler bärs in, bland andra Pigan Anna Sahlberg som uppger att von Köhler var ”illa sårad, och att mycket blod rann utaf honom”.

Att adjutant Stenberg påpassligt fanns på plats hos Lundin väckte rättens intresse. Enligt Jansson hade Stenberg frågat henne vilket som var von Köhlers rum, varpå hon näsvist hade svarat att ”Rummet är där i dag, der det war i går aftons, när Herr Lieutenanten war der.” Stenberg hade då blivit kort i tonen och bara svarat: ”tag i Karlen”, varpå han och de andra bar in von Köhler på hans rum.

På rummet undersöker Rudolphi skadan närmare och ett nytt förband läggs på. Gustaf von Köhler frågar nu Rudolphi ”om han trodde Blessuren vara dödlig”. Rudolphi hade då svarat att han ”vårdat lika svåra skador”. Enligt Rudolphi hade von Köhler även kommenterat duellen genom att säga att ”Sabelfelt träffade rätt bra”.

Förutom av Rudolphi får von Köhler besök av färtläkare Winkler och provinsialläkare Gudmund Sandmark. Winkler anländer först men redan under hans besök är von Köhler matt och har svårt att tala.

Provinsialläkare Sandmark besöker von Köhler mellan klockan 11 och 12 på förmiddagen. Då kan han konstatera att von Köhler kallsvettas och att han kastar sig oroligt fram och tillbaka i sängen. Gustaf von Köhler är dock vid medvetande och ”till sina sinnen ganska redig, dock mycket ledsen och orolig”. Gustaf von Köhler frågar Sandmark om han kan bli återställd samt säger att ”Gud gifwe det!”

En av de högre officerarna på regementet, major Norlin, besöker von Köhler. Norlin uppger att han fått vetskap om duellen klockan tio, av Rudolphi. Även Norlin konstaterar under sitt besök att von Köhler är mycket matt och har svårt att tala. Enligt Norlin yttrade von Köhler endast:

von Köhler: ”Jag har uppfyllt den plikt, hwartill hedren kallade mig, och tror, att Gud är lika barmhertig mot mig, som andra Menniskor”.

Norlin frågar von Köhler, som inte har några anhöriga i Vänersborg, om det finns någon angelägenhet som von Köhler vill anförtro honom att uträtta, men på det får han inget svar.

Flera personer tycks vara på plats när von Köhler dör, någon gång mellan två och tre på eftermiddagen. Pigan Jansson uppger tiden till ”klockan nära Tre på eftermiddagen, sedan han lefwat 8 och en half timma efter Duellen”.

Fälthäkaren Rudolphi beskriver von Köhlers sista timmar med orden:
 ”Tåligt uthärdade Baron von Köhler smärtorna och mottog med lugn,
 annoncen om sin bortgång, utan att ens nämna Capitaine Sabelfelt. Baron
 Köhler dog samma dag klockan två på eftermiddagen”.

Minnesstenen Duellen i Lockerudskogen. Foto: Karl Bernling

*Morgan Ahlberg, född 1971.
 Chefredaktör på tidningen ttela sedan 2010.
 Inträdde i Gillet 2005.*

Restad –från feodalgods till modern stadsdel

Av

Hans-Rune Skagerlind

Vänersborgs Hospital och Asyl. Restad

Utsikt från vattentornet.

Historik

Restad Gård, som området numera kallas, är en företagspark under omvandling till ny stadsdel i Vänersborg. Området är beläget på en landtunga cirka 7 kilometer sydost om stadscentrum och gränsar i väster till södra delen av Karls Grav och i söder till Göta Älv. Större delen av området var under hela 1900-talet sinnessjukhus och hette vid invigningen 1905 Vänersborgs Hospital och Asyl för att 1931 byta namn till Restad Sjukhus. Egendomen omfattade vid 1900-talets början cirka 170 hektar, varav skogsmark 87 hektar och jordbruksmark cirka 60 hektar. Övrig mark var parker, byggnadstomter och trädgårdsanläggningar. Inom egendomen fanns torpen Jutan, Brinketorp, Liden, Skogen, Dalen samt Stora och Lilla Timmeråsen.

Restad är enligt ortsnamnskommittén ett namn vars förled torde vara det fornsvenska mansnamnet Redhar. Namn på ”sta” har forntida anor i betydelsen plats och Restad torde därför kunna tolkas som ”platsen för Redhars bostad”. År 1540 skattade prebendebonden Eleff i ”Risstada” enligt Skara kyrkliga jordebok 5 pund smör till Skara och i Gustaf Vasas registratur bekantgöres att konungen i juni 1544 givit ståthållaren

Gustaf Olofson Stenbock att till Frans Trebow överlämna den av Eleff brukade "Rijsta" gård. Efter några fler olika ägare meddelar Johan III, att Kronan till ryttmästare Anders Linnarsson, son till hövitsmannen Linnar Torstensson och farbror till Lennart Torstensson, avstått "Ristad".

Anders Linnarsson byggde Restad till sätesgård. Han dog ogift och Restad ärvdes av systemn Agneta Linnarsdotter och hennes man, riksrådet Bo Ribbing, vilken sistnämnde ännu 1616 skrev sig till Restad. Efter det Agneta Linnarsdotter 1617 avlidit, kom Restad att ärvas av Torsten Linnarssons son, den unge Lennart Torstensson. Efter Lennart Torstenssons död 1651 ärvdes gården av änkan Beata de la Gardie och sonen Anders Torstensson samt sedermera av den sistnämndes änka Christina Stenbock.

Restad kom 1696 att utgöra ett av de gods som indrogs till staten som en del av Karl XI:s reduktion. Restad var därefter boställe åt landshövdingen i Älvsborgs län och landshövdingarna fortsatte att disponera Restad gård som löneförmån och "fritidsbostad" ända fram till 1890.

Egendomen ligger i före detta Naglums socken i Väne Härad och tillhörde under indelningstiden Önafors rote. Vid kommunreformen 1862 övergick socknens ansvar för de kyrkliga frågorna till Naglums församling och för de borgerliga frågorna till Naglums landskommun. Landskommunen och församlingen uppgick 1888 i Vassända-Naglums landskommun respektive Vassända-Naglums församling. Den sammanslagna landskommunen upplöstes 1945 och större delen införlivades då med Trollhättans stad, från 1971 Trollhättans kommun. Ortarna norr och öster om älven, Grunnebo, Båberg, Onsjö säteri jämte Restad, Mariedal, Kassaretorpet och Önafors fördes till Vänersborgs stad.

Väg- och båtförbindelser

Vägförbindelsen från Restad till Vänersborg gick parallellt med Karls Grav via Brinkebergskulle. Strax därefter delade sig vägen i en del som följde Karls Grav till Edsvägen och en del som gick genom Mariedal fram till Östra vägen vid Kassaretorpet. Under 1900-talets början byggdes Restadvägen ut genom Mariedal med anslutning till Östra vägen och blev den naturliga förbindelsen med Vänersborgs tätort. Då byggdes också anställda på sjukhuset villor på båda sidor av Restadvägen och sträckan domineras än idag av trävillor från 1920-talet med något enstaka inslag av funkishus från 30-talet. I mitten av 1980-talet byggdes Tegelbruksvägen ut hela sträckan mellan Restad och Edsvägen vid Gropbron. Därmed var den gamla ordningen återställd och Tegelbruksvägen är nu den naturliga vägförbindelsen till Vänersborg. Restadvägen har

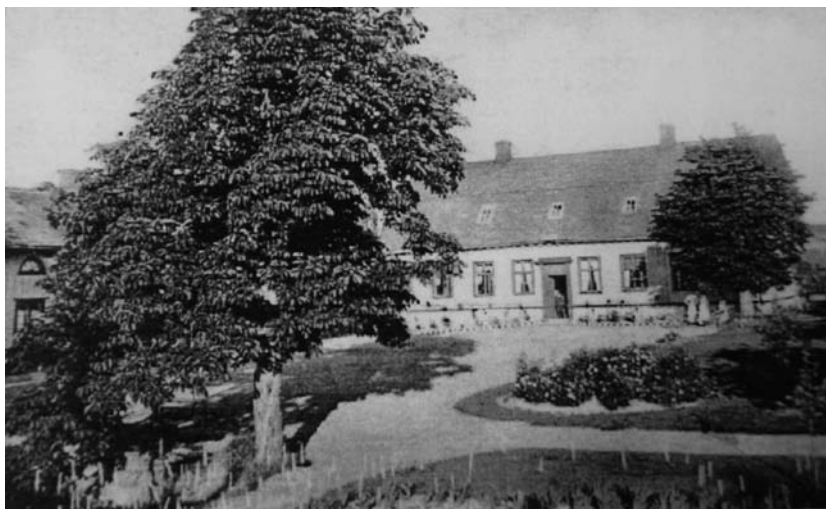
*Mangårdsbyggnaden från älvsidan. Akvarell av Hanna Wennerus.
Västergötlands museum.*

förvandlats till en lugn gata genom Mariedal, full av gupp och andra trafik hinder.

De första åren sedan sjukhuset invigts 1905 skedde transporter mellan sjukhuset och Vänersborg med hästskjutsar. År 1915 köpte sjukhuset en motorbåt för trettio personer som sommartid gick tre dagliga turer mellan en brygga ovanför Brinkebergskulle sluss och hamnen i Vänersborg. Omkring 1922 bildades en trafikförening som köpte in bussar och började konkurrera med båten. Det gick så bra att båttrafiken avvecklades 1927 och båten såldes. I juli 1944 överlät trafikföreningen rättigheterna till en av chaufförerna, Kjell Carlsson, som utvidgade trafiken även till andra linjer än den ursprungliga. Företaget ombildades sedan till Vänersborgs Linjetrafik.

Restad som landshövdingeboställe

För landshövdingarna under 1700-1800-talen var det natursköna Restad ett kärt och livligt uppskattat sommarnöje. Nuvarande mangårdsbyggnaden är antagligen uppförd under landshövding J.F. Lilljehorns tid i slutet av 1700-talet, men om- och tillbyggd genom landshövding Bengt Carl Bergman på 1850-talet. Utom mangårdsbyggnaden som fortfarande står kvar och används som bostadshus med lägenheter fanns det två flygelbyggnader. På ömse sidor om allén till huvudingången låg

Mangårdsbyggnaden från gårdssidan. Tidigt 1900-tal.

två karpdammar framför flyglarna. Den ena flygeln togs ner redan på 1890-talet och lär ha flyttats till Trollhättan och återuppförts ovanför nuvarande Oscarsbron. Den fick då namnet Willa Högbo och förvandlades senare till Högbo Wärdshus. Den andra flygeln stod kvar och rymde tjänstebostäder för ekonomipersonal ända till den revs 1959. Karpdammarna är sedan länge igenfyllda.

Landshövdingarna som disponerade Restads boställe var skattskrivna i Vänersborg. På bostället hade landshövdingen på Eric Josias Sparres tid till sin hjälp en betjänt med familj och några pigor och drängar. Den stora parken runt mangårdsbyggnaden och kronoegendomen i övrigt sköttes av rättare och trädgårdsmästare, kronojägare, smed, torpare och ”arbetskarlar”. I mitten av 1800-talet bodde och verkade sammanlagt ca 70-80 personer på egendomen. Landshövding Sparre tycks ha trivts alldeles utmärkt med att ha mangårdsbyggnaden på Restad som löneförmån under sina 28 år som Konungens Befallningshavare i Älvsborgs Län. För att använda ett modernt språk så använde han Restad som både retreat och konferenslokal. Det finns skildringar av att han höll sammanträden där med intressenterna i järnvägsprojektet Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga (UVHJ). Aktieteckningen gick säkert lättare efter en god lunch där med lite punsch på altanen ut mot älven.

Lars Magnus Engström, den sedermera så bekante Bolstadprosten, beskriver i sin biografi över Sparre sitt första möte 1881 med lands-

hövdingen ute på Restad. Mötet resulterade i att Sparre efter mötet tog ekonomiskt ansvar för den då 14-årige Engströms studier vid läroverket i Vänersborg.

"Där sitter mitt framför mig den vördnadsvärde man, om vilken jag hört så mycket. Han är klädd i en fotsid arbetsrock, som herrar brukade använda ett halvsekel tillbaka. På huvudet bar han en mössa med adliga kronor, broderade i rött, och med en vacker nedhängande tofs, vilket allt väckte min särskilda aktgivenhet."

Sparres liv ändades tragiskt i juni 1886. Några dagar innan han dog besökte han i ett privat ärende Holmängen, Vänersborgs dåvarande försörjningshem. Han satt kvar i åkdonet och föreståndaren kallades ut. Av någon orsak skrämdes hästen och skenade utåt Östra vägen. När diket passerades kastades Sparre ur vagnen och skadades så svårt att han avled den 17 juni. Med Sparres död upphörde också Restad att vara landshövdingeboställe.

Sjukhusepoken

I mitten på 1890-talet hade regering och riksdag efter ett antal utredningar kommit till insikt om att staten måste ta ett samlat grepp över vården av de som då kallades sinnessjuka och idioter. På den tiden fanns inga mediciner och vården bestod för det mesta av inlåsning av patienterna för att skydda deras omgivning och dem själva från skador. Sveriges enda bevarade så kallade dårstuga som tidigare stod i Möjered mellan Trollhättan och Vänersborg är ett exempel på detta. Den räddades 2004 till eftervärlden, renoverades, flyttades, och är nu placerad på gamla lasarettets innegård i Vänerparken. Vanliga sjukhus och ålderdomshem fick också ta emot sinnessjuka. I slutet av 1800-talet väcktes flera motioner med krav på ett samlat grepp från Statens sida för att förbättra de ofta urusla förhållanden under vilka de sinnessjuka levde. År 1900 tillsatte staten en utredning som skulle genomföras av Kungl. Medicinalstyrelsen för att undersöka vårdbehovet på sinnessjukanstalt och utarbeta en plan för en sådan utbyggnad. Undersökningen presenterades 1903. Den hade då kommit fram till att antalet sinnessjuka i landet var 16 242 personer eller 0,3 % av landets befolkning. Av dessa bedömdes ca 10 000 personer vara i behov av anstaltsvård. I landet fanns ca 5 000 befintliga vårdplatser och det återstod därmed att tillskapa ytterligare ca 5 000 platser.

Det samlade greppet innebar att staten under början av 1900-talet lät bygga upp sinnessjukhus i nästan alla län i landet. Platserna valdes med omsorg och ett av kriterierna var att de skulle placeras avskilt i en rofylld

Fönsterputsning avd. 8, 1930-tal.

omgivning utanför staden eller tätorten men ändå så att personalen och då kanske framförallt läkarna och den övriga sjukhusledningen skulle kunna ta del av det sociala livet i staden.

Restad uppfyllde ovanstående kriterier med råge. Men det var troligen en person, en eldsjäl, som bidrog mest till att sjukhuset kom att byggas på Restad. Hon hette Maria Andersson, men kallades Maria på Stigen. Hon och hennes man, Magnus, flyttade in på Östra Stigens säteri i Färgelanda, Dalsland, efter giftermålet 1857. Maria var en föregångare inom svensk mentalvård som lade grunden till det som skulle bli Vänersborgs Hospital och Asyl och senare Restads sjukhus. Hon sägs ha betraktat sådana som sågs som sinnesjuka som vanliga sjuka människor.

Maria lyckades utverka hos sin make att få satsa hela sitt fadersarv på 20 000 riksdaler på ett hem för nervsjuka kvinnor. Tidigare hade hon startat textilfabriken Stigtex med arbeterskor från Stigen. Denna verksamhet hade mötts av landshövdingen Eric Josias Sparres gillande och stöd. Nu kunde hon utnyttja dessa goda kontakter till att få överta mangårdsbyggnaden på Restad för att starta Mariahemmet 1891. Hemmet hade överläkare, sköterskor och annan personal. Provinsialläkaren CA Fridman och översköterskan fröken Sofia Freding ansvarade för vården och fru Adelina Skarin var hemmets föreståndare. Marias söner Waldemar och Hjalmar skötte driften av textilfabriken i Stigen medan

modern arbetade på Mariahemmet . Mariahemmet var unikt för Sverige på den tiden.

Det faktum att Mariahemmet redan fanns på Restad bidrog säkert till att staten beslutade att det nya stora sinnessjukhuset skulle placeras där.

Ur publikationen "Bidrag till Sveriges Allmänna Statistik; Kungl. Majts: befallningshafandes femårsberättelser, åren 1901 till 1905, kan citeras följande: *"Beträffande antalet sinnessjuka och idioter inom länet samt i hvilken mån befintliga hospital och asyler m.m. tillgodose deras vård framgå förhållandena af följande. Under förevarande period, efter det Riksdagen år 1900 på Kungl. Majts: proposition beviljat ett anslag för ändamålet af 2,585,000 kronor, anlagts ett nytt hospital med asyl å kronoegendomen Restad invid Göta älf vid pass 7 kilometer från Vänersborg. Anstalten, som benämnes Vänersborgs Hospital och Asyl och som är afsedd att lämna utrymme för 1,000 patienter, hälften af vardera könet, togs i bruk under september månad 1905. Af sjukplatserna är ett antal af 150 afsedt för botliga patienter, företrädesvis från Västergötland, Dalsland, Bohuslän och Halland, samt de öfriga för asytpatienter utan afseende å hemorten".*

Med sina 1080 vårdplatser och 230 anställda redan 1905 var Restad ett av de största sinnessjukhusen i landet.

Vänersborgs Hospital och Asyl började byggas 1901, alltså innan Medicinalstyrelsens tidigare nämnda utredning var klar. Arkitekten hette Axel Kumlien och var en av de mest anlitade när det gällde sjukhusbyggande i landet. Axel Kumliens första krav när det gällde utformningen av byggnaderna var praktiska och hygieniska, därefter kom de ekonomiska och sedan byggnadens värdighet och skönhet. Sjukhuset kom att bestå av 10 vårdbyggnader, fem för män och fem för kvinnor placerade mitt emot varandra. Rektangeln slöts av administrationsbyggnaden och ekonomibyggnaden (köket). Dessutom uppfördes byggnader för teknisk försörjning med värme, vatten (maskin), snickeri, bryggeri, trädgårdsmästeri, personalbostäder m.m.

Sjukhuset placerades en bit från staden, vilket var brukligt för dylika anläggningar. Läget vid slutningen ner mot Göta älv var den perfekta miljön för patienterna, med en blandning av parkmiljö och natur. På området fanns det förutom vårdbyggnaderna ett flertal andra byggnader. Överläkaren och tillika sjukhuschefen, övriga läkare, sysslomannen, intendenten, maskinchefen, trädgårdsmästaren och många andra anställda bodde i separata villor eller i flerfamiljshus inom sjukhusområdet. Sammanlagt fanns på 1960-talet mer än 50 byggnader på området. Tidigare befintliga byggnader från kronoegendomen införlivades också

med sjukhuset och integrerades i verksamheten. Mangårdsbyggnaden som under Maria Anderssons tid använts som sjukhusbyggnad byggdes om till tjänstebostad med fyra lägenheter.

Hela sjukhusområdet var ett samhälle i miniatyr. Här fanns i stort sett allt vad man behövde för att vara självförsörjande fram till i slutet av 1940-talet. Ekonomiområdet med svinstall och ladugård, åkrar, ängar, trädgårdsanläggning med växthus och utomhusodling av rotfrukter och stor fruktträdgård tillhandahöll livsmedel, som sedan tillreddes i kök, bageri och bryggeri. Djurhållningen upphörde i och med att både grisstallet och ladugården brann under 1940-talet.

Verkstäder, snickeri, måleri, tapetserarverkstad, sysalar och skrädderi, skomakeri, med mera. svarade för underhåll, kläder, skor med mera. De patienter som kunde deltog i de olika verksamheterna som en del av sin rehabilitering. Som en detalj kan nämnas att ända fram till mitten av 1950-talet sågades is på sjukhusets fågeldamm som sedan delades upp i lämpliga block. Dessa förvarades under ett skyddande sågspånslager i sjukhusets islada. Isen användes både i sjukhusköket och på avdelningarna för kylning av mat och isblock transporterades av en patient, ”Iskarlen”, varje vecka ut och lades i de isskåp som fortfarande fanns. Detta gällde även för de olika personalbostäderna.

Vattnet som man tog ur älven renades i täckta sandbäddar och pumpades upp i det egna vattentornet. Klosetterna på avdelningarna bestod under den första tiden av träbänkar och burkar med torvmull under bänkarna. Burkarna hissades ner varje morgon genom särskilda väggtrummor till de nedanför väntande latringubbarna. Vattenklosetter började installeras 1913-1914. Var avloppsvattnet släpptes ut har inte gått att utröna. Troligen gick det direkt ut i älven, förhoppningsvis nedströms vattenintaget. De flesta friliggande tjänstebostäderna hade ännu i början av 1950-talet utedass med latrintömning, ett miljöproblem som hade lösts före 1960.

År 1955 träffades avtal mellan Vänersborgs Stad och Medicinalstyrelsen angående avloppsreningsverk för Restadområdet.

Sjukhuset hade en rad tekniska installationer som var rätt moderna i början av 1900-talet. Runt området och dess byggnader löpte en intern smalspårig järnväg, en så kallad decauvillebana, som man fraktade mat och tvätt på. Banan anslöt till trädgårdsanläggningarna och till lastbryggan vid Göta älv. Ekonomihuset bestod av köks- och tvättbyggnad, sammanbundna med en täckt spårväghall. Ångpanne- och maskinhuset innehöll sex högtrycksångpannor och två ångpannor för drift av de två likströmsgeneratorerna. Dessa drev vattenpumparna och

försörjde sjukhusets 20 bågslampor och 1943 koltrådslampor med el. En underjordisk gång som transporterade kallt och varmt vatten, elektricitet, ånga och kondensvatten fanns även på området, en föregångare till dagens kulvertgångar. En telefonväxel i administrationsbyggnaden svarade för att avdelningarna och personalen i tjänstebostäderna kunde nås dygnet runt.

Det faktum att så många av de anställda bodde inom sjukhuset eller i närområdet medförde att en stor del av de anställdas och deras familjers sociala umgänge och fritidsaktiviteter tillbringades inom sjukhusområdet. Sjukhusledningen såg positivt på detta och bidrog till att skapa sammanhållning och trivsel genom att bland annat ordna dans på dansbanan nere vid fågeldammen på somrarna och bioföreställningar i administrationens festsal under övriga årstider. För de läshungriga fanns det tre olika bibliotek inom sjukhuset. Det första var sjukhusets eget bibliotek för patienterna, det andra ABF:s bibliotek för personalen och det tredje var ett medicinskt referensbibliotek.

Sjukhusets egen begravningsplats stod färdig 1906. Här begravdes i första hand de patienter vars anhöriga inte ville eller hade råd att låta transportera hem kistan med den döde för begravning på hemorten. Vid gravarna sattes svarta gjutjärnskorsar upp. På korsen står inga namn, utan enbart patientens identifikationsnummer på en blyplåt samt bokstaven M för "man" eller K för "kvinna". Under 1960-talet flyttades korsen vid patientgravarna på Restads sjukhuskyrkogård för att underlätta skötseln. Bakom anonymiteten låg i första hand sekretesskäl, men även de skuld- och skamkänslor som psykiska sjukdomar alltid förknippats med. Något uttryckligt förbud mot att sätta namn på järnkorsen har dock inte funnits. På begravningsplatsen finns också ett tjugotal patientgravar med traditionella gravstenar med namn, födelse- och dödsår.

Mellan åren 1906 och 1957, som är det sista år då någon gravsätts, begravdes närmare 2 000 personer på begravningsplatsen. Av dessa kom 1 374 personer från Restads sjukhus, medan 435 kom från närbelägna Källshagens sjukhus. De allra flesta var patienter, men även personal på sjukhusen ligger begravda på begravningsplatsen. Till dessa kommer ytterligare cirka 150 soldater som dog av sjukdomar på ett fältläsarett vid nuvarande Brinkebergskulle sluss i samband med kriget vid svensk-norska gränsen 1808-1809 och som begravdes i en massgrav. Kistorna med dessa soldaters kvarlevor hittades 1916 vid breddningen av Karls Grav och flyttades därifrån till begravningsplatsen när den var iordningsställd.

Kyrkogården är numera överlåtten till Vänersborgs och Väne-Ryrs kyrkliga samfällighet.

Järnkorsen på Restad kyrkogård

Från sjukhus till företagspark

De stora sinnessjukhusen var under 1900-talet statens sätt att ta ansvar för patienter med olika psykiska sjukdomar. År 1967 övertog landstingen det ansvaret. Restads sjukhus kom då att tillhöra Älvsborgs Läns Landsting. Moderna behandlingsmetoder kopplade till nya mediciner ledde till att patienter som varit på sjukhuset under många år kunde återanpassas till ett liv utanför sjukhuset och nya patienter kunde behandlas och vistas allt kortare tid på sjukhuset. Eftersom namnet Restad av allmänheten starkt associerades med sjukhusets tidigare verksamhet beslöt Landstinget 1973 att byta namn på sjukhuset till Östra klinikerna. Efter 16 år, den 3 oktober 1989, flyttades huvuddelen av den psykiatriska vården över till NÄL (Norra Älvsborgs Länssjukhus) i Trollhättan. Den ingår numera i NU-sjukvården (NÄL och Uddevalla sjukhus, samt lokal-sjukhusen i Lysekil, Strömstad och Bäckeфорs). I samband med denna flyttning försvann motiveringen för namnet Östra Klinikerna och platsen fick tillbaka sitt gamla namn, Restad Gård. Landstinget började anpassa och hyra ut byggnaderna till olika verksamheter och målet var att skapa en modern företagspark.

Fem vårdavdelningar som tillhörde NU-sjukvårdens psykiatriska klinik blev dock kvar på området vid flytten 1989.

År 1994 öppnades i en av de tidigare sjukhusbyggnaderna krimi-

nalvårdsanstalten Östragård med 110 platser. Anstalten har ett 50-tal anställda. Samma år öppnades den nyuppförda kriminalvårdsanstalten Brinkeberg strax utanför det gamla sjukhusområdet. Anstalten har 98 platser och cirka 75 anställda. Den byggdes som ersättning för det gamla länsfängelset från 1840-talet i centrala Vänersborg.

En ny anläggning med NU-sjukvården som huvudman, Brinkåsen, på kort avstånd från Brinkeberg och Östragård med 84 platser inom rättspsykiatri och allmän psykiatri togs i bruk hösten 2011.

Från företagspark till modern stadsdel

År 2007 fattade regionfullmäktige i Västra Götaland principbeslut om att regionen bara ska äga fastigheter om det behövs av strategiska, ekonomiska eller praktiska skäl. Det innebar för Restad Gårds del att försäljningsprocessen, som påbörjats redan i början av 1990-talet påskyndades. Efter avstyckningar till kommunen och för fängelset och den nya rättspsykiatriska kliniken omfattade egendomen nu cirka 58 hektar. I april 2009 meddelade regionens fastighetsbolag, Västfastigheter, att Restad Gård sålts till norskägda Niklasberg Bostäder AB för 42 miljoner kronor. Den nya ägaren informerade i samband med köpet om att de avser att bygga 300-400 nya bostäder på området, hälften nya och hälften i de hus som finns och som kan anpassas till lägenheter. I juni 2011 var detaljplanen, som kommunen arbetat med tillsammans med markägaren klar. Syftet med planen är, enligt byggnadsnämnden, ”att möjliggöra utveckling och förändring av området Restad Gård till ett bostadsområde med inslag av andra ändamål som är förenliga med översiktsplanens rekommendationer, såsom bostäder, kontor, möteslokaler, verksamheter etc. Syftet med planen är att även skydda den värdefulla miljön och bebyggelsen. Byggnadsnämnden bedömer att planen kan antas hösten 2012”.

Källor

Litteratur

- Aarsrud, Christian, *Gårdsmåleri i Dalsland*. Ingår i: Hembygden 1974.
Årsbok för Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund. Vänersborg 1973.
- Hallbäck, Richard, *Biblioteket vid Östra Klinikerna i Vänersborg*.
Seminarieuppsats Hälso- och Sjukvårdsadministration, Högskolan i Karlstad 1983.
- Lennevig, Marie, Schön, Ulla-Karin, *Mot nordliga vindar skyddad – Psykiatrisk vård, Patienter och Sätters sjukhus under 100 år*. Stockholm 2005.

Liljewall, Britt, *Vänersborgs historia III – Småstaden som blev småkommun. Drag i 1900-talets historia*. Lund 1994.

Lundén, Gustaf, *Det forna Vassända-Naglums och Brätte stad. Trollhättan 1954. Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående sinnessjuk vården i riket för år 1903*. Stockholm 1905.

Mellgren, Maria, *Restad Gård*. Kulturhistorisk utredning. Regionmuseum Västra Götaland. Vänersborg 2002.

Sellberg, Daniel, *Beskrifning öfver Vänersborgs Hospital och Asyl*. Stockholm 1908.

Statens Sjukhuspersonals förbund Avd 2, Den fackliga verksamheten vid *Restad sjukhus under 50 år*. Minnesskrift utarbetad av Hans Truedsson. Vänersborg 1956.

Västergötland i konsten. Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift 2007-2008. Nossebro 2008.

Älvsborgs läns landsting, *Östra klinikerna – Sjukhusplan med tillhörande dispositionsplan*.

Tidningar

Restad Gårdbladet, Västfastigheter, Vänersborg.

Svenska Dagbladet, 12 juni 2004, Stockholm.

Tidning för Wenersborgs Stad och Län 1886, Vänersborg.

TTELA, Vänersborg – Trollhättan.

Arkiv

Husförhållningssängder Naglums socken åren 1846-56 samt 1870-82.

Riksarkivet/Landsarkivet i Göteborg.

Övriga källor:

Västra Götalandsregionens hemsida, www.vgregion.se

Niklasberg AB hemsida; www.restadgard.se

Hans-Rune Skagerlind är född i Helsingborg 1937 och inflyttad till Vänersborg 1951. Han bodde som tonåring på Restad under hela 1950-talet i en av tjänstebostäderna i den gamla herrgården när området fortfarande var ett fullt fungerande sjukhus. Han har sedan arbetat som elingenjör hos Vattenfall och British Petroleum men ofta återvänt till Restad för stärkande promenader inom det stora parkområdet och har under åren kunnat följa förvandlingen över företagspark mot ny stadsdel.

Arbetskompani L 17 Öxnered De svenska arbetskompanierna under andra världskriget

**Av
Felix Andersson**

De svenska arbetskompanierna

Den officiella svenska neutraliteten under andra världskriget omöjliggjorde inte att åtgärder mot element som betraktades som hot mot landets säkerhet vidtogs. Trots den tyska nazismens erövringståg genom Europa var det kommunismen och dess svenska sympatisörer som betraktades som det största hotet under krigets första år. De svenska kommunisternas landsförrädiska avsikter antogs ha manifesterats i händelse av en militär konflikt med Sovjetunionen. Denna militära hotbild stärktes ytterligare i samband med Finska vinterkrigets utbrott senhösten 1939.

I kampen mot den inhemska kommunismen vidtogs ett antal åtgärder. Den 10 februari 1940 genomfördes en landsomfattande razzia mot kommunistiska organisationer och tidningsredaktioner. Månaden senare infördes ett transportförbud för kommunistiska tidskrifter.

De vidtagna åtgärderna var emellertid inte tillräckliga, tyckte militären. I samband med Vinterkrigets utbrott beslutade militären i Övre Norrland att etablera ett isoleringsläger för de personer som betraktades som ett hot mot Sveriges säkerhet. Detta läger, 1:a arbetskompaniet Storsien, isolerade 300-370 personer under de första månaderna av 1940.

Den här typen av isolerande åtgärder kom att återupplivas efter Vinterkrigets slut, då via order från högsta militära ort. Sammanlagt kom åtta militära arbetskompanier att etableras i Sverige under andra världskriget.

De åtta arbetskompanierna

- Norra Bredåker, nordväst om Boden, december 1939 - januari 1940. (Detta läger slogs i januari 1940 ihop med Storsienlägret)
- Storsien, norr om Kalix, december 1939 - april 1940 och maj-juli 1940.
- Naartijärvi, väster om Haparanda, januari-mars 1940.
- LövnäsvalLEN, väster om Sveg, september 1941 - januari 1942.
- Öxnered, sydväst om Vänersborg, september 1941 - januari 1942.

- Grytans skjutfält utanför Östersund, januari-september 1942.
- Vindeln och Stensele, Västerbotten, augusti-oktober 1943.

Även tre militära fartyg användes mellan sommaren 1940 och våren 1941 för att isolera värnpliktiga flottister. I händelse av krig var tanken att omkring 3000 man skulle krigsplaceras i arbetskompani, men den verkliga siffran landade i själva verket på knappt tusen personer.

Förberedelser

Bakgrunden till upprättandet av arbetskompanierna var en order från överbefälhavaren Olof Thörnell, daterad till 15 maj 1941. I den nämnda ordern skriver överbefälhavaren att arbetskompaniernas övergripande syfte var att ”motverka kommunistisk agitation” i det ordinarie förbanden. Arbetskompaniernas utformning skulle likna 1:a arbetskompaniet Storsien, vilket etablerades i samband med finska vinterkriget. Lägre var strategiskt placerat i de djupa norrbottniska skogarna och det primära målet för arbetskompaniet var isolering av de inkallade, som med sina kommunistiska sympatier ansågs vara ett akut hot mot landets säkerhet.

Skälet för upprättandet av arbetskompanier liknande det i Storsien var anpassat till den här tidens syn på möjliga reaktionära element inom försvarsmakten. Försvarsstaben ville i möjligaste mån undvika spridandet av ”irrläror” bland de ordinarie förbanden. För att undvika detta bestämde man att de inom Försvarsmakten registrerade kommunister och vänstersympatisörer skulle fräntas sina vapen, isoleras från sina ordinarie förband och inkallas till arbetskompanier.

Här kom Försvarsstabens och Säkerhetstjänstens omfattande registrering av ”statsfientliga element” väl till pass. Större delen av detta register kom emellertid att röra sig om värnpliktiga kommunister, vilka vid den här tiden ansågs utgöra det största hotet mot den inhemska säkerheten. Från 1939 och framåt samlades stora mängder uppgifter om misstänkta in, bland annat via lokala polismyndigheter och deras register. Polismyndigheternas register kom på lokal nivå, i arbetet med syftet att upptäcka ”hot”, att organiseras av landsfogdarna, i samarbete med stads- och landsfiskalerna. Landsfogde var den gamla benämningen på dagens länspolismästare, dock utrustad med åklagarbefogenhet. Landsfiskalerna var statliga polismästare över främst landsbygdsområden, även han utrustad med vissa åklagar- och kronofogdemyndigheter. Detsamma med stadsfiskalerna, som dock var anställd av en stad så länge som polisen var en kommunal angelägenhet. Så småningom inhämtades även information från de ordinarie truppförbanden, vilket drabbade kom att betrakta som ”angiveriverksamhet”.

Under 1941 omfattade registret ungefär 36 000 personuppgifter. För att på ett enklare sätt identifiera större potentiella hot delade man in dessa i kategorier enligt en A-D-skala, där A-klassade betraktades som de största hoten. Bland dessa återfinns personer med nyckelpositioner i Sveriges Kommunistiska Parti. En sådan kom att bli ungdomsförbundets ordförande Knut Olsson, som krigsplacerades i arbetskompani L 5 utanför Sveg. Som ett mindre allvarligt hot betrakades bland andra agitatorer, propagandaspridare och organiserade medlemmar i SKP. Dock kvalificerades även visat intresse för den kommunistiska ideologin och innehav av kommunistisk litteratur in på hotskalan, vilket i teorin betydde att ett innehav av ”Det kommunistiska manifestet” gott och väl skulle kunna vara tillräckligt för en plats i registret.

Som tidigare nämnts kom detta omfattande register att spela en central roll i placandet av kommunistiska värnpliktiga i arbetskompanier. En mindre del av de registrerade var vid tillfället inkallade till beredskapsstjänstgöring och rekrytutbildning, av vilka cirka 150 man skulle placeras vid arbetskompani L 17 i Öxnered.

Barbarossalägren

Av de sammanlagt åtta militära arbetskompanier som etablerades i Sverige under andra världskriget kom sammanlagt tre att bli kända för eftervärlden under benämningen ”Barbarossaläger”. Dessa tre arbetskompanier var tidigare nämnda 60:e arbetskompaniet L 17 vid Öxnered, 60:e arbetskompaniet L 5 vid Sveg samt det mindre arbetskompaniet beläget vid Grytans skjutfält, som etablerades via en sammanslagning av L 17 och L 5 i januari 1942, då det återstående manskapet överfördes till det nya lägret.

Att dessa tre läger fått epitetet ”Barbarossaläger” kan utan svårigheter bidra till uppfattningen att de tre arbetskompanierna uppkom i direkt samband med Nazitysklands ”Operation Barbarossa”, invasionen av Sovjetunionen, inledd 22 juni 1941. Om ÖB:s order 15 maj 1941 skedde oberoende av en tysk invasion av Sovjetunionen månaden efter eller ej är osäkert. Något som emellertid står klart är att de tre Barbarossalägren kom till inte långt innan den tysk-sovjetiska konfrontationen vid östfronten.

Arbetskompani L 17 Öxnered

I mitten av juli 1941 samlades den 24 man starka ledningen för arbetskompani L 17 i Uddevalla. Från staden transporterade man mat och utrustning för 150 man, vilket transporterades till Öxnered. Chefen för

F.d arbetskompani L 17 i Öxnared, sommaren 2012. Numera bedriver Missionskyrkan, Vänersborg, omfattande verksamhet i lokalerna. Foto: Karl Bernling

kompaniet var 69-årige Karl Hammarqvist, kapten vid I 17 i Uddevalla. Enligt uppgifter från inkallade värnpliktiga var Hammarqvist medlem i det antinazistiska förbundet Kämpande Demokrati och fick benämningen ”Segerstedt-liberal”, efter Göteborgs Handel- och Sjöfartstidnings färgstarke chefredaktör Torgny Segerstedt. I intervjuer med inkallade gjorda i efterhand så skall befälet Hammarqvist varit fel man på fel plats, och ha tagit illa vid sig av Göteborgs Handel- och Sjöfartstidnings stämpling av honom som ledare av ett arbetskompani.

Arbetskompaniet stötte dock genast på problem, och verksamheten inleddes inte som planerat. Anledningen till detta var enkel: Det anlände nämligen inga inkallade. Veckorna gick utan att något manskap anlände till Öxnared. Den 9 augusti sänder Arméstaben en lista på 29 värnpliktiga som skall placeras vid L 17, men inga värnpliktiga syns till. Först en månad efter befälen, den 14 augusti, anländer den förste inkallade till arbetskompaniet, en man från Säffle.

Efter det lilla missödet i början kom antalet inkallade att öka. I månadsskiftet september/oktober kom styrkan i arbetskompaniet att nå sin höjdpunkt och omfatta sammanlagt 74 man: 25 man från flottan, vilka hade överlämnats till armén efter medgivande från socialminister Gustav Möller, 14 från kustartilleriet och övriga från armén. Varför styrkan inte kom att omfatta det ursprungliga tänkta antalet på 150 man är höljt i dunkel.

Antalet inkallade kom dock inom en snar framtid att sjunka. I början av oktober kom besked om tjänstgöringstider, vilket sade att de inkallade från Försvarsstabens augustilista skulle få lämna lägret efter 60 dagars

tjänstgöring. En snabb avtappning av styrkan tog därefter vid, och i inledningen av december var endast 16 man kvar i kompaniet. Antalet inkallade kom att ligga kring den här siffran under arbetskompaniets fortsatta verksamhet.

I slutet av december kom order om att befälen skulle hemförlovas. Det kvarvarande manskapet på åtta man förflyttades till arbetskompani L 5 i Sveg 13 januari 1942, för att senare förflyttas till arbetskompaniet vid Grytans skjutfält utanför Östersund.

Verksamheten vid Öxneredlägret

Om begreppet arbetskompani kan associeras med höga stängsel, beväpnade vakter och rigorös kontroll, så är detta knappast en beskrivning som kan appliceras på arbetskompani L 17 i Öxnered.

Arbetskompaniet var inledningsvis inte ens förlagt under fast tak. Under arbetskompaniets första månader inkvarterades de inkallade i tält. Sedermera tillkom två trähyddor med plats för tolv man i varje. Efter manfallet i arbetskompaniet under oktober månad kunde hela arbetskompaniet inkvarteras i dessa hyddor. Arbetskompaniets exakta position kom att vara Karlsro, en liten del av Öxnered.

Istället för att försvara sitt land vid händelse av ett anfall, var det tänkt att de inkallade till arbetskompaniet skulle få andra arbetsuppgifter. Den tilltänkta sysselsättningen för manskapet var vägarbeten av varierande slag. Hur mycket vägarbeten det faktiskt blev av varierar i källmaterialet. I en redogörelse från Militärbefälhavaren rapporterades det att kompaniet hade förbättrat en sämre skogsväg på en 7-800 meter lång sträcka samt omläggning av en 125 meter lång sträcka på en annan väg. En av de inkallade har i efterhand berättat att han aldrig var med vid vägbyggandet, och att det överlag inte blev särskilt mycket gjort. En annan inkallad har hävdad att han inte såg till något av verksamheten som hade med vägbyggen att göra.

Just sysselsättningen, eller snarare bristen på den, kom att utvecklas till ett problem för arbetskompaniet. Förutom vägarbeten fick manskapet syssla med vasstäckt och stråfoderskörd, på befallning av Vänersborgs kristidsnämnd. Såväl Norrskensflamman som i efterhand intervjuade inkallade rapporterade om att lägerbefälet gick runt i grannskapet omkring arbetskompaniet för att hitta sysslor åt de inkallade, som snarare led av tristess än en känsla av frihetsberövring. Under hösten, när manskapet sakta men säkert började minska, sysselsattes de kvarvarande männen med bland annat gräsklippning och krattning av grusgångar.

Någon brist på aktivitet under de inkallades fria timmar rädde det

emellertid ingen brist på. Under hösten startades en kurs i materialistisk historieuppfattning, där en inkallad, universitetsutbildad gotlänning kom att ta på sig rollen som lärare. Även träningsexercis kring militära problem, arrangerad av en f.d spanienfrivillig, blev en återkommande fritidsaktivitet.

Några försök att få de inkallade att överge sina politiska övertygelser genomfördes aldrig. Under julhelgen avhandlades marxistisk filosofi och julklappar från det kommunistiska ungdomsförbundet delades ut. De vänskapliga banden mellan lägerbefäl och inkallade påvisades sannolikt ytterligare, när kaptenen och kompaniadjutanten i samband med sin hemförlovning fick en gåva i form av en reservoarpenna.

Uppmärksamhet

De militära arbetskompanierna blev i hög grad förbisedda bland stora delar av den svenska pressen. Avsaknaden av omfattande uppmärksamhet av försvarsmaktens etablering av arbetskompanier och denna verksamhet medförde emellertid inte en total tystnad kring lägerverksamheten. Just de tre Barbarossalägren kom att bli föremål för den bredaste uppmärksamheten av alla de arbetskompanier som etablerades.

Uppmärksamhet kring Öxneredsläget på lokal nivå prioriterades emellertid inte. En genomgång av Elfsborgs Läns Annonsblad under 1941 visar en total avsaknad av rapportering om arbetskompani L 17, trots dess läge bara ett par kilometer ifrån orten. Lokaltidningen kom föga förvånande att istället koncentrera sig på krigsrapportering, kombinerat med lokala nyheter och annan samhällsinformation. Huruvida arbetskompaniets existens låg i tidningens och ortbornas vetskap kan givetvis diskuteras.

Arbetskompanierna i Sveg och Öxnered kom emellertid att röja uppmärksamhet, inte minst under hösten 1941. En betydande anledning till detta är de inkallades målmedvetna försök att föra ut sin sak i offentlighetens ljus. Inte minst arbetskompaniet utanför Sveg kom att bli föremål för uppmärksamhet i den vänsterorienterade pressen, mycket tack vare Sveriges Kommunistiska Ungdomsförbunds ordförande Knut Olsson, som var placerad vid Sveg. Han kom i ett antal artiklar för tidningen Ny Dag att skildra de ”militära koncentrationslägren”, som tidningen valde att benämna verksamheten.

Vad gäller manskaper vid Öxnereds försök att sprida ljus över sin situation så resulterade även detta i en del uppmärksamhet från pressen. Norrskensflamman rapporterar i nr 39 från 1941, utgivet i slutet på september, att ett ”arbetskompani” för antifascistiska beredskapsmän

etablerats i Öxnered i Västergötland. Uppmärksamheten från den kommunistiska tidningen var i sin tur ett resultat av två protestskrivelser från Öxneredslägre, ställda till försvarsministern och Svenska Byggnads-träarbetareförbundet. I skrivelserna anser sig de vara offer för nazistiskt inflytande och kräver en utredning om lägren från högre myndigheter.

En god stämning mellan inkallade och befäl som hade målats upp i skrivelsen till försvarsministern befastes senare i en insändare till Göteborgs Handel- och Sjöfartstidning i slutet på oktober. I insändaren, som var ett svar på ett reportage i nyss nämnda tidning om Öxneredslägre, ville manskapet ge en annan bild av lägre än den som hade målats upp i reportaget. Manskapet beskriver i insändaren en påfallande god relation mellan manskap och befäl, där samtliga befäl ”visat de största prov på sin vilja att göra uppehållet så tillfredsställande som möjligt”.

Den uppmärksamhet som via de inkallades ansträngningar hade åstadkommit kring lägren renderade i en riksdagsdebatt under december månad 1941, där försvarsminister Per-Edvin Sköld annonserade förändringar i rekryteringsprocessen till arbetskompanier.

Efter Öxnered

Ett viktigt datum för arbetskompaniernas framtid kom att bli 15 december 1941. Under hösten 1941, då uppmärksamheten kring Barbarossa-lägren var som störst och klagomål från de vid arbetskompani placerade soldaterna hade nått hans bord, började försvarsministern på egen hand undersöka den tillämpade rekryteringsprocessen för arbetskompanierna. Försvarsministern ifrågasatte den frikostiga rekrytering som skedde med hjälp av de väl uppbyggda kommunistregistren och beslutade sig för att ge nya direktiv för på vilka grunder värnpliktiga skulle sändas till arbetskompani. I ett möte mellan försvarsministern och medlemmar av försvarsstaben den 27 november presenterade försvarsministern de nya direktiven. Endast medlemmar av kommunistpartiets ledning och personer som via agitation gjorde skada vid förbanden skulle härnäst sändas till arbetskompanier. De nya direktiven fastställdes sedermera i en ny ÖB-order den 15 december 1941.

Öxneredslägre's stängning i januari 1942 ledde inte till en omedelbar frisedel för de inkallade i arbetskompaniet. De återstående åtta kommunisterna från Öxneredslägre kom efter stängningen att transporteras till Grytans skjutfält utanför Östersund, det tredje av de arbetskompanier som fick benämningen Barbarossaläger. Till detta arbetskompani kom även elva kommunister från arbetskompani L 5, beläget i den lilla byn Lönäsullen utanför Sveg i Härjedalen. Av de sammanlagt nitton värn-

pliktiga som anlände till Grytans arbetskompani var åtta kvar i april 1942. Samma månad sände de en protest mot arbetskompanierna till försvarsminister Per-Edvin Sköld. Arbetskompaniet i Grytan kom att bestå fram till den 24 september 1942, då den siste inkallade kom att lämna kompaniet.

Hur man skulle göra med de inkallade till arbetskompanier efter deras stängning vållade osäkerhet. Resultatet blev att de inkallade friställdes och undantogs vidare tjänstgöring inom det militära, något som högerledaren Gösta Bagge kom att kalla ”de samhällsfarligas privilegium”.

Eftermäle

Informationen kring hur de inkallade kom att finna sig tillrätta i samhället efter arbetskompaniernas avveckling är i övrigt mycket knapphändig. Avsaknaden av primärkällor, alltså de värnpliktiga som var inkallade till arbetskompanier, efter cirka sjuttio års tid har en betydande del i denna avsaknad av information.

De inkallade i arbetskompanierna kände emellertid att inte hade fått upprättelse för de övergrepp som de fått utstå under kriget. I en intervju i Göteborgsposten den 16 februari 1992 berättar Bengt Segerson, en av de inkallade i Öxnered, att några av de inkallade på 70-talet i en skrivelse till försvarsministern sökte upprättelse. Försvarsministern avlog dock begäran om en undersökning med hänsyn till den långa tid som hade gått sedan arbetskompaniernas verksamhet.

Segerson är emellertid inte den enda som sökt upprättelse för behandlingen under kriget. I en intervju med Per Francke, en annan inkallad i öxneredslägre, publicerad i ELA den 21 februari 1992, framkommer fler exempel på försök till upprättelse. I en skrivelse till regeringen, underskriven av Francke och tio andra inkallade, från 1985 försöker man få till stånd en utredning om arbetskompanierna. Regeringen valde istället att erkänna arbetskompaniernas existens, och att det i dessa kan ha begåtts övergrepp. En förfrågan om utredning avslogs däremot.

Ett ytterligare försök till upprättelse kom 1989, då en riksdagledamot för Vänsterpartiet Kommunisterna skrev en motion om att de inkallade till arbetskompanier skulle få upprättelse. Motionen avslogs. Även 1997 och 2000 har utredningar om arbetskompanierna och rimligheten i uttagningarna till dessa begärts i både riksdagsmotioner och från överlevande internerade i arbetskompanierna. Även dessa försök till upprättelse avslogs av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Än idag, cirka 70 år efter etableringen av de svenska arbetskompanierna, väntar de internerade på upprättelse.

Källor

Otryckta källor

Per Vallgård. *"Internerade svenskar fruktade för sina liv"*. TT 16/3-03

Tryckta källor

Krigsarkivet Lantförsvarets kommandoexpedition, Hylla F VII volym 25
(*Neutralitetsvakten och arbetskompanierna*)

Bearbetningar

Berglund, Tobias och Sennerteg, Niclas (2008)
Svenska koncentrationsläger i tredje rikets skugga,
Natur och Kultur, Stockholm

Liljewall, Britt (1994) *Vänersborgs historia del III*, BTJ Tryck, Lund

Molin, Karl (1982) *Hemmakriget - Om den svenska krigsmaktens
åtgärder mot kommunister under andra världskriget*, Tiden, Stockholm

Sjöstedt, Jonas (2009) *Masthugget Moskva Madrid – berättelsen
om Bengt och Greta*, Carlssons förlag, Stockholm

Tidningar

Karin Samuelsson. *"Per Francke var statens fiende"*.

Elfsborgs läns allehanda 21/2 1992

Elfsborgs läns annonsblad: Maj-december 1941

Martin Jönsson. *"En obekvämlig hjälte"*. Göteborgsposten 16/2 1992

"Nytt *"Storsien"* i Öxnered". Norrskensflamman Nr 39, 22-29/9 1941

"Knut Olsson skildrar de militära koncentrationslägren".

Ny Dag 1/12 1941

*Felix Andersson - född 1992. Tog 2011 examen från
Birger Sjöbergsgymnasiets samhällsvetenskapliga pro-
gram, där arbetskompaniet i Öxnered låg i fokus för
det avslutande årets projektarbete. Studerar idag
statsvetarprogrammet vid Göteborgs universitet.
Inträdde i Gillet 2012.*

Gymnasisttidningen RUNA

Av

Kent Karlsson Berndtsson

Runa

*Än en gång är ni en speciellt inbjuden gäst
till föreningen Runas årliga lilla fest.*

De sorgfria barnen nedan, som gläds över sitt verk,
har samtliga nedlagt allt arbete på tidningen, sam-
tidigt som de nedlagt allt arbete vid Läroverket.
En av nyheterna för säsongen är att tidningen i år
inte kostar någonting. De två riksdaler, ni betalat,
är bara en liten stämpelavgift till allmänna skoltid-
ningskommittén, vars styrelse i stort överensstäm-
mer med Runas redaktion. Alltså från vänster:

ulla-britt bergman
karin blomgren
ulla-britt elansson
margareta gull
monika johansson

samt mystiske medarbetaren konrad

stig eliasson
christian hegardt
kent karlsson
åke magnusson
hans svensson

Runa 1959.

RUNA 1959 skall just gå till trycket och boktryckare Gunnar Berg ströläser i korrekturet medan jag gör detsamma. Plötsligt hakar han upp sig på ett par rader i det versifierade alfabetet som hör till Runas stående innehåll. Under bokstaven B står: "Barens sura spytt i panna/ vill ej kvar i magen stanna". Lugnt och värdigt placerar han ett ark papper och en penna framför mig och ber mig skriva en ny versrad i stället för den han nyss läst. Jag vågar inte knysta eftersom jag vet att han också är ägare till Nya Mjölkbaren. Efter några minuter har jag fått ihop två nya rader med början på bokstaven B: "Bland samhällets alla olycksbarn/står Runa, ett vinddrivet stackars flarn". Versen saknar både gadd och udd, men hr Berg är trevlig och hjälpsam och jag får hålla god min.

Däremot godtar han annonsen som jag föreslår och som han också betalar efter vår taxa. "Så gott som på Nya Mjölkbaren, Sundsgatan 16, har jag så gott som aldrig ätit. Runaredaktören K.K.". Ångrar nu efteråt endast att vi tog betalt för den; det var småaktigt, men vi befinner oss i skrivande stund i samma nödläge som Sten Selander i "Spela kula".

Gunnar Berg var det mycket angenämt att ha att göra med. Hans sakkunskap var till stor nytta. Som exempel på hans skarpa blick för detaljer kan nämnas hur han anmärkte på karikatyren av lektor H., där ränderna i slipsknuten inte skulle följa rändernas riktning i resten av slipsen. Tyvärr var det för sent att ändra på den detaljen, men det är ju så mycket annat i livet som det skulle ha varit ändring på.

Det är inte lätt att finna material till en artikel om skoltidningen Runa, i synnerhet som den endast kom ut en gång om året. Visserligen medverkade jag i årgångarna 58, 59, 60 och 61, men som redaktör endast året 1959, då vi "nedlade arbete på tidningen samtidigt som vi nedlade allt arbete vid läroverket".

Vi hade pratat några likasinnade om att ge ut 1959 års Runa, och så satte vi igång med ett upprop på en affisch: "Little Gerhard spelar och sjunger för de som möter upp i eftermiddag för att dra riktlinjerna för 1959 års Runa. Obs. Medtag grammfon!". – Little Gerhard tror jag mig minnas var Sveriges svar på Elvis, och ordvalet "spelare och sjunger" förekom ofta när olika samfund kallade till möten. Slutklämmen på uppropet syftade på lektor Hedlunds sammankomster med skolungdomen i sitt hem där inbjudan på anslagstavlan helt förstäeligt alltid bar påminnelsen "Medtag smörgåsar!".

Vi kanske var ett tiotal den gången, och jag satte mig i katederstolen sedan ett par av mina vänner knuffat mig upp där i vetskap om mitt tillbakadragna sätt. Men väl på plats kände jag en berusande känsla, inte så att jag fick någon(felaktig) föraning om en framtid som undervisare,

med ”tobaksrök kring lärarns rock....”, utan snarare en identifiering med Randolph Hearst, skådande ut över sitt imperium.

Skolans bibliotekarie lektor Oscar Hedlund var mycket vänlig och tillmötesgående och upplät biblioteket för våra sammankomster. Ännu hade inte min vän C., som var med i runagruppen, gjort den spontana och minnesvärda kommentaren med hög röst till lektor Hedlunds utläggning under en lektion: ”Det är inget att belasta minnet med !” och tur var det.

På biblioteket fanns en del exemplar av tidigare nummer av Runa. Dessutom låg där examensuppsatser. Jag bläddrade och fann under räddningsplankan ”Vårens ankomst” floskler som ”Fri, fri! jublade den lilla bäcken...”.. Det blev inget mer bläddrande; man kan inte svika ett förtroende. Det är kanske förlåtet nu.

Det gällde att finansiera tidningen, som skulle ges ut i 600 exemplar. Stadens affärsinnehavare visade sig mycket förstående och ställde upp helhjärtat. Annonserna var formulerade i tidens anda. En av dem gör ett förvånande påstående:” När skolpojksflamman önskar guld och silver, går gossen till - - -”. En sådan flamma måste ha varit betungande, eftersom gossen knappast kunde tillmötesgå hennes fordringar med sin förmodligen snålt tilltagna veckopeng. Hur många av de närmare nittio annonserande firmorna finns i dag kvar? Lundborgs, Malmströms, teta, bokhandeln .. ytterst få.

Att Karlfeldts ”Fem farliga F” kunde utökas med ett sjätte sådant och detta inom kollegiet var ett vågat kast av 1957 års redaktion, och ställde också till ett stort rabalder. ”Brånasme’n” Johannes Olsson hade bara med tre faror i sin dikt - tobak, brännvin och flickor, men Karlfeldt hade tydligt stött på fler faror som mer rangerad karl.

Som vi inte ville råka i kläm med publiceringen av Runa, frågade jag rektor Lundgren om det fanns något hinder. Det gjorde det inte, men han undertryckte att han helst såge att vi inte tog in någon dikt av den pensionerade adjunkten V.

Under några år hade V. varit en stadig gäst i Runa, varför vi ändå beslöt att fortsätta traditionen. Således gick jag upp till V:s bostad och tryckte på ringklockan, som skrällde i den gråtrista trappuppgången. Slutligen öppnades dörren, och den åldrade mannens långa gestalt blev synlig bakom dörrens säkerhetskedja. När jag framförde mitt ärende, fick jag till svar att jag kunde komma förbi någon tid senare. Dikten infördes och jag besökte honom med några nummer av Runa samt överräckte en blomsterkorg. Det verkade nästan som om jag besökt August Strindberg under hans sista tid i Blå Tornet. Men jag tyckte nog att V. gladdes över uppmärksamheten.

<i>Examensfoto</i> Södra Järnväggsgatan 29 Tel. 13475	Det finns många skäl att välja just Arena TV i Vänersborg AB L. Vossbotten tel. 15610 Med RCA bildrör 3 års garanti och försäkring som omges vara ett av världens förmåsta. Möbel ritad av danska arkitekter i svensk smak, har en teknisk standard av högsta värdeless.	<i>Den extra visdomen</i> insuper Du i museets vinkällare VÄNERSBORGS MUSEUM — enda museet i sta'n —
Andréens Järnhandel när det gäller Hobbyverktyg	<i>Den trevligaste</i> HATTEN och MÖSSAN samt SKOLMÖSSAN CRONQUIST Sundagat. 21 — VÄNERSBORG — Tel. 10457	
<i>Gymnasister</i> ekiperar sig bäst hos LUNDBORGS VÄNERSBORG	Att smalfilma är en rolig hobby. Gör ett besök hos oss för demonstration av EUMIG C 3 eller den nya KODAK SCOPEMETER CINE TURRET. Båda dessa kameror är utrustade med inbyggd exponeringsmätare. SCOPEMETER CINE TURRET har desutom revolverfäktning med tre objektiv. FOTOMAGASINET RAPID E. Kamperin Sundagatan 12 — Telefon 10147	
<i>PRENUMERERA</i> på NY TID <i>Rikstidning - med lokal bevakning</i> VÄNERSBORGSREDAKTIONEN Kungsgatan 13 — Tel. 11011, 14140	Huvudaffär: Sundagatan 13 - Tel. 10741 och 10742 Filialer: Sandelhielmsgatan 18 - Tel. 10942 Hedmansgatan 2 - Tel. 14180 Växel: Fredriksbergsgat. 2 - Tel. 12590, 15101, 14909 	

Runa 1959.

Mittuppslaget upptogs av "Elfsborgs Lilla Bygdeblad", en elak drift med ELA. Där fanns den i en småstadstidning nödvändiga spaltfyllnaden, lindrigt maskerad gernom att ändra de övliga skribenternas namn "Lasse, Nalle och Pelle Näver" till "Nasse, Kalle och Pälle Räven". Ett fiktivt

födelsedagsbarn, Gulliver Spink, hyllades på sin tusenårsdag med ”Trots sin höga ålder är jubilaren pigg och kry och läser varannandagligen sin tidning utan glasögon” osv. Ett exemplar lämnades in på ELA:s redaktion och det visade sig att man inte tog illa upp. Signaturen ”Kajsa” skriver den 12 maj: ”Väl gjort kära kolleger. Humorn är ju alltid en gudagåva och den noteras tacksamt antingen den förekommer i RUNA-tidningen eller annorstädes.” - Både ELA och NY TID såg positivt på vårt arbete och uppmuntrade vänersborgarna att köpa Runa.

Vi hade förstått att Runa i det förflutna var en litterär förening med bidrag i form av dikter och prosa av elever med fallenhet för att skriva, men att tidningen så småningom givit vika inför de spexartade skrivierna och dess större framgång hos den yngre läsekretsen. För att inte helt och hållet vända det allvarliga författarskapet ryggen, fick vi en bekant att skriva en essä om Bertolt Brecht och efter en lyckad kontakt med den kände radiomannen och vänersborgssonen Lars Madsén erhöll vi en välskriven och till ämnet mycket intressant artikel ”Tillbaka till utgångspunkten”. Vi sände honom flera nummer av tidningen på hans begäran.

”Det finns ju att ta av”, som lektor Nissen kommenterade när han köpte sitt exemplar. Allt anmärkningsvärt som skedde inom skolans domäner kom raskt till elevernas kännedom, även när det gällde lärares och elevers privatliv. Vid några tillfällen var någon ute och valsade i pressen men några syftningar på sådana förhållanden kunde inte tagas upp i Runa.

Innehållet i Runa under åren 58, 59, 60 och 61 – de nummer jag har kvar – är av varierande slag. En del av det skrivna är utan glans, utan att pegasen direkt varit på villovägar, men det finns stilistiska pärlor och fin humor här och var, samt en del bra teckningar. Med undantag av årskrönikorna var bidragen signerade med pseudonymer; själv var jag ”Linus”, en annan var ”Sinus”. Ett visst samarbete resulterade i ”Linus & Sinus”. Säkerligen var vi påverkade av de stora andarna, kanske mest av Falstaff Fakir, Hasse Z samt Grönköpings Veckoblad, förutom att ha druckit ur egna källor.

Jubilaren Adolf Spyk i Kvartetten som sprängdes påminner om vår Gulliver Spink. Men tidningens porträttering av åldriga jubilarer har nog varit densamma i alla tider, varför vi inte kan anklagas för efterapande av det litterära verket.

Det är lockande att plocka fram några bidrag ur de årens Runa. Vid bedömningen av alstrens kvalitet får vi ha i minnet att de komponerats av skolungdom som med få undantag inte nått den mognad som fanns hos Rimbaud redan i ett tidigt skede av livet.

I årgången 58 parodieras Karin Boyes ”Ja visst gör det ont” av Linus & Sinus:

Ja visst gör det ont när skorna klämmer.
Varför skulle annars tårna smärta?
Varför skulle våra 44:or
Bindas inom lädrets mörka svärta?

- - - - -

Då, när det som värst och inget hjälper,
brister som i jubel ovanlädret,
då, när ingen sula längre håller,
spelar alla tårna käckt i vädret -----

Vidare informeras om att skolans två teknologer av masonit tillverkat en månraket som skulle transportera lektor G. till månen för studium där. Bland eleverna hade man lyckats samla ihop medel till att bekosta ditresan, men av någon anledning hade inte någon satsat några pengar till återresan.

Året 1959 inleds tidningen som tidigare år av en årskrönika, skriven med brio av K.B. och S.E., där det som timat under året i läroverkets hägn kommenteras.

Att komma för sent till morgonbönen ansågs som förseelse och antecknades av utposterade lärare som vaktade som hökar på syndarna. Inte att undra på att en artikel i ämnet infördes, under rubriken ”Morgonbönsroteln – vaktstyrka med religiösa intressen”, där tre lärares egenheter fyllde en fingerad intervju. Högkvarteret låg på ”Hawaii”, som var beteckningen på toaletterna inne på annexets gård. En av de intervjuade beskrives utan förskoning: ”Han utgör otvivelaktigt en imponerande syn där han står, med den uppknäppta kavajen hängande i en nonchalant och självsäker stil, som passar bra ihop med hans i tårna något uppåtböjda kängor, vilka tydligt röjer det oppositionella och samhällsomstörtande i hans karaktär.”

Sign. Konrad bidrog med en saga om den lilla Gunvor, ett hopkok av vansinnigheter, en stil som vid den åldern uppskattades av många av oss. Dan Andersson skrev mitt under sitt skapande brev till vänner, där han släppte loss och raljerade om en påhittad plats med namnet ”Skröven”, där han broderade ut vad han tänkte om vissa människotyper, och där han antyder att han ”för sig med en viss skrövness”.

Lärarkårens medlemmar fick också skylta som författare, vilket var tacksamt genom att man i rescensionen kunde måla ut författarnas egenheter.

Så exempelvis kommenteras skriften ”Kan institutionsföreståndaren komma?” av lektor P.G., där titeln lånats efter ”Lappmarksdoktorn” Einar Wallqvists bok ”Kan doktorn komma?”. Elevernas slarv och nonchalans kan ge institutionsföreståndaren många stunder av nattsvart förtvivlan står det bland annat.

I varje låtsasanmälan av böcker som anges som skrivna av olika lärare, vimlar det av detaljer som syftar på lärarnas egenheter, deras privatliv och i vissa fall på deras ungdomsförsyndelser, i den mån dessa var kända.

Att plocka ihop en grupp lärare och placera dem i en saloon i vilda västern, är också tacksamt. I ”Dic Tosso” från 1961 är bartendern, sheriffen, den nyanlände främlingen och hopen av halvkriminella element som hänger vid bardisken, namngivna. ”Tappre Sammy”, ”S. Hartass”, ”H. Morot”, ”Tykne Nisse”, ”P---e Gnäll”, ”Kuku Gök” var lätta för oss att identifiera.

Rimmet ”Åsså kommer det en Tosse/falska smilet har han påsse” publicerades nog för versens egen skull; bemålde Tosse (lektor T.B.) var nog inte av den sorten.

Som sammanfattning kan man nog säga att det var lätt att göra sig rolig på lärarnas bekostnad. Å andra sidan låg det så nära till hands och det var just det som vi alla ville se i Runa – kanske också lärarna själva? Hade då våra lärare så många fel som vi som skrev lät påskina? Helt säkert inte, men de är hela tiden utsatta för elevernas kritiska blickar. Deras käpphästar och böjelser för vissa delar av deras ämnen hade vi inte förståelse för då, men på så här långt avstånd i tiden kommer det i annan dager. Endast förekommen orättvisa kan inte överskylas.

När Birger Sjöberg under sin uppväxttid skrev av sig, skedde det bland annat i den handskrivna tidningen ”Frän”, som verkligen gjorde skäl för namnet.

Där gisslade han och hans kamrater ”Brackestad” med sin trångsynhet och dumdryghet. ”Vänersborgare – fy fan!” påstod tidningen att man kunde få höra.

Som motvikt till det måhända berättigade löjet finns ett sammanträffande med gamle Olle Hotte, inhysing (som det då hette) på Fattiggården. Där lyser en varm medkänsla med den gamle mannen igenom.

När BS besökte Vänersborg under turnén 1923, blev han hyllad på teatern vid sitt framträdande. I ett brev till sin broder berättar han med återhållen ironi om hur stadens styrande hade gjort sitt bästa för att han skulle känna sig hemma på scenen, där ett förmodligen överdrivet återgivande av Fridamiljön skapats.

När han flyttat från staden, skriver han en dikt som börjar med raderna:

Du Vänersborg, jag mycket älskar dina gröna träd
Och Vänerns vackra blåa våg och Skräcklans gula säd.

Han har tydligen försonats med staden och sitt misslyckande som elev i läroverket.

På ett ödmjukt lägre plan har vi som skrev i Runa genom åren, också kommit över den period som kännetecknades av ett upproriskt sinne. Den tid vi gick i läroverket, ligger nu långt tillbaka, och de flesta av lärarna är inte längre i livet, liksom en del av kamraterna. Mycket av det som skrevs i Runa syftar på personer och händelser som för de yngre årgångarna är helt okända. Vi som var med under de åren, känner nog mer nostalgi än andra känslor när vi bläddrar i något överlevande exemplar. Men i alla fall bär tidningen vittnesbörd i ord och bild om ”ungdomslätet”.

*Kent Karlsson Berndtsson
f. 1940 i Vänersborg,
sedan 1962 bosatt i Spanien
E-post: stugan2@gmail.com*

En enkel till Zanzibar, tack

Av

Staffan Lundh

När jag blir tillfrågad hur jag hamnade på Zanzibar brukar jag svara ”– Med flyg.” Det är tekniskt helt riktigt, men inte hela historien. Det är många faktorer som är avgörande - slumpen, en okuvlig övertygelse om att allt kommer att ordna sig samt en total oförmåga att se ens några enstaka problem som kan vara oöverkomliga.

Kanske har man som vänersborgare en statistiskt högre sannolikhet än det svenska genomsnittet att bosätta sig i Afrika – vi har ju en tradition att leva upp till*. Det finns i myllan. Upptrampade stigar av föregångare som Axel Eriksson eller Karl Johan Andersson. Hur man än ungt ovetande är om dessa, så finns suget, en längtan bort som ekar mellan husen i Nordstan eller i vinden som sveper in från Vänern. Bit för bit får vi det, nästan obemärkt, inflätat i vårt vänersborska DNA. Till exempel genom skolans museibesök för att se norra Europas största samling av sydvästafricanska fåglar, insamlad av Eriksson själv i det fjärran Tyska Sydvästafrika (idag Namibia) under slutet av 1800-talet. Eller om det helt enkelt låg i tiden då jag växte upp i början på 1980-talet, med att skaka bössor utanför Systembolaget för insamling av pengar till SWAPO och ANC eller vykortskrivande till FW de Klerk om att frige Nelson Mandela från Robben Island. Allt lagt samman fungerar det som en magnet som sakta och envetet drar och lockar, med kompassnålen ställd geografiskt rakt söderut.

Eller är det så att jag helt enkelt trampade vidare i fotspåren som Salonens grundare Emil en gång stakat ut. Han lämnade Finland som vapenvägrare i början av 1900-talet och flydde utomlands till Sverige, undan kriget mellan de Vita och de Röda. Så småningom hamnade han i Vänersborg och startade upp Salonens Snickerier på Vassbotten. Själv blev jag utsänd i min vapenfria militärtjänstgöring till Afrika, blev kvar och startade ett snickeri på Zanzibar som tillverkar möbler efter Salonens metoder.

Det var på Salonens som jag började snickra på allvar. Efter träteknisk utbildning på Artur Lundkvistskolan i Trollhättan fick jag arbete på

Salonens 1984. Håkan Lind och Lars Salonen hade just tagit över tömmarna efter Risto och Väinö och det var fullt upp med spännande arbeten. Jag hade fått en grundutbildning i Trollhättan och kunde arbetet i maskinerna, men att få ta del av traditionen på Salonens var något helt annat – DET var verkligen en bra skola. Jag flyttade bokstavligen in på Salonen. Det var bara sova som jag gjorde hemma under mina första år där, om ens det – jag minns det första 24-timmars passet inför en viktig leverans. Det är väl en arbetares motsvarighet till en sjöman som korsar ekvatorn för första gången. På kafferasterna pratades om duktiga snickare som tagit mytiska proportioner, krävande arbeten som tagit uppfinningsrikedom att ro i land, och ett och annat fiasko däremellan. Förutom den gedigna traditionen lärde jag mig att det finns få begränsningar inom yrket. Den största begränsningen som finns är din egen fantasi. Använd den och var nyfiken!

Utöver arbete på Salonen tillbringade jag mina tidiga 20-år på resande fot. På det viset kom det sig att jag en kylig decembermorgon 1988 stod på Post- och Telekommunikationskontoret i Siwaoasen, ca 15 km från den libyska gränsen. På en raspig telefonledning fick jag till slut kontakt med mina föräldrar. Under hösten hade jag rest genom Mellanöstern och en gång i månaden ringde jag hem för att meddela dem att jag var i livet. Denna gång var det dock pappa som tog till orda ”– Du måste skynda dig hem. Du har fått brev ifrån försvarsmakten och måste snarast inställa dig på Sandöskolan för din vapenfria militärtjänstgöring.” Det var bara att packa ryggsäcken, hoppa på bussen och åka tillbaka till Kairo och skaffa en flygbiljett till Sverige. Ett par veckor senare befann jag mig på Sandöskolan i Kramfors. I en klass av 25 elever var jag den enda vapenfria värnpliktiga – resten var aspirerande biståndsarbetare eller blivande UD/FN personal som kommit till Sandöskolan för att få en förberedande kurs om livet som biståndsarbetare i tredje världen. Kursen på Sandöskolan var dock bara på fyra månader och inte tillräckligt lång för att räknas som fullgjord värnplikt. För att uppfylla det kravet var jag tvungen att skaffa mig ett biståndsarbete utomlands under minst sex månader.

Sandöskolan fungerade också som ett forum där olika biståndsorganisationer sökte personal. Jag fick ett erbjudande från Norska Fredskorpset om arbete i Zambias norra provins, som lärare på en yrkesskola. Det var ansett som en besvärlig postering då det varken fanns el eller rinnande vatten och den närmaste staden att proviantera i fanns 30 mil bort – en full dagstur på dålig grusväg. Jag hade knappt hört talas om Zambia när jag blev erbjuden arbete. Jag frågade en

bekant om han visste något om Zambia och fick svaret att de har "en sjuhelvetes massa koppar". Det var i stort sett allt jag visste om landet när jag tackade ja till jobbet.

Kaputa heter byn som blev min första Afrikaupplevelse. Känt i Zambia som epicentret för "withcraft" och om man pratar om vita fläckar på världskartan så var det nog så nära man kunde komma. Och helt fantastiskt - Afrikas Afrika och en djupdykning ner i en högst levande centralafrikansk kultur, med trummor och dans som kvällsunderhållning. Jag tog över utbildningen från en norsk jänta som hade ett år kvar innan eleverna var färdiga. Allt lärdes ut med handverktyg och läroplanen var ganska rudimentär, men efter utbildningen hade eleverna en uppsättning sammanfogningar och en viss baskunskap som tillät dem tillverka en mängd olika snickerier.

Det blev drygt ett år i Kaputa innan jag fick en ny postering i Ndola, en av Zambias största städer. Mitt nya arbete var som produktionsledare på en skola för fysiskt handikappade. Tanken var att snickeriet skulle drivas kommersiellt för att få inkomst till att driva skolan. Utan att vara vidare skickad i affärer insåg jag undan för undan att det fanns en potential i att tillverka möbler och inredningar i Afrika. Hittills hade arbetsstyrkan bestått av tidigare elever från skolan, men jag fick igenom idén med att blanda upp arbetsstyrkan med snickare utifrån. Nu fick vi snurr på produktion och försäljning och kunde bygga upp ett lager av virke och färdiga möbler. Det var en väldigt lärorik period, inte minst som arbetsledare, men också att få ta hand om kunder, ekonomi, inköp, planering, ja, i stort sett allt som måste till för att driva ett företag.

När mitt kontrakt med Norska Fredskorpset var slut 1993, efter tre och ett halvt år, kände jag mig inte färdig med Afrika. Jag såg mig om efter möjligheter att bli kvar i regionen. En tidigare kollega från Zambia var Bengt-Arne Simonsen. Han hade flyttat till Zanzibar** och gift sig där ett par år tidigare. Med nya möjligheter som skapades på ön såg han sig om efter någon att starta ett snickeri tillsammans med. Zanzibar höll då, i början av 1990-talet, på att öppna för privat verksamhet. Från att ha varit en hängiven kommunistisk stat sedan revolutionen 1964 hade man insett att världen låg i förändring och att marknadsinriktad ekonomi nu var tvunget efter Östblockets sönderfall.

Vid den tidpunkten var jag inte svårövertalad om att investera. År 1994 blev jag tredjedelsägare i ett snickeri på Zanzibar. Utöver Bengt-Arne så var den tredje delägaren hans frus familj, familjen Jiddawi. Mitt tillskott var maskinerna. Bengt-Arne och hans familj skulle stå för lokalerna. Det var bara att åka till Sverige för att köpa upp maskiner

medan Bengt-Arne började bygga. Innan jag lämnade Zambia frågade jag en bekant där om råd i delägarfrågan. Han sa ”- Visst, delägarskap är bra förutsatt att det omfattar ett udda antal personer, färre än tre.... ”

Året 1994 tillbringade jag i Sverige. Utöver en tapetserarutbildning i Tibro ägnade jag större delen av året till att köpa upp maskiner och stuva dem i en container som stod uppställd vid Brinkebergskulle sluss. Containern skickades iväg i slutet av året och för mig bar det iväg till Zanzibar i april 1995. I oktober var vi igång med snickeriet. Nu var det bara till att få kunder.....

Tanzania och Zanzibar har sedan 1970-talet varit tungt beroende av bistånd och när biståndsgivarna i mitten av 90-talet krävde demokratiska reformer så var det bara att ta mössan fint i hand. Från att ha varit en enpartistat sedan slutet av 1960-talet stod man inför de första demokratiska flerpartivalen i Tanzania och Zanzibar 1996. I korthet kan man säga att samtidigt som man ville blidka biståndsgivarna så var man, från ledarnas perspektiv, absolut inte villiga att ge upp makten. Så vad gör man om man förlorar ett val till den nybildade oppositionen? Man fuskar till sig segern och det var vad man gjorde på Zanzibar. Nu hade man ingen vidare erfarenhet i disciplinen valfusk och det hela var så uppenbart att samtliga biståndsgivare drog sig ut ifrån Zanzibar i protest med bara några månaders varsel. Så där stod vi med skägget i brevlådan. Alla investeringar som påbörjats, alla biståndsprojekt som var påbörjade, alla blivande hotell som behövde möbler och inredningar... ja, allt stannade upp eller blev lagt i malpåse.

Vi hankade oss fram på lokala kontrakt. På Zanzibar har indierna den ekonomiska makten och att göra affärer med dem är minst sagt tufft. De håller dig vid liv, men det blir inget över. Samtidigt som det är en bra skola i att driva företag med mycket små marginaler så är det inte gångbart i längden. År 1998 hade Bengt-Arne fått nog. Han återvände till Norge för att, som han sa, ”arbeta upp sin pension”. Bengt-Arne och hans zanzibariska familj var villig att sälja ut sin del av firman, men inte lokalerna. Vi kom överens om en avbetalningsplan och vi fick i fortsättningen hyra lokalerna ifrån dem. Det såg onekligen kärvt ut, men jag tyckte mig inte ha något egentligt val. Jag stod där med en ”bunte” maskiner och oavslutat uppdrag. Min fru Dalla Boocock och jag väntade vårt första barn och det vara bara att bita ihop och hoppas på bättre tider.

Åren 1999/2000 fick vi vårt första större kontrakt med ett nytt hotell på 120 rum. Kontraktet var lite ovanligt - de ville prompt göra alla inköp av material själva. Jag räknade på hur många plank vi skulle behöva för att tillverka alla möbler och vi skrev under avtalet. De levererade plank

och hur det var så lyckades vi använda endast strax över hälften av vad vi räknat på och avtalat. När det hela var över så hade vi inte bara fått betalt för arbetet, vi hade också ett välfyllt virkesförråd alldeles gratis! I det stora hela tjänade vi bättre på virket än själva möbeltillverkningen.

Nu hade vi äntligen lite vind i seglen. Under 2001 började ekonomin hämta sig men det var också dags för ett nytt val. Denna gång gick det knappast bättre. Skillnaden var att staten den här gången var bättre förberedd och hade lärt sig av tidigare misstag. Trots protester ifrån oppositionen (som slogs ner snabbt och brutalt) kunde (eller ville) biståndsgivarna inte underkänna valet. Man längtade väl tillbaka till Zanzibar och lata weekends på de kritvita stränderna.

Under de tuffa åren i mitten/slutet av 90-talet hade vi insett att vi var tvungna att specialisera oss. Att konkurrera med lokala snickare med liknande produkter var inte möjligt. En utveckling som pågått i Indonesien och Filippinerna sedan slutet av 80-talet var användning av cocowood – träet från cocospalmen. I Indonesien/Filippinerna hade man enorma kokosplantager som blivit så gamla att de inte gav några kokosnötter. Under 1980/90-talet började man där rehabilitera sina plantager. Tidigare hade man bara bränt upp de gamla palmerna, men nu började man utveckla teknik för att bearbeta råvaran, som ett trä. Tekniskt sett så är cocowood ett gräs (liksom bambu, familjen monocots). I de yttersta 5-6 cm av stammen är träet väldigt hårt, för att i den mittersta delen bli väldigt mjukt. Om man kvartersågar de första fyra sidorna av stocken kan man få ut fyra hårda brädor. Sedan blir det två stycken mellanhårda brädor och till sist blir det några mjuka brädor ifrån mitten av stammen. Det mjuka är ett skräpvirke som duger till formvirke åt byggindustrin, medan det medium och hårda går att bearbeta till möbler och inredningar med fin finish. Men, det är väldigt hårt och har en tendens att vrida sig när det torkar - med andra ord en riktig utmaning på alla sätt och vis.

Zanzibar har också en massa gamla kokosplantager. I början av 1900-talet var copra, torkat kokoskött, en exportvara från Zanzibar. Av copran pressade man olja för mat och kosmetikindustrin i Europa och USA. Revolutionen 1964 satte stopp för export av copra som framöver endast var för inhemsk konsumtion och ingår i var och varannan lokal maträtt. När en kokospalm når 60-70 års ålder så minskar skörden betydligt för att till slut upphöra helt. Då är det hög tid att hugga och återplantera. I slutet på 1980-talet/början på 90-talet hade man haft ett biståndsprojekt på Zanzibar som försökt få igång användning av cocowood men inte fått det att fungera vare sig tekniskt eller

kommersiellt. Vi fick efter lite detektivarbete kontakt med en man, Saidi, som hade deltagit i försöken och var villig att såga upp ett tiotal stockar åt oss. Vi lagrade planken några månader för att få dem torra. När vi sedan hyvlade upp dem blev vi minst sagt förvånade. Hyvelstålen blev slöa efter bara ett fåtal plank. Detta var i sanning ett hårt träslag. För att kunna bearbeta cocowood var vi nu tvungna att utrusta våra maskiner med tungsten-carbide belagda skärverktyg, samt att vi dessutom måste skaffa diamantslipskivor för att kunna slipa skärstålen. Nu hade det blivit en tävling i envishet – cocowood eller jag. Vem skulle först ge upp?

I slutet av 1996 fick vi vår första beställning av något gjort ifrån cocowood – ett långt ovalt bord på nästan tre meter. Kunden var svenskan Len Hörlin, som då ägde en del av och drev Matemwe Bungalows. Hon var förtjust över resultatet och Matemwe Bungalows blev vår första större kund av cocowood produkter. De hade visserligen bara 12 rum, men det var en början.

Lens man Theo var också imponerad. Utöver att vara holländare var han också företagsam. Han övertalade Saidi och mig att tillsammans starta uppsågning av virke i större skala. Detta blev början till Zingwe Zingwe Sawmill. Jag hade inget kapital, men pappa gick in med en grundplåt och 1997 hade vi ett nytt partnerskap inom timmerbranchen med Theo, Saidi och mig (och pappa) vid namn CoCo&Co. Vad som börjat i liten skala 1997 hade år 2000 vuxit till en ganska betydande operation. Allt virke sågades för hand i så kallade pit saws (ett tillvägagångssätt som än idag står för 90% av Tanzanias hardwood timbers). När operationen var som störst hade vi 20 pits i Zingwe Zingwe som vardera sågade en stock om dagen. En hisnande operation som ingav en känsla av Dantes inferno vid varje besök. I längden var det dock ohållbart att såga för hand och under en lång tid hade jag sett mig om efter ett riktigt sågverk som del av ScanZa's verksamhet. CoCo&Co hade gjort ett försök med Logosol *** 1999, men det var för tekniskt, cocowood var för hårt och hade för mycket fibrer i barken. Det föll platt och luften gick på sätt och vis ur verksamheten. ScanZa var den enda egentliga kunden och vi kunde bara köpa upp en del av produktionen. Ekonomiskt får Zingwe Zingwe Sawmill och CoCo&Co ses som ett misslyckande, men det var ett fantastiskt litet projekt. Det avslutades 2001.

När jag i slutet av år 2000 fick ett tips om ett sågverk i Oskarshamn som var till salu blev jag givetvis intresserad. Det var ifrån mitten av 60-talet och verkade passa in på det jag hade i tankarna. Jag ringde pappa och bad honom att åka och se på det, vilket han gjorde. Hans uppfattning var nedslående: ”- Om jag skall vara helt ärlig så tror jag

Bernt Hallin och Boniface under återuppbyggnaden av sågverket på Zanzibar, april-maj 2005.

det är rena skiten, sa han, men jag är ingen expert. Jag har dock varit i kontakt med tillverkaren ARI som tipsade mig om en servicetekniker, Bernt Hallin, som nyss gått i pension. Han är villig att komma ner från Örnsköldsvik och se på det. Vi skall träffas där om en vecka.”

En vecka gick och pappa ringde upp på nytt. ”- Jodå, Bernt säger att det inte gått särskilt mycket och är knappt slitet - det är faktiskt så gott som nytt. Köp!” Så jag köpte sågverket över telefon. Tre månader senare åkte jag till Oskarshamn för att montera ner det. När jag såg det fick jag lite av en chock – det var enormt. Maskinerna var inbyggda bland transportband och sidotransportörer, golvsektioner och sorteringsbord. Det var inte heller vilka maskiner som helst, tre stycken av dem var på ett par ton vardera och stående mitt inne i en byggnad. Allt detta skulle jag försöka få ut från byggnaden och in i ett par containrar och skicka till Zanzibar. Oj, oj oj, nu hade jag nog tagit mig vatten över huvudet. Räddaren i nöden var, för första men inte för sista gången, Bernt Hallin. Med hjälp av spärrblock och taljor, skärbrännare, tigersåg och en uppsättning handverktyg började han metodiskt demontera i ena änden tills det hela var nedplockat och färdigstuvat i två containrar ett

Stockupplag utanför sågverket. I bakgrunden skymtar snickeriet, med pepparplantaget till höger i bild. Mycket av den stock vi får levereras med oxkärre och staplas upp för hand. Ett verkligt ekologiskt grönt material!

par veckor senare. Det var rena undret. Vad som var ännu bättre – innan vi var färdiga hade Bernt lovat att komma ner till Zanzibar och hjälpa till med att sätta ihop det igen.

Det dröjde ändå till 2006 innan vi sågade den första stocken i sågverket på Zanzibar. Det största hindret var att vi inte kunde få tag på ett lämpligt stycke mark. Zanzibar har lite knepiga landregler och att köpa mark privat är lite av rysk roulette. Till slut kom en öppning då jordbruksministeriet styckade upp land som varit del av en försökstation för diverse grödor, bland annat svartpeppar och dvärgkokospalmer. Departementssekreteraren, som höll i utdelningen av landbitarna, var inte alls intresserad av att ge oss något – hon var mer intresserad av att ge ut landbitar till sina ministerkollegor och andra högt uppsatta inom statliga verk. Våra besök på ministeriet var besvärande för henne och samtidigt som hon inte kunde säga direkt nej så stod det klart att vi inte ingick i hennes planer. När så Sten Rylander, Sveriges dåvarande ambassadör i Tanzania, kom på officiellt besök till Zanzibar blev han ombedd av vice presidenten att uppmuntra svenska företag att investera på Zanzibar. ”Visst kunde han göra det, sa han, men han hade hört att det fanns ett

Svenskt företag, ScanZa, som redan investerat på Zanzibar, men att de inte kunde få fatt på land för att expandera verksamheten. Och om det är på det viset så är det ju knappt någon mening med att uppmuntra fler svenska företag att komma till Zanzibar.” Det tog skruv – veckan efter blev vi blev uppkallade till vicepresidenten för att förklara situationen. Till departementssekreterarens förtret blev hon tvungen att ge oss en landbit. Hennes dilemma var att hon redan hade lovat bort alla bitar till sina bekanta och den enda mark som fanns kvar var en eländig bit vid vägen upp till forskningsstationen. Förhoppningen var nog att vi skulle tacka nej, men det passade oss utmärkt – några veckor senare hade vi fått en landbit stor nog att bygga både sågverk och nya lokaler för snickeriet på.

Min svärfar, John Boocock, är jordbruksingenjör med stor erfarenhet av att arbeta i Afrika. Han har ett gott öga för land. Den ”eländiga markbiten” har ett fall på 5.3 meter över en distans på 80 meter och är en utmaning att planera. Det har varit (och är fortfarande) en övning i att ”gräva ur och fylla i”. Den högre liggande delen hyser snickeri och sågverk och den lägre delen virkeslager och en blivande maskinhall

Sågverksarbetarna Gifta och Lucas i färd med att såga upp en stock på råklyven ifrån Oskarshamn.

för list- och golvtillverkning. Mittenpartiet av tomten har en sträng med en efterlämnad pepparplantage kvar. Där har vi byggt kontoret, en tvåvåningsbyggnad med förråd och underhållsverkstad i markplan och visningsrum och kontor på övervåningen.

I oktober 2005 var de nya snickerilokalerna färdiga och vi flyttade ut ifrån de hyrda lokalerna inne i stan till våra egna lokaler 20 km norrut. Nästan exakt 10 år efter det vi hade startat som ett bolag med tre delägare kunde jag äntligen bryta banden och vara helt oberoende. Min vän ifrån Zambia hade haft rätt – ”Delägarskap är bra förutsatt att det omfattar ett udda antal personer, färre än tre...”

Ett par hektiska år följde, framförallt med att utveckla verksamheten på den nya tomten. Bernt Hallin kom ner 2006 och han kunde sätta ihop tillräckligt med utrustning så att vi kunde börja såga upp stock. Förutom känslan att själva kunna såga upp stock till vår snickeriverksamhet var det skillnad på kvalitet från det handsågade vi hittills använt. Att kunna kontrollera råvaran gjorde att arbetet i snickeriet blev mycket enklare och effektivare. Bernt var nere en till vända 2011 för att sätta igång den sista maskinen och idag har vi ett fullt fungerande sågverk från 60-talet som sågar kokospalmer på Zanzibar. Det är en fröjd för ögat.

Min svärfar kommer ner till Zanzibar 5-6 veckor varje år, och varje gång har han ett nytt projekt som han påbörjar (och jag normalt avslutar). Det har under åren blivit virkeslager, timmerförråd, virkestork, och nu senast en just påbörjad byggnad för upphyvling av list och golvmaterial.

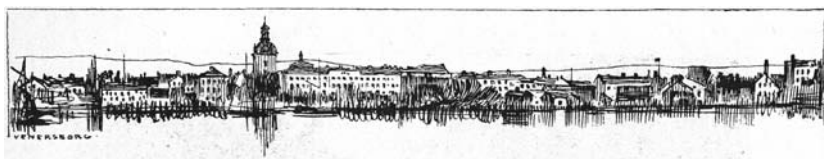
Det är många som hjälpt oss komma till dit vi är idag. Min pappa som slitit ont vid varje containerlast av maskiner och alltid finns ett telefonsamtal bort från uppköp av knepiga reservdelar. Bernt som varit outhärlig vad det gäller sågverket och John som hjälpt till med utveckling av tomt och byggnader. Därtill givetvis kunder, leverantörer och försäljare av utrustning som varit hjälpsamma under åren som gått.

Men hur var det egentligen jag hamnade på Zanzibar? När jag tänker efter noga så var det nog exakt så här det hela började, när jag som 17-åring för första gången skulle lifta till Paris. Mina föräldrar var inte helt sålda på idén, men jag hade stått på mig. Efter mycket om och men hade de gett efter. Kvällen innan avresa, ryggsäcken packad, lönnficka insydd i byxbenet, äventyret och världen för mina fötter så frågar jag pappa sådär i förbifarten inför resrutten ”- Paris, ligger det mot Grästorp?” **** Som sagt, slumpen, en okuvlig övertygelse om att allt kommer att ordna sig samt en total oförmåga att se ens några enstaka problem som kan vara besvärliga. Det är stöttepelare för en blivande Afrikaresenär.

- * På 1870-talet fanns det ca 120 Européer i dåvarande Tyska Sydvästafrrika (nuvarande Namibia). Utav dessa var ett 70-tal ifrån Sverige, varav cirka 15 från Vänersborg! Källa SvD 20 mars 2009 samt Peter Johansson.
- ** År 1964 ingick Tanganyika på det Afrikanska fastlandet och öriket Zanzibar en union som än idag heter Tanzania.
- *** Logosol är en svensk uppfinning som använder en vanlig motorsåg monterad på en ram för att såga upp plank från stock.
- **** Jag fick rådet att ta vänster efter OK tappen vid Gropbron, mot Göteborg och hamnade så småningom i Paris.

Bernt Hallin, Ali, svärfar John och författaren inför hemfärd efter en dags arbete under byggnationen av det nya snickeriet/sågverket, april-maj 2005.

Inte bara Sjöberg Vänersborg hos några andra författare

Av

Gunnar Graumann

Det är ju Birger Sjöberg som har gjort Vänerborg känt som "Lilla Paris", men under hela stadens historia är det många som har fångslats av den. Redan på 1600-talet avbildas den i Erik Dahlberghs "Suecia Antiqua et Hodierna"; Linné berömmar i sin "Wästgöta-Resa" (1747) den då hundraåriga staden: "Et skönt Torg war här i Staden, och gatorne woro räte, brede och ljuse (...)"; och mot slutet av 1800-talet nämner idyllikern Elias Sehlstedt vår stad i en skildring av en resa på Göta kanal:

"Solen började ändtligen skina fram mellan molnen, och en gladare sinnesstämning förspordes genast bland passagerarna, i synnerhet som tornet af Venersborgs kyrka fjerran vid horisonten tillhviskade oss tröst och hopp att snart vara inne i den vänliga stadens lugna hamn. Venersborg har en täck belägenhet mellan det väldiga Halleberg på ena och Dalslandet på den andra sidan. Vi gingo i land för att vederqvicka oss af landluften, hvartill vi hade tjugo minuters permission."

Sehlstedt hör ju numera till de glömda författarna, och det som mest intresserar i hans berättelse är en bild som ingår i den. Det är en tidigare så gott som obeaktad vy över staden av ingen mindre än Carl Larsson och som återges här ovan.

Dessa tre nämnda hör till det förgångna, men det finns förstås också nu verksamma författare som har fascinerats av staden och dess invånare.

Per Wästberg, "Jordmånen"

Per Wästberg, nedan kallad PW, född 1933, sitter som bekant i Svenska Akademien där han är ordförande i den litterära Nobel-kommittén. Han har också varit kulturredaktör och chefredaktör på Dagens Nyheter och hade också tidigare gjort sig känd som motståndare till apartheidsystemet i Sydafrika. Som författare debuterade han redan som tonåring och har sedan dess publicerat en rad romaner och dokumentärer.

”Jordmånen” utkom 1972 och avslutar en serie som också omfattar ”Vattenslottet” och ”Luftburen”. ”Jordmånen” kan man säga är en roman om mänskliga relationer och i synnerhet en kärleksroman; huvudpersonen Jan Backman, kallad JB, står mellan två kvinnor, hans halvsyster och tidigare älskarinna Gertrud, och hans nya kärlek Jenny.

Boken innehåller många drag som är typiska för åren kring 1970: den är både miljömedveten och feministisk, och sexskildringarna är rätt frispråkiga. Romanen är alltså modern för sin tid, utan att för den skull vara ”vänstervriden”. I detaljerna känner man också igen tiden: teven är svartvit, föredragshållaren har med sig ”ljusbilder” och gör reklam för nymodigheten ”charterresor”, och personnumren har just fått en fjärde siffra i slutet. JB nämner själv andra tidsmarkörer i en fundering om vardagsliv och utrikespolitik:

”Man kommer att se sambandet mellan olympiaderna, kurvan på börsen, förstamajtalen, frysdiskarna, ämnena för studentskrivningarna, napalmbomberna, bingon, flygplanskapningarna, protestsångerna.” (s. 15-16) Och längre fram: ”Till Spanien, Portugal och Grekland rådde han ingen att fara. Han förundrade sig över att just Medelhavet på nästan alla sidor omgavs av diktaturer” (s. 56).

Boken är uppdelad i tre partier, varav det första utspelas i den svenska landsorten, under en föredragsturné som JB och Jenny företar till några mindre städer. Dessa beskrivs lite satiriskt kåserande – ”Vi kunde vara två kumpaner som drar land och rike runt för att samla material till ett komiskt operalibretto om Sverige, sa Jenny” (s. 59). Resan går till Örebro, Linköping, Norrköping, Kristianstad... Men den stad som får den största uppmärksamheten är Vänersborg. Där visar sig PW väl hemmastadd, kanske citerar han dagboksanteckningar, när han nämner ”Edsgatan” och ”Residensgatan”; huvudpersonen håller sitt föredrag ”i läroverkets nyinredda aula”, och efteråt ”gick de på Frimurarlogen och beställde in sill och snaps” (s. 91). Från ”Skräcklan” kunde man se ”Dalbosjön” och åt ”Vargön” har man utsikt mot ”Halle- och Hunneberg”. Mera på fri hand lägger författaren till att från ”ett resanderum några kvarter från Residensgatan (...) såg han ner på gatan med stadsbudskontoret Hermes, cykelaffären Kamrat och en revisionsbyrå” (s. 95) utan närmare motsvarigheter i staden. Men en romanförfattare har ju sin poetiska frihet att skapa, eller låna, den lokalfärg han vill.

Ingenting sägs i boken om Birger Sjöberg eller ”Lilla Paris” – ”Fridas visor” och ”Kvartetten som sprängdes” kändes kanske lite gammalmodiga och småborgerliga för PW. I sin memoarbok ”Hemma i världen” nämner han dock, i förbigående, ”Kriser och kransar”.

För huvudpersonen i "Jordmånen" blir den viktigaste upplevelsen i lilla Vänersborg i stället kännedomen om upptäcktsresanden Axel Eriksson. JB hamnar på Museet, där man hör "trafiken: en långtradare gick förbi läroverket och kyrkan". Kapitlet har den suggestiva titeln "Björnjägarens son", och om honom får man bl a veta: "björnjägaren Llewellyn Lloyd (...) fångade lax i Göta älv och fällde enkelbeckasiner i flykten. Han bodde i en vindskupa här i stan. Under en engelsk fana hade han sina gångkläder liggande för omedelbart bruk. Han satt i sin nattrock bland björnkranier och uppstoppade laxar och på bordet hade han ett glas brandy and water." (s. 84)

Och Björnjägarens son?

"Björnjägaren hade söner med olika kvinnor. En hette Anderson liksom den hushållerska som Lloyd i flera år levde samman med, i förnamn Charles John. Först när han blev lika berömd som fadern erbjöd denne honom sitt namn. Han avvisade det." (s. 85)

Men kapitlet handlar som sagt mest om Axel Eriksson, och det inleds så: "- Jag undrar vem han var, sa Jan Backman. (---) Hela museet består av hans samlingar. Jag har inte hört talas om honom." (s. 83)

Museiintendenten upplyser då:

"Eriksson var rädd att hans samlingar skulle ätas upp av termiter eller plundras av äventyrare, så han donerade 1 200 exemplar av 450 fågelarter till Vänersborg. Här satte man igång att samla pengar till ett museum. Skarpskyttarna ordnade baler i Stadshusets festivitetsvåning. (---) Våldiga lårar anlände med kanalbåten från Göteborg." (s. 84)

Besöket på museet väcker alltså JB:s och antagligen också PW:s förundran. Och när han ett par sidor längre fram beklagar sig över att "Det är ingen som har forskat något vidare i Axel Eriksson" (s. 89), så förebådar han sin egen roman och även Peter Johanssons bok om denne. Men "några årgångar av Vänersborgs Söners Gille" kan tills vidare också ge hjälp, det bör ha varit årgångarna 1955 om Axel Eriksson och 1967 om Charles John Anderson.

PW ser de litterära möjligheterna i Axel Erikssons gestalt och infogar honom i sin roman. Liksom JB reser omkring och håller föredrag om lämpliga resmål, som han kanske inte har sett, så skriver författaren PW om händelser som han inte har upplevt, och romangestalten JB:s resa mellan svenska städer kunde ses som författarens förevändning att få tala om Vänersborg och Axel Eriksson. Båda återkommer också flera gånger längre fram i boken, särskilt förstås när handlingen är förlagd till Afrika, dit också ett par av bipersonerna reser i u-landstjänst: "- Du kommer att fara till Botswana. Det är utmaningen.

– Jag vet inte, sa han. Det har jag inte tänkt.

Charles John Anderson, björnjägarens son, för dit. Det var där han erbjöds bli legitim och sa nej. Axel Eriksson för dit. Gertrud för dit med barnet som ska födas. Sten Tidström för dit med hela sin familj. Det verkar bli en svensk tradition.” (s. 88)

Axel Eriksson kommer på så sätt att spela en viktig sammanhållande roll i romanens uppbyggnad. Den är komponerad som ett musikstycke i tre satser, och i mellansatsen, från Afrika, blir tonen allvarligare. Axel Erikssons 1800-tals-Afrika skiljer sig ju mycket från vad kontinenten har blivit hundra år senare; mot den lyckliga smekmånadsresan till de svenska småstäderna kontrasterar de båda kvinnorna Gertruds och Jennys avståndstagande från den manliga huvudpersonen JB under hans vistelse i Botswana; och mot den skyddade svenska idyllen ställs den brutala verkligheten i dåtidens Sydafrika. I Botswana kommer romangestalterna osökt i kontakt med folk som har flytt från Sydafrika. PW själv har ju rest i Sverige och hållit föredrag om apartheid. Man kunde t ex höra honom i Lund för länge sedan och efter föredragets slut, när vi andra reste oss och gick ut, kunde man se en flicka som satt kvar på sin plats, gråtande.

Exempel på polisens misshandel av afrikaner citeras på ett par ställen i ”Jordmånen”, och redan här, 1972, nämns som en viktig ledare för motståndet i Sydafrika, Nelson Mandela. I protest mot Sydafrika och mot Vietnamkriget övergav som bekant en hel generation unga författare i Sverige skönlitteraturen för att i stället ägna sig åt politiskt författarskap. En av dem var PW. Efter ”Jordmånen” 1972 återkom han först 1986 med ”Eldens skugga”.

”Eldens skugga”

Man tyckte sig som sagt se hur förundrad PW blev när han första gången fick kännedom om Axel Eriksson. ”Jag har inte hört talas om honom”, säger JB i ”Jordmånen” (s. 83), och ”På Nordfelts konditori vid Edsgatan glesnade det mellan kaffekopparna. (---)

– Jag blir inte klar över Eriksson i en handvändning, sa JB.” (s. 87).
– och talar han inte för PW här?

Men i ”Eldens skugga” från 1986 räknas Eriksson in bland de ryktbara. Man skulle kunna tro att Afrikaresenären Wilhelm Knutson i den nya romanen är en variation på berättelsen om Axel Eriksson från den förra boken. Även Knutson vistas länge i ett afrikanskt land, nu är det Kamerun, och han presenteras som ”en talangfull naturforskare, som på 1850-talet reste i Sydafrika, såsom den förste svensken efter Linnés lärjungar. Han skrev en

dagbok för familjekretsen och målade akvareller ur människornas och djurens liv. Från två år i Kaplandet förde han hem tvåusen insekter, femhundra fåglar, åttiofem däggdjur och hundratals sidor 'zoologiska anteckningar'." (s.12) Egendomligt nog är Wilhelm Knutson (precis som Axel Eriksson) från vänersborgstrakten, närmare bestämt från herrgården Sjöryd nära Grästorps, och därifrån berättas:

"Några sommarveckor bodde på Sjöryd en västgötsk jägare, zoolog och uppstoppare, Gustaf Kolthoff. (---) Kolthoff teg gärna, men plötsligt brast en fördämning inom honom, och han domderade som en fältväbel: I väg och se andra länder, samla till våra museer, laboratorier och vetenskapliga kollektioner! Du kommer att bli ryktbar som Afzelius, Wahlberg, Axel Eriksson (---) I närheten av Vänersborg bodde björnjägaren Lewellyn Lloyd och hans son Charles John Anderson som upptäckte sjön Ngami och floden Okavango. Slaktarsonen Axel Eriksson hade genomkorsat hela Sydvästafrika och fyllt hemstadens museum med hundratals preparerade djur. Slut dig till dem, manade Kolthoff den unge Wilhelm, far till Calabarkusten, till det innersta av den västafrikanska bukten, där har ingen botanisk eller zoologisk expedition varit." (s. 59-60)

"Hemma i världen"

Det finns alltså paralleller mellan dessa afrikaresenärer från Vänersborg med omnejd, men det framgår av PW:s memoarbok "Hemma i världen" att Wilhelm Knutson är en historisk person, och om detta berättar han själv:

"Min resa till Kamerun började på hösten 1975 då ingenjör Bertil Knutson, 83 år, ringde. Jag hade i en artikel nämnt hur Knut Wilhelm Knutson anfört den okända svenska bosättningen på Kamerunberget. Sonen Bertil som förestått faderns snickerifabrik nära Rimbo ville visa hans otryckta memoarer. Jag kom till Norrtullsgatan 29 där parets allt i allo Helfrid Jansson lagat en måltid med inlagd sill, hemrörd pastej, wienerschnitzel, pressgurka och svartvinbärssylt (...)" (s. 400), och han nämner också "en teservis från herrgården Sjöryd vid Vänersborg".

På detta sätt, tack vare dessa två resenärer, har alltså Vänersborg kommit att inta en speciell plats på PW:s litterära karta över Sverige, särskilt naturligtvis på grund av hans engagemang för Afrikas historia. Sin goda lokalkännedom om Vänersborg förklarar han med tidigare släktförbindelser på 50- och 60-talen, och om muséet säger han: "Jag besökte det ofta, fascinerad av samlingarna".

Henning Mankell, ”Vindens son”

För att fortsätta i kronologisk ordning så kom efter Wästbergs ”Eldens skugga” av 1986, men före Enquists ”Lewis resa” av 2001, en roman av Henning Mankell vars första avsnitt visar vissa likheter med Wästbergs. Den har en titel av samma typ som ”Eldens skugga” nämligen ”Vindens son” och kom 2000. Huvudpersonen reser till Afrika; det diskuteras att exportera strutsfjädrar som Axel Eriksson; någon har tagit intryck av en litografi ”Björnjakt i Svenska Wermland” vilket ju leder tankarna till Björnjägaren och till hans son; huvudpersonen är liksom Wilhelm Knutson insektssamlare, och en svensk som han träffar heter Wilhelm (som W. Knutson) och Andersson (som Charles John A.) och kommer rentav från Vänersborg och kallar sin handelsstation för Nya Vänersborg. Men det är som Mankell säger i sitt ”Efterord” att ”de händelser och de människor som gestaltas i boken inte har några direkta förebilder. Det innebär dock inte att eventuella likheter med historiska händelser eller människor skulle vara en ren tillfällighet.” Mankell kan alltså ha tagit avstamp från verkliga förhållanden och på så sätt åstadkommit större trovärdighet åt själva upptakten i sin roman.

Per Olov Enquist, ”Lewis resa”

En tredje känd författare som hämtat inspiration i Vänersborgstrakten är Per Olov Enquist, född 1934. Han fick ett genombrott 1968 med romanen om baltutlämningen ”Legionärerna”, gjorde sig också berömd för sin dramatik i ”Tribadernas natt” om Strindberg och ”Från regnormarnas liv” om H C Andersen, självbiografien ”Ett annat liv” och många andra verk. Den bok som intresserar oss här är den stora romanen ”Lewis resa”, där Lewi är Lewi Pethrus. Till en början berättar Enquist: ”Om hans barndom intet.

Annat än det mest välkända: att Lewi föddes den 11 mars 1884 i Västra Tunhem, Älvsborgs län.” (s. 65)

Om Lewis mor heter det längre fram att hon ”var född på Faxen, en backstuga utanför grindarna till Nygårds gods i Västra Tunhems socken; fadern var stalldräng och modern mjölkade på herrgården” (s. 483) Och om Lewis far får vi veta att han ”körde som tioåring kalkklass från kalkgruvorna nära Västra Tunhems kyrka till Vargön där denne Eriksson /järnvägsbyggaren och översten Nils Eriksson/ hade en cementfabrik.” (s. 491) Efter skolan var Lewi vallpojke, innan han började på Holmens pappersbruk, och kom senare in till stan. Författarens fiktiva källa, Efraim, hade ”träffat Lewi första gången vintern 1901, det var när båda arbetade på A. F. Carlssons skofabrik i Vänersborg” (s. 45). Han var då

redan frälst. Under sin militärtjänstgöring kom han, som det antyds, ev. i kontakt med, och blev rentav mobbad av sin blivande ”andlige tvilling”, Sven Lidman, som var reservofficer och ännu inte omvänd.

Per Wästberg nämner som sagt inte alls Birger Sjöberg i samband med Vänersborg, men Enquist låter på något sätt Lewi Pethrus spegla sig i Sjöbergs öde. Han tänker sig t o m möjligheten att de kan ha träffats: ”han har klätt upp sig för fotografen (kan det vara Birger Sjöberg?) och har en liten rutig fluga till den vita stjärkragen” (s. 106). Enquist känner alltså till att Sjöberg en kort tid var anställd i K A Vikners fotografiateljé, vilket i sin tur visar hur mycket research som kan ligga bakom även små detaljer i författarens berättelse (Epilogen är daterad ”Köpenhamn – Stockholm 1993 – 2001”, det tog alltså åtta år att skriva boken).

Lewi hade, säger Enquist, i sin ungdom faktiskt skrivit en roman. Det var drömmen om att bli författare som överväldigade honom. Han skulle bli en socialistisk proletärförfattare (...)” (s. 61). Men han ser Sjöberg både som ett ideal och som ett varnande exempel, och Enquist citerar Lewis memoarer:

”där skriver Lewi, med ett egendomligt tonfall av längtande avståndstagande, att ’Birger Sjöbergs öde skulle också kunnat bli mitt’. Eller, senare, nu är distansen nästan fulländad, nu talar han på avstånd, räddad, men ändå med denna oklara underton av sorg och saknad: ’Då jag följt denne vänersborgspojkes diktning och slutgiltiga öde, har jag bättre förstått vilka faror som lurade på mig’.” (s. 60). Lewi funderar (pluralformerna får ingå i Lewis inre språk): ”Han var ingen konstnär. Konstnärer voro sådana som Birger Sjöberg, som skapade dikt, men kunde råka mycket illa ut och hamna i spriten eller i Guds frånvaro. Men de voro ändå på något sätt utvalda. Guds dårar voro också utsedda av Gud, på ett nästan obehagligt sätt” (s. 218). Detta får utgöra en del av förklaringen till hans beundran för Sven Lidman: ”Lewi hade kanske till sist hittat sin Birger Sjöberg, men denne nu frälste Birger Sjöberg, alltså Sven, insåg måhända inte komplikationen: att Lewi ännu hade en Birger Sjöberg inom sig, mycket väl dold, som en hemlig dröm.” (s. 442)

Enquist utnyttjar också, på ett storartat sätt, minnen av naturen kring Lewis uppväxtplats i Västra Tunhem för att beskriva ångeststämningar i hans liv. En första gång är vid hustruns livshotande förlossning, när han vägrar att kalla på läkare utan litar enbart på Gud:

”Han hade dragit efter andan; det var som om han befann sig inför ett stort bråddjup, som det vid Hunneberg invid barndomshemmet, det branta stup som benämndes stupet vid Mal-Olas grotta, dit han ej vågat klättra,

till skillnad från sina kamrater, och visste att han skulle känna samma ångest inför vågstycket; men att detta nu var ofrånkomligt.” (s. 222)

Historien berättade om denne Mal-Ola:

”Hans uppgift var att spana, och hålla försvararna underrättade om fiendens rörelser. Han hade blivit försedd med proviant för månader framåt. Om fientliga soldater försökte tränga fram till grottan stötte han ner dem med en lång påk. Grottan var nästan ointaglig.

Alla Lewis kamrater hade lyckats ta sig in till Mal-Olas grotta. Det var en svår, svindlande väg dit. Man fick klättra. Det var förenat med livsfara. Lewi hade aldrig vågat ta sig dit. Han hade känt stor skam vid detta.” (s. 498)

I den avslutande ”Femte boken” återvänder Lewi i tankarna till uppväxtmiljön och grottan vid bergsstupet, på tal om hans kamp i sin egen tidning ”Dagen”:

”Ända fram till sin död använde Lewi detta forum, han skrev mellan trettio och femtio ledarartiklar varje år. Ingen svensk religiös ledare har i samma utsträckning vikt sitt liv åt den politiska polemiken. Han blev publicist, som sin beundrade förebild Tingsten, eller som sin beundrade motståndare Moberg, vars böcker han hatade, och bekämpade, men vars publicistiska insatser under rättsrötestriden han beundrade så.” (s. 546)

Och ledarartiklarna handlade om allt:

”Det blev en på sitt sätt imponerande och uthållig katalog över politiska ämnen. Ungdom i nöd. Ungdomskriminaliteten. Dansbaneeländet! Kristendomens utsatta situation i radion!

(---) Moralupplösningen! Äktenskapets helgd! Homosexualitet! Sensationspressen! Kyrkan och staten! Israel! (---) Och kanske föreställde han sig detta som kampen vid Mal-Olas grotta: hur Lewi ensam förde striden mot de uppklättrande kulturradikalerna, endast beväpnad med en trästång, hur han stötte dem ner i avgrunden, en efter en, med trästången, Lewi ensam, på Guds uppdrag.” (s. 550-551)

Under sin depressionsperiod, efter båtresan när han har flytt till USA, reflekterar Lewi över möjligheten att kasta sig ut från berget. ”Halle- och Hunneberg var ju vildmark, det fanns bara fem små stugor på långt avstånd från varandra, och så skog och sjöar. Det var barrskogar och så själva bergen som reste sig som väldiga atlantfartyg över vildmarken, och Storgårdskleven och Draget upp mot Häcklans högsta punkt, som var Ättestupan. (---) Och där, under Halle- och Hunnebergs gigantiska atlantångare, låg den djupa dalen, och sedan milsvida skogar. Och längst söderut kunde man ana Trollhättan, dit västerhavet en gång gått fram, och dit främmande folk kommit dragandes.

Nedanför Ättestupan fanns Odins damm, som en gång använts till något, kanske blottoffer; fast någon hade sagt att här tvättades liken efter de gamla som kastat sig utför Ättestupan.” (s. 496-497) Men under krisen i samband med maktkampen med Sven Lidman, ser han från USA på ett annat sätt på berget:

”(…) och så steg Hunnebergs gigantiska mörka atlantångare upp i hans minne, nu var berget inte lockande och oemotståndligt och en äventyrets ofantliga atlantfarkost som kunde bestigas och genomsökas, utan något mörkare och hotfullare” (s. 503).

Ytterligare några böcker

Skofabriken spelar en viktig roll i Karin Grönbergs ”Östergatan 24” (1995) med undertiteln ”Om några familjer vid arbetarrörelsens genombrott”. Boken bygger på bevarade brev från författarens far. Liksom ”Östergatan 24” bygger också Roger Blombergs ”Bössan på axeln, spaden i jorden Släktroman 1788 – 1933” (2009) på familjetraditioner och bjuder på en hel del kulturhistoriskt intressant läsning. Slutligen har Ulf Martinsson skrivit en levande roman ”Klassbesök” (2011) om sina erfarenheter som högstadielärare i Vänersborg.

Många märkliga människor levde alltså mot slutet av 1800-talet i Vänersborg med omgivningarna: Björnjägaren Llewellyn Lloyd och hans son Charles John Anderson, pingströrelsens ledare Lewi Pethrus (född i Västra Tunhem), upptäcktsresandena Axel W Eriksson (från Vänersborg) och Wilhelm Knutson (från Sjöryd), skofabrikanten A F Carlsson (född på Vänersnäs), och Birger Sjöberg (från Lilla Paris). De har vunnit ytterligare berömmelse tack vare författare som Per Wästberg och Per Olov Enquist, men borde inte rentav staden uppkalla fler gator och platser efter dessa Vänersborgs söner? Varför inte t ex en ”Björnjägarens stig” någonstans i kommunen?

Citerad litteratur:

Blomberg Roger, *Bössan på axeln, spaden i jorden*, 2009

Enquist Per Olov, *Lewis resa*, Stockholm 2001

Grönberg Karin, *Östergatan 24*, Vagnhärad 1995

von Linné Carl, *Wästgöta-Resa*, Stockholm 1747

Mankell Henning, *Vindens son*, Stockholm 2000

Ulf Martinsson, *Klassbesök*, Norsborg 2011
Elias Sehlstedt, *Sånger och visor*, Stockholm 1893
Per Wästberg, *Eldens skugga*, Stockholm 1986
- *Hemma i världen*, Stockholm 2010
- *Jordmånen* (1972) Stockholm 1986

Gunnar Graumann, f. 1933, uppvuxen på Skräcklan, men student i Malmö och doktor i Lund, gymnasielärare där. Medverkat i VSG:s Årsskrift 1998, 2000 och 2010. Brukar återvända någon gång varje år till Lilla Paris.

Järnvägsbron –från Vänersborg till Golden Gate

Av

Per Hedquist

Artikel tidigare publicerad i Svenska järnvägsklubbens tidskrift Tåg nr 6-7 juni 2011.

Klaffbron i Vänersborg sedd från söder. Linjen mot Öxnered går ut till vänster i bild.

När klaffbron i Vänersborg stod färdig 1916 var den Europas längsta öppningsbara bro. Mannen bakom UVHJ-bron skulle senare konstruera vad som blev världens mest berömda bro – Golden Gate-bron i USA. Mannen vars uppfinning ledde till konstruktionen av UVHJ:s klaffbro i Vänersborg var en amerikansk invandrarson från Tyskland vid namn Joseph Baerman Strauss (1870–1938). Han konstruerade broar i hela sitt liv och kom upp i cirka 400 brospann totalt. Hans mest berömda bygge är den amerikanska Golden Gate-bron vid San Francisco i Kalifornien.

Den äldsta järnvägsbron över hamnkanalen invid järnvägsstationen i Vänersborg byggdes år

*Denna eleganta tillverkningsskylt finns bevarad på bromuseet i Trollhättan.
Foto (om ej annat anges) Gunnar Falk.*

När bron byggdes var det nita, inte svetsa, som gällde.

1866, då Uddevalla–Vänersborg–Herrljunga järnväg kom till. Denna svängbro var i funktion hela tiden fram till 1947, då den ersattes av en fast bro.

Järnvägsbron över den nya kanalen

När så Trollhätte kanal skulle byggas skar den nya farleden järnvägen cirka 350 meter söder om Dalbobron. Grundförhållandena var dåliga och detta var orsaken till att man ej byggde en olikarmad svängbro, som man först var inne på. Även det sneda läget över kanalen var ett skäl att välja en klaffbro. En klaffbro av en konstruktion gjord av den amerikanske ingenjören Strauss, blev snart den mest intressanta typen. Efter en rad undersökningar bestämde Vattenfallsstyrelsen att uppföra bron enligt Strauss konstruktion. Klaffbron var billigare än andra alternativ att bygga och hade också den kortaste öppningstiden. Vidare låg bron indragen från kanallinjen då bron stod öppen, och risk för påkörningar var därför liten. Öppningstiden fastställdes till 1½ minut vid ett vindtryck upp till 75 kilo per kvadratmeter.

Byggs i Tyskland

År 1912 får brokonstruktören, kapten VVK Ernst Nilsson, uppdrag av Vattenfallsstyrelsen att leda förprojekteringen av broförslag en-

ligt Strauss principer. I november 1914 i skrevs avtal med firman J. Gollnow & Sohn, Stettin, om tillverkning och montage av komplett Strauss-bro till ett pris av 161.043 RM (Riksmark).

Den tyska firman utförde arbetet på entreprenad. Kontraktet hade undertecknats några månader efter första världskrigets utbrott och hade ställts i tyska Reichsmark. Under kriget sjönk kursen på marken kraftigt och på grund av kriget fick firman även svårigheter att leverera enligt kontraktet och en viss försening uppstod.

Vattenfall krävde skadestånd för förseningen, men den tyska firman pekade på "force majeure"- klausulen men ville ändå fullfölja leveransen, då de inte ville strandsätta Vattenfallsstyrelsen och järnvägsföretaget.

Regeringen godkände senare Vattenfalls önskan att betala ut 17.000 mark extra utöver kontraktssumman. Kursfallet hade uppräknats till 60.000 mark. En god affär för Vattenfallsstyrelsen. Slutnotan för klaffbron inklusive samtliga entreprenader kom att uppgå till 252.565:33 kronor i 1916 års värde.

I juli 1915 var landfästena och pelarna av sten till klaffbron klara och den 13 juli 1915 anländer de första järnkonstruktionerna från Tyskland.

Såväl tyskar som polacker lär ha deltagit i brobyggandet. En av arbetsledarna var dansk och lär ha bott på Kasen med familj under hela byggnadsperioden. Järnvägstrafiken gick hela tiden norr om brobygget och arbetarna kunde gå torrskodda.

I augusti samma år färdigställdes pålningen och ställningsverket för monteringen av broklaffen och tornet och det fasta spannet anlände per järnväg från Tyskland. I september startade hopsättning och nitning av klaff och torn.

I november 1915 startade maskinmontaget och från och med december hade kylan lagt isen och man kunde vandra obehindrat mellan östra och västra sidan. Själva muddringen av kanalen skedde senare.

I maj 1916 kunde gjutningen av betongmotvikten genomföras. Den enorma motvikten lär ha varit mycket svår att gjuta fast, varför detta fick ske med bron i nedfällt läge. För den

Två av de plintar som användes vid gjutningen av motvikten står ännu kvar vid spåret.

Bron i uppfällt läge. Motvikten viks in under tornet med manöverutrustningen.

precisionsanpassning av vikten som fordrades, uppbars den av en bockkonstruktion som i sin tur monterats på gjutna stödplintar. Två av dessa finns än idag kvar vid sidan om spåret. Lättare betong användes i motviktens övre del för att sänka tyngdpunkten.

Dags för provbelastning

Den 17 augusti 1916 gjordes en provbelastning av klaffbrospannet med fyra av SJ:s provbelastningsvagnar (vattenfyllda och vardera vägandes 82 ton). Spannet sänktes mitt på 20,8 resp. 22,1 mm (resp. huvudbalk) och kvarstående sänkning efteråt var 0,6 resp. 0,7 mm.

Den 15 augusti 1916 blev klaffbron formellt godkänd för trafik som fast bro, men det skulle gå ytterligare en tid innan maskineriet var intrimmat och körklart. Långt senare, den 21 maj 1947 påbörjas arbetet med montage av kontaktledning över klaffbron i samband med elektrifieringen av sträckan Uddevalla– Vänersborg.

Den 15 augusti 1916 blev klaffbron formellt godkänd för trafik som fast bro, men

Strauss bolag, Strauss Engineering Company i Chicago, lät konstruera ett 30-tal broar av just den typ som UVHJ:s klaffbro utgör och är spridda runt om i världen. Ytterligare en svensk bro som bär Strauss signatur är Danvikstullsbron över Hammarbykanalen i Stockholm som kombinerad väg- och järnvägsbro för Saltsjöbanan. Denna bro är mindre än den i Vänersborg och med 30 meters klaff.

Som underleverantörer vid brobygget i Vänersborg fanns ett antal tyska företag som Siemens Schuckert Werke, från Siemensstadt, som svarade för elutrustningen och Berliner A G für Eisengiesserei, som levererade stålbalkarna, samt Maschinenfabrikation i Charlottenburg som tog fram kraftfördelning och öppningsmaskineri.

Övriga direkta systemleverantörer, utanför bron budget var AB Södertälje verkstäder som levererade semaforer med tillhörande ställverk, och LM Ericsson som levererade ett blockeringsystem med tre manöverställverk.

Det blev alltså en enkelspårig järnvägsbro med 30 meter fri öppning mått vinkelrätt mot farledsriktningen. För att den erforderliga manöverkraften skulle bli så liten som möjligt, är broklaffen nästan fullständigt utbalanserad med en motvikt, upphängd vid bakreändan av en på tornets spets uppställd – i vertikalled vridbar fackverksbalk. Manöverkraften har sålunda knappast att övervinna mera än friktionsmotstånden i länkarna samt det på broklaffen verkande vindtrycket. Broklaffen är fullt utbalanserad i alla lägen. Motvikten består av järnskelett av fackverk kringgjutet av betong.

Genom denna anordning kan bron manövreras med handkraft.

Brons vridmaskineri är uppställt på en plattform i tornet. Drivkraften överfördes till drivaxlarna via en genomgående axel, som är försedd med ett utjämningshjul för att fördela kraften lika på båda axlarna. Elmotorerna var asynkrona trefasmotorer för 380 volt och 25 Hz vilka utbyttes 1936 mot 380 volt och 50 Hz. Vardera motorn kan under kort tid prestera 42 hk. De är nogga anpassade för sinsemellan lika styrka och varvtal.

Vid broklaffens ända finns en förregleringsanordning för att fixera bron i stängt läge. Bron godkändes den 25/8 1916 och trafiktillstånd utfärdades den 23/10 1916.

Klaffbron ägs idag av Trafikverket, tidigare var det Sjöfartsverket som stod som ägare.

Med tanke på brons höga ålder är väl frågan om den kommer att finnas kvar i framtiden. Trots allt är det ju om man ironiserar litet, stadens största mekano, och en verkligen inrotad silhuett i vänersborgarens medvetande. Kanske borde bron bli byggnadsminnesmärke med lagligt skydd, något som framtiden får utvisa.

Konstkännaren och antikvitetsexperten Bo Knutsson, Vänersborg brukar på sin konstvandring sommartid i Vänerparken omnämna den som "stans största konstverk". Kan man få ett finare omdöme?

Lite fakta om Golden Gate-bron, Strauss mest kända brobyggare

San Fransisco grundades 1776 och förstördes till stor del 1906 i en jordbävning.

Golden Gate-sundet är 113 meter djupt med svåra bottenförhållanden, starka strömmar och besvärliga klimatförhållanden vilket utgör stora påfrestningar på den världsberömda bron.

sju miljarder liter vatten rinner 2 gånger per dag genom sundet. Den 5 januari 1933 påbörjades arbetet med bron och den 27 maj 1937 var den klar att invigas. Brons färg är jordröd, Strauss valde själv ut färgen. Antalet nitar uppgick till 600.000 i varje pylon.

Bron målades kontinuerligt om med speciella färger, för att stå emot tuffa väderleksförhållanden. Ungefär 35 målare sysselsättes.

Brobygget finansierades med privata och offentliga medel till en summa av 25 miljarder dollar.

Lånen skulle betalas tillbaka via brotull och 1971 var bron fullt betald.

Om Golden Gate - bron är värt att notera att den endast stängts av för biltrafik en gång. Det var lördagen den 1:a december 1951 mellan 17.55 och 20.45 då vinden uppgick till 70 mph (70 meter i sekunden) och vägbanan kom i gungning med upp till 24 fot i sidled/ca 8 meter.

*Joseph Baerman Strauss 1870-1938
Skaparen av Golden Gate bron som
syns på bilden, tillika "järnvägsbron i
Vänersborg" står staty vid sidan om sin
världsberömda bro i San Francisco.*

Joseph Baerman Strauss - konstruktör av UVHJ- bron

Mannen bakom UVHJ:s bron i Vänersborg och den röda Golden-Gatebron mellan Sausalito halvön och San Fransisco, i USA var Joseph Baerman Strauss, född i en förort till Cincinnati USA den 9 januari 1870. Hans föräldrar var tyska invandrare. Strauss studerade vid college i staden, och det finns anteckningar om hur illa han upplevde det sociala livet kring skolan och tvånget med fotboll. Han kom att studera till "Master of science" och djupstuderade mekanik vid Cincinnati universitet. Dit återkom han en gång på 1930-talet och instiftade då en fond för specialstuderande som än idag delar ut stipendier årligen.

Strauss bildade sitt första brokonstruktionskontor i Chicago vid sekelskiftet och ritade många mindre amerikanska broar fram till 1905.

Så småningom kom han att få internationella uppdrag av brokonstruktioner först i grannländer som Canada och Mexico, men såväl även i Ryssland, Indien, Egypten, Danmark, Sverige med mera. Strauss avled 1938.

Två broar i Sverige bär hans signum UVHJ-bron i Vänersborg, och Danvikstullsbron över Hammarbykanalen i Stockholm som kombinerad vägbro och järnvägsbro över Saltsjöbanan.

Järnvägsbron, "Tyska bron" över hamnkanalen i Vänersborg som är en del av Trollhätte kanal firade båda 90 års jubileum 2006. Såväl den nuvarande kanalleden som bron tillkom båda 1916. Trollhätte kanals sjötrafikområde börjar 800 meter norr om tredje vågbrytaren i Vänersborg och sträcker sig ner till Lärje i Göteborg.

Värt att veta!

Apropå Golden Gate bron tillhör den de förnämliga byggnadsverk som erhållit utmärkelsen "International Civil Engineering Landmark". Bland de övriga ca 25 som fått denna utmärkelse kan nämnas Eiffeltornet, Frihetsgudinnan, Panamakanalen samt inte minst Göta kanal.

Ritningar av Strauss järnvägsbro benämns på tyska *Befestigung der Verbindungsstange an Wippe und Klappe skala 1:50*

Det finns även en bok skriven på tyska av Dr. Ing. G. Barhausen, Hannover som handlar om järnvägsbron i Vänersborg. *Bericht über die einarmige Klappbrücke von 42 m stützweite über den Trollhätta kanal bei Wenersburg.*

På engelska går klaffbron under benämningen
”The Swedish (Trunnion) Bascule Bridge”

En modell av bron finns på Kanalmuseet i Trollhättan, dessutom lär det finnas en på Tekniska museet i Hamburg och på Tekniska museet i München.

Källor:

Hallbergs, S. *Slussverken i Göta älv och kring Vänern.*

Friberg, R *UVHJ:s klaffbro över Trollhätte kanal.*

*Per Hedquist, f. 1943 i Göteborg
Arbetat efter fullbordade studier, såsom tjänsteman
på länsstyrelsen i Älvsborgs län, även i Vänersborgs
kommun samt gamla landstinget.
Idag timanställd turistguide i Vänersborg.*

ÅRSKRÖNIKA 2011

Aldrig någonsin, om ens det, har förändringens vindar svept med sådan kraft genom samhällets mäg och ben som i dessa dagar. Den allmänna värnplikten har förpassats till historien och en häpen mänsklighet har bevitnat hur en man befruktats och fött en mänsklig varelse. Genom upprepade försök vid partikelacceleratorn i Cern har man skickat neutriner till en observationspunkt i Italien med en hastighet som var 300 006 km/sek. Det vill säga snabbare än ljuset! Detta strider mot Einsteins relativitetsteori – en av de vetenskapliga grundbultar som gillebröder i årtionden haft som beräkningsmodell för vad som är 'en kristen mänschas plikt' och för att räkna ut vilken kraft som krävs för att riva omkull parkens träd.

Mot bakgrund av denna rämnande omvärld utgjorde, som alltid, Gillets 105-årsjubileums Högtidsstämma en kärleksfullt bjärt kontrast. Med samma damer som vid så många jubileer tidigare, trådde samma gillebröder, iklädda samma svarta kostymer, lika flåsande och svettiga, samma gamla Glenn Miller-foxtrots, till samma Eminentia Storband.

När Älderman Göran Ahlin krängde av sin ämbetskedja och tog emot brödernas stående ovationer för sina framgångsrika och effektiva år som Gillets portalfigur kände alla ett styng av tidens obarmhärtiga framfart. Den känslan byttes strax i munterhet när alla tidens yngste älderman Peter Johansson dubbades med den vackra kedjan mot sin högresta unga bringa. Som museichef är Peter som klippt o skuren på denna, för samhällets bevarande, viktigaste posten, såväl i Lilla Paris som i Universum.

Peters talekonst är vida känd och om tiden står stilla när Fantomen talar, vilket är ett känt djungelordspråk, så går tiden baklänges när vår trollbindande, nye älderman häver upp sin stämma.

Högtidsstämman, med över 200 deltagare på Quality Hotell, var i allt en lyckad föreställning. Alla enades om att vi inte ska vänta i hela fem år till nästa jubileumskalas, men det säger vi vid varje jubileum, så någon ändring blir det nog inte på den ordningen nu heller. Två av kvällens lyckligaste deltagare var Kenneth Arvidsson och Lars Tornberg

vilka förärades Gillets medalj. Kenneth för att han skapar glädje och nöje genom sina ”Vänersborgskalas” och Lars för sitt mångåriga arbete att i film och foto dokumentera livet i Vänersborg och genom att visa sin fars, Viktor Tornberg, unika foto och filmsamling.

Man blir det man äter. Det är lätt att förstå. Blir man då mysig av ’fredagsmys’? År 2006 tog sig fredagsmys in i svenska akademins ordlista, men knappast på hälsobefrämjande meriter. Plockgodis, pizza, nötter och läsk framför Skavlan gör 17 % överviktiga och 3 % feta. TV-tittandet i sig ökar dessutom diabetesrisken. Då känns det tryggt att ha årets diabetesköterska på nära håll. Förre gillebrodern Arne Hallqvists dotter Kerstin Ljung som är ledare för diabetesteamet på NÄL fick den utmärkelsen 2010.

Ökar man TV-tittandet till tre timmar om dagen ökar risken för för tidig död med 20 % enligt forskare vid Harvard School of Public Health. Gillebröder som smaskar choklad kan å andra sidan minska risken för stroke med 20 % och tar man dessutom några glas rödvin om dagen, så blir man precis så odödlig som alla bröder känner sig på en högtidsstämman. Vill man verkligen försäkra sig om ett långt liv bör man gå den kurs i självmordsprofylax som Högscolecentrum i Vänersborg startat. Mitt i livet kan nämligen allt kännas meningslöst och en amerikansk studie från Dartmouth College visar att vi är som olyckligast vid 46, sedan blir det bara bättre. Något som de flesta gillebröder kan intyga utan akademiska exelprogram.

Sömnbrist är också ett elände som drabbar halvgamla människor. När nu British Medical Journal publicerat en seriös studie som ger vetenskapliga belägg för sömnens betydelse för vårt utseende, det vill säga skönhetssovningen, så kan det vara klokt av gillebrodern att låta glasögonen ligga kvar på nattduksbordet morgonen efter högtidsstämman.

Inte en krönika utan Agnes, vår vackrast lysande mediastjärna. Nu också kulturpristagare i sin hemstad. Gillet bugar för vår härliga ambassadör i världen och hoppas få se henne på hemmaplan snart. Kulturstipendiet fick kontrabasisten Mats Dimming för att utföra ett unikt projekt i Vänersborg under 2012. Vi gratulerar och ser med spänning fram mot detta hemliga evenemang.

Bo Knutsson, årsskriftsnämndens meste TV-kändis blir folkpensionär och lovar hustru Anita att gå ner till 100 % tjänst, hur det nu ska gå till? På käftis hade vi en lärare som kallades ”Morgonstund” för alla guldutfyllningar som man såg när han skrattade. Ska man följa Bo’s råd att handla med hjärtat är det väl bäst att ha ett sådant av guld. Särskilt

om man ska följa hans devis: ”Hemmets föremål ska tåla ögats slitage!”

Gillebroder Clas Carlsson har gjort Ateljé Clas känt i vida kretsar. Inte minst med foto i vackra böcker tillsammans med Bo Knutsson. Nu sätter han på linsskyddet för gott och avslutar med en intressant bok om historiska bestick som Bo samlat tillsammans med sonen Fredrik genom åren.

Årets bokskörd i Lilla Paris är annars lite mager när S. Gunnar Peterson är borta och Håkan Lind har fullt upp att fylla Nya Vänersborgaren med trevliga, lättlästa episoder från nu och då. Vänersborgsfödda Carolin Engvall har dock gjort sig rikskänd med böckerna ”14 år till salu” och ”Skamfläck”, där hon tar upp unga flickors kamp mot ångest och förnedring. vänersborgspolisen Anders Lindberg har fått ge uttryck för polisarbete i boken ”Utryckningföraren”. Nu väntar väl bröderna på en bok om hur man rycker ut tänder? ”Utryckningstandläkaren”, kanske?

Mellan 1952 och 2001 hade vi inga havsörnar vid Vänern. Nu har vi 20 häckande par. Detta trots att vår miljö ständigt utsätts för hård belastning. Till exempel har man konstaterat att luften vid järnvägsbacken är otjänlig att inandas. Ibland är det svårt att vara människa och veta vad man ska äta, dricka och andas. Ibland kan det förefalla smidigare att vara kallblodig, lägre stående varelse på evolutionsstegen, som salamander till exempel, i en damm vid Kindblomsvägen på Båsut hade tre salamandrar flyttat in. De människor som sökt bygglov för att bygga sin bostad i området fick därför avslag, emedan platsen var upptagen! Krönikören har sökt salamandrarna för att få se deras bygglov, men de har inte stått att finna. Ja, vi ska måna om våra djur som gillebroder Jan Andersson, veterinären som ger sina patienter rostbiff. Vi har fått vår första djurambulans i Trestad. En inrättning som är värdefull nu när dvärgbandmasken hittats hos rävar i våra skogar. Det är ett lurigt kryp som ställt till det så att hussar och mattar avråds att pussa på sina hundar då det finns risk för smitta. Vet Ni förresten vad som är människans bästa vän på fyra ben? Jo, groggbordet förstås! Fast svensken dricker allt mindre alkohol. Bara 9,3 liter per år. Norrlänningar dricker minst (om nu statistiken stämmer?). Där är 30 % helnykterister jämfört med 20 % i vårt område.

Kaffe däremot kolkar vi i oss för fyra miljarder om året. Man lattar och fikar och har egna ploppkaffemaskiner i vartenda hem. På Harvard har man följt 51000 kvinnor och funnit att de som dricker mycket kaffe löper 20 % mindre risk att drabbas av depression. Dessutom blir man effektivare på jobbet. Kommunikationsprofessorn Adelsvärd har visat att fikarasten är en god investering för arbetsgivaren. Om man inte har

en kaffemaskin från de Jong Duke förstås. En larmrapport visade att i dessa maskiner fälls det ut skadliga mängder bly som är giftigt och ger tunga fötter!

Gillet's fontän i gamla hamnkanalen ha fått en ljusboll som ersättare under vintern. Grabbarna på gatuenvägen har satt ihop 1800 dioder som inte drar mer än 120 Watt, men som sprider en härlig stämning och utgör blickfång för besökarna på nya "Kopparn". Gillebröder Gerhard Hagemans mytomspunna, béarnaisdoftande krog Koppargrillen har nämligen flyttat in i möbelhandlare Galles gamla lokaler vid Hamngatan. Kan det verkligen gå, tänkte nog vänersborgarna när en så traditionsbunden restaurang som alltid haft samma meny och samma personal flyttar till nya lokaler? Jo, man tog med menyn, stolar o bord. Till och med gamla nålfiltmattan och så béarnaisesåsen förstås. Sönerna Niclas och Andreas, också de gillebröder, har tagit över ansvaret och fått en verklig rivstart. En start som i hög grad förstärktes av ett långt charmigt inslag i P1-programmet Meny. Kärleksfullt berättades där sagan om den österrikiske skidläraren som slog sig ner i Lilla Paris och gjorde världens godaste sås till chateaubrianden. I de gamla lokalerna doftar nu mångkulturens kulinariska kryddor när Yavuz Ercin på Meza 12 flyttar in sitt kök med kockar från Turkiet och Grekland.

Det är länge sedan Vänersborgs gator fotpatrullerades av såna profiler som S.Gunnar Peterson och Armar och Ben. I många år har lagens långa armar varit klistrade mot bilrattar och MC-styren, men nu ska man ut på gatorna igen som den första fotpatrullerande trafikpolisen i landet. Gillet gillar detta initiativ och önskar lycka till.

Vi som gick i simskolan för löparlegenden Arne Andersson fick en gedigen överlevnadskunskap i vatten. Idag kan 13 % av tonåringarna inte simma! I en vattenstad som Vänersborg är det förenat med livsfara att inte kunna simma. När en man föll i vattnet vid Hamnkrogen på Aqua Blånatten larmades SOS som kom till platsen för att konstatera att mannen räddat sig upp på motsatta stranden. Om det var bröst- eller crawlteknik förtäljer inte historien, men en bra simlärare hade han haft. Som det heter i ett gammalt medicinarspex: "Vatten anser jag och min vän Montgomery, är något man lätt omkommer i."

Fem miljoner investeras i Skräcklestugan. Det är värdefullt att denna legendariska inrättning rustas upp. Inget slår en räkmacka med den utsikten. Samtidigt uppmuntras Skogshyddans unga entreprenörer Mia Castell och Johan Roman med kommunens miljöpris. Grattis! Gillet gratulerar samtidigt alla inblandade i den otroligt lyckade och omfattande renoveringen av vår kyrka. All modern teknik för ljud o bild

är installerad och inte minst allt vackert stenarbete som gillebröderna Håkan och Rickard Johansson utfört är värt all beundran. Nu återstår bara att göra kyrkan synlig. Den förvuxna, närmast tropiska skog som effektivt utestänger Guds livbringande solstrålar måste gallras. Kan inte detta ske på demokratisk väg får väl gillebröderna dra på blåställen och stämma upp: ”Parkens träd river jag omkull, det gör jag alltid.....”

Antalet hotellnätter i Vänersborg ökar med 20 – 30 % årligen, som ett resultat av alla evenemang som duktiga entusiaster drar hit. 7000 besökare kom till SM i plöjning och flera tusen tävlade i lag-SM i orientering. 3200 kaniner tävlade i Arenan om vackraste pälsen. På pälsen var annars det mesta som vårt stolta bandylag fick i samma arena och klarade sig bara med en hårsman kvar i elitserien. P-18 och P-20 lagen däremot var båda med i SM-finaler på Studenternas. Christoffer Fagerström med gener från gammelfarfar, bandylegenden Arvid Pusak Fagerström, utsågs till Sveriges bäste ungdomsspelare. Denne ödmjuka 18-åring som redan är nyckelspelare i A-laget, säger att det är lagkamraterna som gör honom så bra. Gillet tackar för fina prestationer och önskar lycka till med det röda nystanet. Årets hockeymålvakt Viktor Fasth klev rätt in i landslaget. Farfar Sixten har säkert några fina foton på denne vänersborgsson när det blir dags att skriva krönika över idrottsstjärnor från Lilla Paris.

Vad gör vänersborgsflickor så grymma i rugby? Nu tvålade man dit Sveriges ungdomselit igen! Både U-15 och U-18 vann guld på hemaplan. I en annan, lite mer udda gren, submission wrestling, kammade Vänersborg hem ett SM-silver genom Alexis Bexan och våra duktiga seglare tog också hem ett junior SM-silver genom Kim Karlsson i Laser.

När vår nordiska sommar flödade sitt varmaste ljus över strand och ångar slog hatet och grymheten ner sitt fula tryne. Massakern på norska Utöya blev ett kusligt uppvaknande ur vår trygga vardagsslummer. En intelligent ung man med vanföreställningar mejar ner 68 försvarslösa ungdomar på Arbeiderpartiets sommarläger. Världen gråter. Vi sörjer alla tillsammans med den norske statsministern Jens Stoltenberg som med själsstyrka och karismatisk utstrålning leder folket genom deras största sorg sedan kriget.

Egyptens, Tuniens och Libyens diktaturer har krossats av den obändiga kraft som växer fram ur en kuivad befolkning som enad vågar ifrågasätta hot och tortyr. Mohammad Gaddafi som styr Libyen med våld och terror i 41 år slutade förnedrad, avklädd och släpad i ökensanden. Nordafrikas revolution som burits fram av sociala medier som Face Book och twitter ska nu växla över till demokrati och samförstånd. Gillet håller tummarna.

Efter höstens riksdagsval började huvuden rulla även här på hemmaplan, om även i mer symbolisk mening. Sahlin fick lämna sosseskutan och en olycklig Håkan Juholt efterträdde med en sorglig story om bostadsbidrag till sin, sedan tidigare, kriminellt belastade sambo. Detta höll på att putta ner honom från gödselstacken redan innan han hunnit klafsa upp till toppen. Gudrun Schyman och Maud Olofsson kliver av sina ledarposter och i vår nära värld får Lars-Göran Ljunggren lämna över rodret till Marie Dahlin. Marie blir därmed historisk som Vänersborgs första kvinnliga kommunalråd.

Till och med vårt statsöverhuvud Carl XVI Gustaf hamnade i blåsväder efter påstådda besök på lokal med lättklädda fruntimmer. ”Den motvillige Monarken” hette den tveksamma publikation som hyste dessa, ännu overifierade, påståenden. Kungen valde att eklatera sitt och drottningens ställningstagande till anklagelserna vid älgjakten på Hunneberg. Därmed kan Lilla Paris ståta med det av årets citat som säkrast får en plats i Pelle Holms ”Bevingade ord”, nämligen: ”Nu vänder vi blad.”

Det har varit många fullmäktigesammanträden under 2011 och de politiska debatterna har varit långa och sega som det lätt blir när blockpolitiken står och väger. Följande samtal utspelades i en paus i fullmäktige.

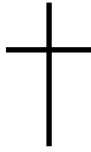
”Du Gunnar. Vad sa Du egentligen vid omröstningen idag?

”Nää, men jag sa inget.”

”Nej, jag vet. Men hur la Du fram det?

Allhelgonaafon 2011

Lars Salonen

Minnesord

Under tiden juni 2011 – juni 2012 har 22 Gillebröder för alltid lämnat oss. Vi lyser frid över deras minne.

Ingenjör Arne Lindén, född den 15 mars 1939, avled den 30 juni 2011.

Efter genomgången realskola i Vänersborg tjänstgjorde Arne Lindén vid Vägförvaltningen i Älvsborgs län. År 1959 påbörjade han studier vid Tekniska skolan i Hässleholm där han 1961 avlade ingenjörsexamen inom Väg- och Vattenteknik. Året efter examen erhöll Lindén en befattning vid Vägverket i Stockholm men redan 1963 tillträdde han en tjänst vid gatukontoret i Halmstads kommun. Lindén var under en lång följd av år facklig förtroendeman inom Kommunaltjänstemannaförbundet med styrelseuppdrag på såväl lokal som regional och nationell nivå. Han var även aktiv inom Hemvärnet där han efter ett flertal befattningar blev hemvärnschef i Halmstad 1984. Arne Lindén deltog vid ett antal tillfällen i Högvakstjänstgöring varav fyra gånger som vaktchef på Drottningholms slott. Inträdde i Gillet 1986.

Professor Stig Rudberg, född den 28 oktober 1920, avled den 19 augusti 2011.

Stig Rudberg lämnade födelsestaden Vänersborg 1936 då familjen flyttade till Uppsala där han avlade studentexamen. Studierna fortsatte vid Uppsala universitet där huvudinriktningen blev klassiska språk. Utbildningen avslutades med filosofie doktorsexamen 1953 och han blev docent i Uppsala 1956 och vid Stockholms universitet 1963. År 1966 erhöll Rudberg tjänst som professor i grekiska språket och litteraturen vid Lunds universitet, en befattning han upprätthöll till pensioneringen 1986. Bland Rudbergs många arbeten förtjänar hans översättning av Nobelpristagaren Kazantzakis Odyssé till svenska att nämnas liksom utgivandet av ett flertal av kyrkofadern Basileios den Stores skrifter. Rudberg ägde förmågan att förmedla sina djupa kunskaper också på ett populärt sätt vilket bland annat kom till uttryck i radioprogrammet "Värt att veta".

Livet igenom behöll Rudberg ett varmt intresse för sin ungdoms hembygd och han var under åren 1985-1994 älderman i Västgöta Gille i Malmö. Stig Rudberg utnämndes till Riddare av Vasaorden 1970.

Inträdde i Gillet 1976.

Vänerborgaren Kurt Harry Back, född den 7 Juni 1931, avled den 21 september 2011.

Kurt började i unga år arbeta som servicebiträde på Caltex, som då låg vid gamla vattentornet. Senare jobbade han som bilskollärare vid Ahlins Trafikskola under några år, för att sedan återgå till Caltex. De sista 20 yrkesverksamma åren jobbade Kurt på Saab. Kurt var mycket intresserad av Vänersborgs historia. Som medlem i Kokhus-pojkarna arrangerade han bussresor och ställde då även upp som busschaufför. Under några år var han med som tränare för dam-och ungdomsbandyn, även då ställde han upp som busschaufför. Under de sista 25 åren fick hans konstnärliga ådra blomma ut, då måleri blev en ny hobby. Kurt målade många gamla Vänersborgsmotiv, vilket var uppskattat av omgivningen.

Inträdde i Gillet år 1993.

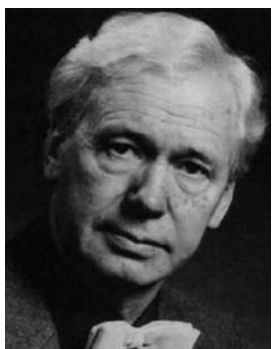

Verkmästare Knut Horster, född den 25 maj 1920, avled den 28 september 2011.

Efter genomgången folkskola kom Knut Horster att studera vid Hermods Korrespondensinstitut samt vid Arbetsledareinstitutets Förman- och Verkmästarutbildning i Stockholm. Efter utbildningarna fick Horster år 1944 anställning som förman och verkmästare vid Televerkstaden i Vänersborg – en arbetsgivare han blev trogen fram till pensioneringen 1983. Efter sin pensionering arbetade Horster som lokalkorrespondent för Nya Wermlandstidningen under ett tiotal år.

Horsters stora intresse var idrott, under senare år särskilt boule. Han var dessutom aktiv inom pensionärsföreningen Lilla Paris med ett flertal förtroendeuppdrag. Horster var därtill aktiv inom Frimurarorden och logen Råta Vinkeln under drygt 45 år. Knut Horster tillbringade en stor del av sin fritid på sommarstället vid Bokenäs.

Inträdde i Gillet 1975.

Målare Bror Jonsson, född den 13 december 1920, avled den 21 oktober 2011.

Bror Jonsson växte upp på Blåsut i Vänersborg. Efter avslutad skolgång arbetade han som målare fram till sin pension.

Bror Jonsson var medlem i Odd Fellow. Bror Jonsson var intresserad av sjöfart, natur och litteratur.

Inträdde i Gillet 1991.

Direktör Mats Fredriksson, född den 5 juni 1922, avled den 22 oktober 2011.

Efter avslutad skolgång i Vänersborg var Fredriksson anställd hos såväl Hegardts som Nordins. Han flyttade 1943 till Göteborg och fick anställning i Valerius Hanssons stora modeföretag. Efter några år som resande i konfektionsbranschen öppnade han 1954 egna affärer i damkonfektion, som han drev till sin pensionering 1987. På sin fritid ägnade han mycket tid åt sin stora fina trädgård. Inträdde i Gillet 1976.

Musiklärare Åke Fagerström, född i Vänersborg den 2 oktober 1939, avled den 1 november 2011.

Åke Fagerström utbildade sig till elektriker och var under flera år resemontör för ett större elföretag. Musiken kom tidigt in i Åke Fagerströms liv och denna hobby kom att bli hans liv. Redan i unga år spelade han trumpet i Vänersborgs stadsmusikkår och blev kvar där i 50 år.

Han sadlade om från elektriker till musiklärare vid Musikskolan i Vänersborg och arbetade där fram till sin pensionering. Åke Fagerström spelade med i flera orkestrar som Sundals Rock Orchestra, Wenerblecket och Vänersborgs Eminentia Storband, som han dessutom var med och bildade 1982 och vars ledare han var i alla år. Många är de konserter han ordnade till glädje för vänersborgarna och han lyckades ofta få hit de stora artisterna som Lill Lindfors, Jan Malmström och Tommy Körberg m.fl. Åke Fagerström tilldelades Vänersborgs kulturpris 2003.

Inträdde i Gillet 1998.

Servicechef Allan Tufvesson, född den 5 juli 1922, avled den 15 november 2011.

Efter folk- och fortsättningsskola genomgick Tufvesson fackutbildning vid Facit AB samt utbildning i matematik, ellära, elektronik och mätteknik. Sin första anställning hade han vid Husqvarna Depot i Kalmar varefter han flyttade till Växjö där han fick tjänst vid Dahlbergs Bil AB och senare vid Åtvidabergs Industrier. Tufvesson flyttade därefter till Vänersborg där han 1947 anställdes vid Facit AB, en tjänst han blev trogen i 26 år. Från 1973 var han delägare i företaget Kontors-Utrustning i Vänersborg. På senare år lämnade Tufvesson Vänersborg för Karlstad.

Allan Tufvesson hade mångåriga och aktiva engagemang i ett flertal föreningar där, förutom Gillet, kan nämnas Par Bricole, Odd Fellow, Lions Club samt Hantverksföreningen.

Inträdde i Gillet 1983.

Driftchef Åke Johansson, född i Nora den 22 september 1924, avled den 29 november 2010.

Efter realexamen vid Nora kommunala mellanskola fortsatte Åke Johansson sina studier vid STI i Stockholm och avlade där ingenjörsexamen. Hans första anställning blev hos Elektrolux och efter några år flyttade Åke Johansson till Trollhättan och började arbeta, först vid Trollhättans Elverk och därefter vid Trollhättans Kraftverk.

Åke Johansson övergick sedan till Vänersborgs Elverk där han var verksam fram till sin pensionering. Som mycket idrottsintresserad var Åke Johansson i unga år aktiv i både fotboll, bandy och skytte. På senare år blev golfen en ny utmaning.

Åke Johansson var medlem i Odd Fellow-logen 147 Brette.

Inträdde i Gillet 2005

Apotekare Rolf Andersson, född i Vänersborg den 3 april 1936, avled den 10 december 2011 i Upplands-Väsby.

Efter avlagd studentexamen vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk studerade Rolf vidare till apotekare.

Rolf var mycket flygintresserad och sysslade med modell- segel och motorflyg vid Halle-Hunnebergs flygklubb och var tidig med att avlägga certifikat för motorflyg.

Rolf var vid sin pensionering apotekare vid apoteket Renen på Söder i Stockholm.

Inträdde i Gillet 1994.

Åkeriägare Åke Falk, född 12 maj 1942, avled den 21 december 2011.

Efter avslutad skolgång och militärtjänst började Åke Falk arbeta i sin pappas åkeriföretag, som han sedan 1974 övertog och drev i ca 30 år. Falk engagerade sig tidigt i Lastbilscentralens verksamhet och var ordförande i styrelsen en följd av år. Åke Falk var engagerad i lokalpolitiken under många år. Han var medlem i Vänersborgs Par Bircole och tjänstgjorde där som ämbetsman.

Åke Falk hade ett stort idrottsintresse framför allt för bandyn, där han alltid var en entusiastisk åskådare. Han deltog under senare år regelbundet på Liraveteranernas träffar. Åke Falk var medlem i Fredaxklubben från starten 1989.

Inträdde i Gillet 1966

Posttjänsteman Sven Karlsson, född den 12 augusti 1926, avled den 28 december 2011.

Karlsson var född och uppvuxen i Nordstan i Vänersborg. När folkskolan avslutats fick han sitt första arbete, som springpojke vid Axel Larssons Skeppshandel i hörnet av Kungs- och Hamngatan. Efter en tid i Skeppshandeln fick Karlsson anställning vid Thure Carlssons cykelaffär. Han kom dock snart att lämna affärsvärlden för att ta anställning som brevbärare på Posten. Efter några år som brevbärare fick han arbete vid Postens skatteavdelning, en tjänst som innebar många resor och tidvis även tjänstgöring på kontor i Härnösand och Stockholm.

Ett stort fritidsintresse var snickeri och Sven Karlsson tillbringade gärna somrarna med familjen i stugan i Östra Bodane.

Inträdde i Gillet 1985.

Överläkare och ortoped (handkirurgi) Rolf Ideberg, född den 25 juni 1936 i Vänersborg, avled den 5 januari 2012.

Efter studentexamen 1956 i Vänersborg började Rolf Ideberg sin läkarutbildning efter fullgjord värnpliktsutbildning. Rolf Ideberg arbetade några år under 1960-talet på lasarettet i Boden och flyttade därifrån till Uppsala universitetssjukhus. Nästa flyttlass gick 1976 till Uddevalla och till ortopedkliniken på sjukhuset där. I mitten av 1980-talet öppnade Rolf Ideberg privatmottagning med bl.a. handkirurgi som specialitet och drev denna praktik fram till sin pensionering.

Rolf Ideberg var en entusiastisk golfspelare och bl.a. medlem i Halvslaget, ett kamratgäng från läroverkstiden i början av 1950-talet. Rolf Ideberg debuterade i slutet av sin levnad som författare och utgav två böcker.

Inträdde i Gillet 1994

Verkstadsarbetare Sven-Olof Åberg, född i Vänersborg den 12 februari 1923, avled den 6 februari 2012.

Efter avslutad skolgång var Åberg anställd vid Vänerns Motorverkstad 1937 – 1939. Han fick därefter anställning vid Volvo Flygmotor åren 1940 – 1948 för att sedan flytta till Teli, Televerkstaden i Vänersborg.

Åberg var en känd profil i staden och var bl a aktiv i Vänersborg Arbetareförening.

Inträdde i Gillet 1961

Posttjänsteman Reinhold Wallenberg, född den 19 december 1947, avled den 14 februari 2012.
Han var född i Göteborg och kom till Vänersborg som barn 1951. Efter avslutad skolgång var han anställd på Posten. Reinhold Wallenberg var intresserad av folkdans.
Inträdde i Gillet 1998.

Skogsdirektör Göran Söderström, född den 24 november 1916, avled den 15 februari 2012.
Född i Stockholm flyttade Söderström i unga år till Baggå i Västmanland där fadern var chef vid en skogsskola. Inspirerad av faderns yrke valde Söderström samma bana och avlade jägmästarexamen 1942. Efter anställningar i Jämtland och vid Kristinehamns skogsrevir kom han 1960 till Vänersborg som direktör för Domänverkets Västra region. Under Söderströms ledning genomfördes stora rationaliseringar inom verket. Efter sin pensionering kom Söderström att bli den främste folkbildaren kring Halle- och Hunnebergs natur och kulturhistoria. Genom föredrag, vandringar och skrifter levandegjorde han bergen för nuvarande och kommande generationer. På plats medverkade han till iordningställandet av odlingslandskapet vid torpet Grinnsjö och rekonstruktion av skvaltkvarnen vid Prästeklev. För Kungajaktmuseet var han en sakkunnig vägledare och inspirationskälla.
Göran Söderström var även aktiv i Rotary under 55 år. Han tilldelades Vänersborgs Kulturpris 1993 och Gillets medalj 2005. RNO 1965.
Inträdde i Gillet 1991.

Överstelöjtnant Harald Ek, född den 11 maj 1919, avled den 24 februari 2012.

Redan under skoltiden i Vänersborg fattade Harald Ek intresse för den militära banan. Efter studentexamen studerade han vid militärhögskolan Karlberg i Stockholm där han avlade officersexamen 1940. Han kom därefter att göra en rask militär karriär, först som fänrik, löjtnant och kapten vid I 17 i Uddevalla åren 1940-48. Ek blev därefter regementsintendent vid K4 i Umeå varpå han flyttade till I 4 och I 2 i Linköping för tjänster som kompanichef och regementsintendent. Åren 1952-60 hade han anställning vid Arméstaben i Stockholm. Nästa placering var Karlsborg och tjänst som chef för arméns intendenturförråd. Ek hann även med att tjänstgöra ett par år i Skövde innan han avslutade sin militära karriär som sektionschef vid Försvarets materielverk i Stockholm. Efter pensioneringen 1979 arbetade han som fastighetsförvaltare i Stockholm under nio år innan han flyttade till Varberg. För sina förtjänster inom militären utnämndes Harald Ek till RSO.

Inträdde i Gillet 1944.

Direktör Leif Sjö, född i Vänersborg den 7 juli 1932, avled den 2 mars 2012.

Sjö bodde större delen av sitt vuxna liv i Göteborg och ägnade sig åt fastighetsaffärer och var ägare till Gamlestadens Rör AB. Han ägde även ett antal fastigheter i Vänersborg och då bl a under 1980-talet Restuarang Strömborg, som han lät renovera och bygga till.

Sjö levde tidigt med idrotten och spelade såväl fotboll som bandy. Han kom att bli en av spelarna i det legendariska bandylaget IK Lira, som hade stora framgångar under 1950-talet. I mitten av 1980-talet var Sjö ordförande i IFK Vänersborg, som fick lite av ett uppsving med flera duktiga spelare som värvades till Vänersborg. Sjö var även engagerad i IFK Göteborg, där han var klubbmästare.

Inträdde i Gillet 1976.

Försäljningschef Göran Ekholm, född i Vänersborg den 9 mars 1935, avled den 27 mars 2012.

Efter avlagd skolgång och militärtjänst började Göran Ekholm arbeta på Teli. Han blev därefter anställd på Granströms, återförsäljare av Volkswagen och Scania-Vabis, där han snabbt avancerade till försäljningschef. Göran Ekholm sålde bilar fram till sin pension. Göran Ekholm hade ett stort idrottsintresse, speciellt för bordtennis. Han var även intresserad av båtar och fiske.

Inträdde i Gillet 1973.

Bilinspektör Inge Fransén, född den 24 november 1933, avled den 12 mars 2012.

Fransén arbetade efter avslutad skolgång i jordbruket på Alvetorps gård och därefter några år i Bogrens handelsbod i Tolsjö. Efter att under slutet av 1950-talet och fram till 1965 ha arbetat som bilskollärare i Lidköping flyttade han till Vänersborg, där han kom att arbeta som trafikassistent var i ingick att kontrollera körskoleelevernas kunskaper för att få körkort. Efter utbildning till bilinspektör arbetade han tillsammans med polisen ute på vägarna för kontroller av tekniska detaljer på bussar, lastbilar, motorcyklar mm. Efter sin pensionering ägnade han sig åt att ha kurser i trafikvett framför allt för pensionärer och deltog aktivt i NTF:s arbete. Inges stora intresse var motorcyklar och MC-körning.

Inträdde i gillet 2003.

Överstelöjtnant Folke P Sandahl, född den 25 januari 1929, avled den 16 april 2012.

Folke P Sandahl valde tidigt den militära banan. Redan året efter studentexamen i Vänersborg 1949 blev han officersaspirant vid Krigsflygskolan i Ljungbyhed. Efter utbildning till jaktflygare vid F18 i Tullinge och F20 i Uppsala återvände han till Ljungbyhed som flyglärare. Från 1972 tjänstgjorde han under två år vid Militärpsykologiska institutet i Stockholm innan han fick anställning vid Försvarets Forskningsanstalt i Stockholm och Karlstad. Under de sista åren, fram till pensioneringen 1989, tjänstgjorde Sandahl vid först Militärhögskolan och slutligen vid Flygstaben i Stockholm. Under en lång följd av år bedrev han forskning och undervisning inom flygsäkerhet, särskilt knutet till flygförarens psykiska status och verkade tidigt för framtagande av krisbehandlingsprogram. Under senare år framträdde han som lärare i etik för svenska förband i Bosnien och i chefutvecklingsprogram. I samband med Sandahls 60-årsdag instiftades vid Krigshögskolan en stipendiefond i hans namn för belöningar inom flygförarutbildningen.

Inträdde i Gillet 1999.

Bernt Olof Jönsson, född 5 oktober 1941 i Vänersborg, avled 12 maj 2012.

Efter avslutad skolgång vid Norra skolan arbetade han under många år som reservdelsmän på Volvo hos såväl AB Gunnar Höij, Wejrot, Kristensson som Brandt. Han övergick sedan till anställning vid Vänersborgs kommun och återvinningsstationen på Holmängen, där han styrde och ställde på sitt alltid gemytliga och trevliga sätt. Han hade alltid ett ord på vägen till dom som besökte stationen. Jönsson var känd för sin rappa tunga.

Bernt Olof Jönsson var en stor bolltalang och spelade fotboll i Columbia och bandy i VIF och Lira. Han deltog under senare år regelbundet i Liraveteranernas träffar.

Intädde i Gillet 2008.

Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.

Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden söver dem,
susar sin vaggande sång.

(Anita Halldén)

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES MEDLEMMAR

	Födelse- år	Inträdes- år
AARSRUD, CHRISTIAN, Fil. dr. Brålanda	1938	06
AARSRUD, WILHELM, Dir. Vänersborg	1942	06
ABOASALEH, TONY, Vänersborg	1969	06
ABRAHAMSSON, GUNNAR, Vänersborg	1942	05
ADOLFSON, HANS, Vänersborg	1963	11
ADOLFSON, ULF, Trollhättan	1961	10
* ADOR, HANS, Personaldirektör, Växjö	1935	75
AHLBERG, MORGAN, Chefredaktör, Trollhättan	1971	05
AHLBERG, SVEN-ARNE, Örebro	1942	08
AHLENIUS, PER, Vänersborg	1951	09
* AHLIN, ANDERS, V. Frölunda, ständig medlem	1965	78
* AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg, ständig medlem, innehavare av Gillets medalj (2008)	1944	58
AHLIN, ULF, Kungälv, ständig medlem	1968	78
AHNFELT, LENNART, Vänersborg	1942	10
AHNSTEDT, LENNART, Vänersborg	1945	00
ALDÉN, BENNY, Vänersborg	1942	06
* ALEXANDERSSON, HANS, Biolog, Vänersborg	1948	75
ALFREDSSON HÅKAN, Områdeschef, Bovallstrand	1951	95
* ALFREDSSON, LARS, Adm. chef, Vänersborg, ersättare i styrelsen	1956	76
ALMHAGE, EJE, Köpman, Vänersborg	1945	94
ALMQVIST, DICK, Polisinspektör, Hunnebostrand	1947	88
ALMQVIST, PETER, Hälsooskyddschef, Vänersborg	1950	00
* AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
ANDERSEN, HASSE, Speciallärare, Vänersborg	1940	92
ANDERSSON, ANTON, Tapetsör, Vänersborg	1971	04
ANDERSSON, BENGT, Vänersborg	1944	04
* ANDERSSON, BO, Ingenjör, Varnhem	1940	74
ANDERSSON, BO, Vaktmästare, Vänersborg	1957	88
ANDERSSON, BO, Vänersborg	1946	08
* ANDERSSON, CENNY, Ingenjör, Frändefors	1963	83
* ANDERSSON, CHRISTER, Fil.mag. Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, CLAES GÖRAN, Tapetsör, Vänersborg	1937	99
ANDERSSON, DAVID, Fil. dr., Ödeshög	1947	09
ANDERSSON, DICK, Vänersborg	1944	05
* ANDERSSON, GLENN, Elektriker, Trollhättan	1946	84
* ANDERSSON, GUNNAR, Redaktör, Täby	1928	83

ANDERSSON, HANS, Vänersborg	1965	04
ANDERSSON, HÅKAN, Mellerud	1950	98
ANDERSSON, JAN, Leg. veterinär, Vänersborg	1951	89
†* ANDERSSON, JENS, Vänersborg	1912	83
ANDERSSON, JOACHIM, Elhandlare, Vargön	1963	09
* ANDERSSON, JOHN, Maskinchef, Vänersborg	1953	74
* ANDERSSON, KARL-ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1925	82
* ANDERSSON, KENT, Bilförsäljare, Vänersborg	1944	81
ANDERSSON, KENT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1942	90
ANDERSSON, KRISTIAN, Vänersborg	1972	97
* ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1940	80
ANDERSSON, LARS-OLOF, Överläkare, Bjästa	1945	00
* ANDERSSON, LENNART, Vänersborg	1926	80
ANDERSSON, MATS, Vänersborg	1970	10
ANDERSSON, OVE, Vänersborg	1945	04
* ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
ANDERSSON, RICARD, Ingenjör, Vänersborg	1926	94
ANDERSSON, STIG, Vänersborg	1938	94
** ANDERSSON, STIG, Socialvårdsschef, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, STIG, Sjukvårdare, Vänersborg	1936	87
ANDERSSON, STIG LENNART, Vänersborg	1932	88
ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg	1949	00
ANDERSSON, SVEN, Målare, Vänersborg	1931	05
* ANDERSSON, TOMMY, Köpman, Vänersborg	1950	75
* ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg	1950	83
ANDERSSON, ÅKE, Arvika	1941	07
ANDREASSON, JÖRGEN, Musiklärare, Vänersborg	1957	05
ANDRÉEN, FREDRIK, Vänersborg	1971	99
* ANDRÉEN, HÅKAN, Frändefors	1942	82
ANDRÉEN, ROBERT, Lysekil	1976	99
ANKARTOFT, BENGT, Verktygstekniker, Vargön	1942	90
ANKARTOFT, PATRIK, Ingenjör, Vänersborg	1964	90
ANKARTOFT, STURE, Pensionär, Vänersborg	1936	90
ARFWIDSSON, SUNE, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1942	98
ARVEBLAD, SVEN OLOF, Ingenjör, Vargön	1946	08
ARVEKLEV, LAGE, Vänersborg	1950	98
ARVEKLEV, LEIF, Vänersborg	1952	96
* ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vänersborg	1949	75
ARVIDSSON, KENNETH, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2011)	1967	10
** ARWIDSSON, UNO, Expeditionssistent, Vänersborg	1927	60
ASP, PETER, Informationschef, Vänersborg	1968	05
* BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
* BACK, JAN, Vänersborg	1934	63
* BACK, ROGER, Fotograf, Frändefors	1956	83
BARTHOLMES, MICHAEL, Ingenjör, Vänersborg	1957	89
BENGTTSSON, LARS-GÖRAN, Vänersborg	1945	12
* BENGTTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
BENGTTSSON, ROLF, Överläkare, Vänersborg	1939	03

BENTON, GUNNAR, Marknadsanalytiker, Hisings backa	1936	97
BERG, CHRISTIAN, Uddevalla	1968	68
* BERG, LARS, Vänersborg	1945	00
BERG, LARS, Administrativ chef, Frändefors, ledamot beredningsnämnden .	1967	02
BERG, LENNART, Mellerud	1950	94
BERGENFELDT, HANS, Vänersborg	1935	05
BERGENHEIM, KLAS, Billdal	1970	96
BERGER, ANDRÉAS, Malmö, ständig medlem	1974	76
* BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg, ständig medlem,	1943	55
BERGER, MAGNUS, Lund, ständig medlem	1967	76
BERGER, MAX, Vänersborg, ständig medlem	1970	76
BERGER, NIKLAS, Vänersborg, ständig medlem	1973	98
* BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
** BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1930	48
BERGSTEN, TOM, Vänersborg,	1952	08
* BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1950	80
* BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg	1942	80
BERNLING, JOAKIM, Advokat, Vänersborg, 2:e Äldersman	1960	99
BERNLING, KARL, Postiljon, Vänersborg	1957	97
BERNLING, OLLE, Advokat, Vänersborg	1922	89
BERNTSON, STURE, Värnamo	1944	08
* BILLENGREN, LARS, Köpman, Mellerud	1938	75
BJARNELL, YAN-ERIK, Vänersborg	1955	07
BJELKHOLM, STEFAN, Vänersborg	1954	05
* BJÄRUDD, MATS, Halmstad	1945	80
BJÖRENDAHL, ANDERS, Upplands Väsby	1943	08
BJÖRENDAHL, LARS, Revisionsdirektör, Vänersborg	1945	88
* BJÖRKENSTOCK, JAN-OLOF, Munsänk, Växjö	1948	82
BJÖRKLUND, JAN ÅKE, Stockholm	1938	00
BJÖRNBERG, BERTIL, Vänersborg	1924	05
BJÖRNBERG, CHRISTER, Göteborg	1952	05
BJÖRNBERG, MARTIN, Pol. Mag. Mölndal	1968	94
** BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamr., Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2002) ständig medlem	1927	54
** BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
* BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön	1953	77
BJÖRNDAHL, GUNNAR, Vara	1939	97
* BLIXT, BENGT, Maskinmästare, Uddevalla	1929	80
BLIXT, PETER, Begravningsentreprenör, Vänersborg	1965	95
BLOM, TOMAS, Vänersborg	1964	98
BLOMBERG, LENNART, Vänersborg	1942	08
BLOMGREN, BENGT, Vänersborg	1946	04
BLOMGREN, ERIK, Alingsås	1973	83
* BLOMGREN, LARS, Kommunalråd, Vänersborg	1941	77
* BLOMGREN, MATS, Stockholm	1960	77
BLOMQVIST, LENNART, Vargön	1942	09
BLOMQVIST, STEN, Vargön	1939	94
BOBERG, GUSTAV, Vänersborg	1982	87

BOBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1946	92
BOBERG, MARKUS, Enske	1972	87
BODÉN, HÅKAN, Vänersborg	1948	08
BOHLIN PONTUS, Civ. ing., Sollentuna	1968	95
BOMAN, FREDRIK, Civilingenjör, Torslanda	1973	00
BOMAN, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg, ersättare i styrelsen	1948	94
BOMAN, MERRIL, PR Manager, Göteborg	1953	90
BONDESON, CHRISTER, Hovås	1941	02
BORG, LARS, Vänersborg	1941	08
BORGEMYR, JAN, Vänersborg	1946	04
BORGLIDEN, INGE, Vänersborg	1936	94
BORNSTRÖM, STIG, Vänersborg	1940	04
BRATTWALL, JAN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1942	91
BRÄNNLUND, FRANK, Vänersborg	1953	02
BUCCI, JAMES, Vargön	1966	10
BÜGLER, ULF, Vänersborg	1957	04
BYSTRÖM, URBAN, Kriminalvårdare, Vänersborg	1962	97
* BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1946	67
BÄCKSTRÖM, EMIL, Vargön	1976	85
* BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
BÖNGREN, PER-OLOF, Färgelanda	1951	12
BÖRJESSON, BJÖRN, Adjunkt, Vänersborg	1952	05
BÖRRETZEN, JENS, Överläkare, Vänersborg	1938	06
BÖTTIGER, KARL-IVAR, Vänersborg	1932	05
* CARLÉN, BENGT, Dals Långed	1947	83
CEDER, BENGT-GÖRAN, Frändefors	1945	05
CEDER, BERNT, Telearbetare, Vänersborg	1933	90
CEDERLUND, ARNE, Jägmästare, Vänersborg	1936	11
CEDERQUIST, PÅR, Kommunjurist, Vänersborg	1944	99
CRANTZ, CURT GÖRAN, Pol.mag, Vänersborg	1958	90
** DAFGÅRD, BENGT, Arbetsl. Vänersborg, ständig medlem	1939	50
DAHLBOM, MATS, Kommunjurist, Vänersborg	1964	01
* DAHLGREN, LEIF, Banktjänsteman, Vänersborg	1945	85
DAHLGREN, INGVAR, Vargön	1945	08
DAHL, MICHAEL, Vänersborg	1962	12
* DAHLLÖF, MATS, Uppsala	1965	67
DANIELSSON, ALLAN, Skolvaktmästare, Vänersborg	1937	07
DANIELSSON, THOMAS, Frändefors	1948	97
DANIELSSON, WOLLMAR, Vänersborg	1933	05
DAREFELT, GÖSTA, Vänersborg	1928	00
DAUNIUS, CARL, Ögonläkare, Vänersborg	1935	01
* DAVIDSSON, BENGT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1957	71
* DAVIDSSON, BILT, Bankdirektör, Vänersborg	1938	64
DEHRÉN, JONAS, Frändefors	1971	05
DENNISSON, STIG-GÖRAN, Vänersborg	1956	05
DRUFVA, ULF, Vänersborg	1950	97
DUELL, GÖSTA, Försäljare, Vänersborg	1928	01

ECKERWALL, ÅKE, Filipinerna	1934	99
EDBERG, PEO, Fårösund	1948	01
EDVARDSSON, GÖRAN, Vänersborg	1950	07
EILERTSSON, NILS, Åklagare, Vänersborg	1934	02
* EK, CARL-GUSTAF, Teknologie doktor, V Frölunda	1958	83
* EK, LARS-ANDERS, teologie kand., Lidköping	1954	83
EKBLAD, KENNETH, Göteborg	1948	09
EKDAHL, PER OLOF, Vänersborg	1946	97
EKHOLM, JOHAN, Vänersborg	1963	87
* EKLIND, LARS, Överstelöjtnant, Linköping	1957	74
* EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg	1937	80
EKMAN, GUNNAR, F.d. Rektor, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2008)	1928	01
* EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg	1949	74
EKSTEDT, GÖRAN, Vänersborg	1949	05
* EKSTEDT, THOMAS, Utvecklingsledare, Råå	1951	65
* EKSTRÖM, JOHAN, Kommunalråd, Vänersborg	1943	80
EKVALL, TONY, Vänersborg	1971	07
ELMQUIST, JOHN-EVERT, Sjukhusdirektör, Vänersborg	1922	89
* ELMQVIST, SÖREN, Museitekniker, Vänersborg	1940	75
EMANUELSSON, GÖTE, Vänersborg	1956	06
ENGDAHL, KENT, Posttjänsteman, Vargön	1953	04
ENGHOLM, CARL, Uppsala	1941	04
* ENGLUND, CLAES, Agronom, Lidköping	1943	47
ENGLUND, JAKOB, Göteborg, ständig medlem	1981	82
* ENGLUND, MAGNUS, Tandläkare, Göteborg, ständig medlem	1949	49
ENGLUND, NILS-ERIK MAGNUS, Vänersborg, ständig medlem	1966	66
** ENGLUND, NILSTURE, Leg. läkare, Vänersborg	1939	47
ENGLUND, OSKAR, Göteborg, ständig medlem	1982	82
ENGLUND, SAMUEL, Civ.ing. Lidköping, ständig medlem	1977	82
ENGLUND, TEODOR, Lidköping, ständig medlem	1985	85
* ENGSTRÖM, PER-ARNE, Försäljare, Vänersborg	1935	85
* ERICSSON, ANDERS, Tandläkare, Vänersborg, ständig medlem	1944	54
* ERICSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1941	80
ERICSSON, BENGT, Målaremästare, Hamburgsund	1930	99
ERIKSSON, BJÖRN, Vänersborg	1973	04
ERICSON, BOO, Fritidspedagog, Skövde,	1939	01
ERICSSON-KLEIN, CARL, Vänersborg, ständig medlem	2000	05
ERIKSSON, EDDIE, Civ.ing. Träslövsläge	1935	05
ERIKSSON, EVERT, Vänersborg	1930	04
ERIKSSON, HENRIK, Vänersborg	1964	97
ERIKSSON, HÅKAN, Trollhättan	1956	07
ERIKSSON, INGE, Vänersborg	1946	96
* ERICSSON, JOHAN F., M.B.A., USA	1966	66
** ERICSSON, JOHN-OLOF, Tandläkare, Vänersborg, ständig medlem, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2000)	1939	54
ERIKSSON, KARL-ERIK, Fd Järnvägsexpeditör, Vänersborg	1928	94
ERICSON, LEIF, Viken	1939	01

* ERICSON, LENNART, Adjunkt, Vänersborg.....	1940	85
ERIKSSON, MATS, Vice chefsåklagare, Sävedalen.....	1967	99
ERICSSON, MICHAEL, Vänersborg	1969	02
ERIKSSON, PATRIK, Vänersborg	1967	12
ERICSON, PER-OLOF, Vänersborg	1945	06
ERIKSSON, RONNY, Vänersborg.....	1938	88
ERICSON, SVEN-GÖRAN, Vänersborg	1948	11
ERIKSSON SVEN-INGVAR, f.d. kommunalråd, Vänersborg,	1940	92
ERICSON, TOMMY, Urmakare, Vänersborg	1946	04
ERIKSSON, ÅKE, Tekniker, Vänersborg	1925	98
ERIXON, DOUGLAS, Frändefors,	1941	97
ERIXON, LEIF, Frisörmästare, Vänersborg.....	1929	93
ERLANDSSON, GUNNAR, Äldreomsorgschef, Vänersborg	1950	09
* ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
FAGER, JAN, Direktör, Vänersborg.....	1940	90
FAGERSTRÖM, BO, Helsingborg.....	1942	04
FAGERSTRÖM, MAGNUS, Landvetter	1966	89
FALK, BJÖRN, Vänersborg	1945	09
FALK, CLAS, Chefsrådgivare, Vänersborg	1970	97
FALK, GÖSTA, Vänersborg.....	1938	09
* FAST, GUNNAR, Överstelöjtnant, Skövde.....	1948	83
FASTH, KENTERIC, Vänersborg	1955	05
FASTH, CONNY, Lärare, Partille.....	1948	05
* FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg.....	1926	74
FERM, ANDERS, Trollhättan	1958	10
FERM, ROLAND, Vänersborg.....	1959	05
* FERM, RUNE, Kriminalassistent, Vänersborg	1929	84
FILIPSON, GÖRAN, Avdelningschef, Vänersborg	1947	94
FILIPSSON, PETER, Officer, Malmö.....	1975	06
* FLINK, BENGT, Hisings Backa.....	1936	85
FLOBERG, TOMMY, Skyddsförare, Vänersborg.....	1961	94
* FOCK, KARL-GÖRAN, Lerum.....	1953	77
* FORSSANDER, LARS-ERIK, Bankdirektör, Kungsbacka	1934	84
FORSBERG, STEN, Vänersborg	1934	11
FORSHELL, LEIF, Spånga	1942	02
FORSELL, OLOF, Ingenjör, Västerås	1937	08
FREDÉN, HÅKAN, Ystad	1937	05
FREDMAN, EGON, Ingenjör, Vänersborg	1929	90
FREDMAN, MARTIN, Polisman, Göteborg.....	1970	83
FREDMAN, STEFAN, Produktionstekniker, Vänersborg	1964	04
* FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
FRIBERG, HANS, Reklamman, Kolbäck.....	1956	94
FRICK, JAN-OLOV, Leg. Läkare, Ullared	1939	08
FRICK, LARS H, Kommunchef, Borgholm.....	1948	98
* FRÅNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg.....	1927	67
FURBO, MATTIAS, Vänersborg	1972	94
FURBO, STURE, Adjunkt, Vänersborg	1944	87
FÄGER, KENTH, Vänersborg	1952	60

* FÄLLING, HARRY, Televerksarbetare, Vänersborg	1939	71
GADD, ROLF, Uddevalla	1930	01
GELANG, PELLE, Civilingenjör, Vänersborg	1945	99
GILLBERG, HANS, Vänersborg	1960	05
GILLBERG, ROLF, Värmetekniker, Vänersborg	1936	90
GILLBERG, STEFAN, Vänersborg	1964	08
GRANLUND, KURT, Ekonomichef, Trollhättan	1938	94
GRANLUND, KRISTOFFER, Vänersborg	1993	10
GRANLUND, TOMAS, Vänersborg	1964	08
GRANQVIST, KJELL, Vargön	1932	97
GRANQVIST, TORE, Verkstadsägare, Vargön	1948	91
GRANSTRÖM, LARS, Kylmontör, Vänersborg	1963	99
GRAUMANN, GUNNAR, Lund	1933	93
GRETTVE, LARS, Överläkare, Vänersborg	1942	11
** GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma	1932	60
GRÖNROS, BERNT, Vänersborg	1963	99
** GULZ, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1939	54
GUSTAFSSON, BENKT, Vänersborg	1940	09
GUSTAFSSON, DANIEL, Vänersborg	1976	12
* GUSTAFSSON, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1937	77
GUSTAFSSON, JAN, Musiklärare, Vänersborg	1952	05
GUSTAFSSON, JAN-OLOF, Vänersborg	1947	94
GUSTAVSSON, JOHAN, Civ. ekonom, Vänersborg, ständig medlem	1961	99
GUSTAVSSON, KJELL, Vänersborg	1942	04
GUSTAVSSON, LARS-ÅKE, Vänersborg	1958	92
GUSTAVSSON, LENNART, Vargön	1929	99
* GUSTAFSSON, PAUL, Frändefors	1935	66
GUSTAFSSON, ROLAND, Sjukvårdare, Vänersborg	1930	88
GUSTAFSSON, ROLAND, Leg. sjuksköterska, Vänersborg	1947	04
GUSTAVSSON, SONNY, Vargön	1946	03
GUSTAFSSON, STEN-ÅKE, Sollebrunn	1947	10
** GUSTAFSSON, SUNE, Vänersborg	1918	55
GUSTAVSSON, YNGVE, Vänersborg	1936	92
GUSTAVSSON, YNGVE, Lindome	1936	05
GUSTAFSSON, ÅKE, Överläkare, Ugglarp	1937	90
GÅRDEHALL, LARS, Polisinspektör, Vänersborg	1945	97
GÅRDEHALL, PER, Vänersborg	1978	99
GÖSE, CALLE, Vänersborg	1936	06
HAGBERG, SVEN, Personaldirektör, Vänersborg	1958	07
** HAGBORG, GÖRAN, Redovisningskonsult, Vänersborg		
ständig medlem, Kassafogde, innehavare av Gillets medalj (2000)	1941	53
HAGBORG ASP, JESPER, Vänersborg	1996	05
HAGBORG ASP, VIKTOR, Vänersborg	2000	05
HAGBORG OLSSON, OSCAR, Mora	1993	05
HAGEMAN, ANDREAS, Vänersborg	1981	06
HAGEMAN, GERHARD, Vänersborg	1940	06
HAGEMAN, NICLAS, Vänersborg	1975	06
* HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68

† HAGLUND, KENT, Direktör, Trollhättan.....	1944	87
HALL, SVEN-ERIK, Vänersborg.....	1944	94
HALLBERG, LEIF, Vänersborg.....	1948	96
* HALLBERG, WILLARD, Typograf, Vänersborg.....	1931	86
HALLBLAD, BJÖRN, Vänersborg.....	1986	04
HALLBLAD, CARL, Vänersborg.....	1982	04
HALLBLAD, LARS, Bilplåtslagare, Vänersborg.....	1959	04
HALLQVIST, ANDERS, Lantmästare, Vänersborg.....	1954	94
* HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg.....	1945	76
HALLQVIST, ERIC, Vänersborg.....	1973	07
HALLQVIST, GUNNAR, Vargön.....	1939	05
HALLQVIST, HANS, Vänersborg.....	1949	07
HALLQVIST, INGVAR, Vänersborg.....	1954	01
HALLQVIST, JOHAN, Vänersborg.....	1986	04
HALLQVIST, LARS, St. Levene.....	1941	08
* HALLQVIST, TOMAS, Lab. assistent, Vänersborg.....	1951	84
* HAMMARSTEDT, JÖRGEN, Polisass, Sävedalen.....	1966	83
HAMMARSTRÖM, CLAES, Växjö.....	1935	05
HANSANDER, EINAR, Riksspelman, Vänersborg.....	1938	11
HANSSON, H O, LENNART, Personalman, Vänersborg.....	1947	96
HANSSON, JAN ERIK, Vänersborg.....	1950	01
HANSSON, LARS, Vänersborg.....	1965	92
* HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg.....	1932	84
HANSSON, MIKAEL, Vänersborg.....	1962	06
HANSSON, TOMMY, Musikproducent, Vänersborg.....	1952	04
* HARLITZ, GUNNAR, Sjöing., Vänersborg, ständig medlem.....	1940	64
HARLITZ, HENRIK, Vänersborg.....	1973	05
* HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Tösse.....	1943	64
HARRING, TORD, Hönö.....	1940	95
* HASSELHOLM, CURT, Typograf, Vänersborg.....	1929	82
HASELLIND, INGEMAR, Tekniker, Vänersborg.....	1938	93
* HASSELIND, KAJ, Ingenjör, Vargön.....	1945	76
* HASSLÖF, J-O, RUNE, Kungälv.....	1929	83
** HEDÉN LASSE, Borås.....	1934	57
HEDLUND, JOHAN, Ekonomie mag., Göteborg.....	1970	04
HEDLUND, STIG, Tekniker, Vänersborg.....	1941	95
* HEDQUIST, PER, Byråassistent, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2005).....	1943	76
HEIDENGÅRDH, KLEIFT, Förvaltare, Vänersborg.....	1949	96
HELLBERG, INGVAR, Vänersborg.....	1957	92
HELLDÉN, LEIF, Docent, Vänersborg.....	1937	05
* HELLMAN, ANDERS, Vänersborg.....	1955	73
HELLÅKER, KARL-ERIK, Vänersborg.....	1927	04
HENRICSSON, THORE, Vargön.....	1938	05
HENRIKSSON, GUNNAR, Rektor, Vänersborg.....	1943	05
HENRIKSSON, KARL-ERIK, Sarpsborg.....	1937	11
* HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg.....	1957	81
HERENTZ, CHRISTOFFER, Grundskollärare, Vänersborg.....	1968	94

HERMANSSON, JAN, Teol.dr., Universitetslektor, Lund.....	1949	91
* HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan	1939	79
* HESSELHOLDT, PÄR-ANDERS, Vänersborg, ständig medlem.....	1962	84
HJALMARSSON, GUNNAR, Aukt. Revisor, Vänersborg.....	1957	97
* HJELM, STIG, Reprofotograf, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2007).....	1927	76
HOFLING, OSCAR, Vänersborg, ständig medlem.....	1996	96
HOFLING, ERIK, Vänersborg, ständig medlem.....	2000	00
HOLM, JAN OLOV, Vänersborg	1940	04
* HOLM, LARS-ERIK, Vägtekniker, Vargön.....	1944	82
* HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg	1937	83
HOLMQVIST, MATS, Vänersborg	1960	06
HOLMQVIST, ROLF, Kurator, Hjärtum.....	1949	08
* HURTIG, BENGT MAGNUS, Katrineholm	1953	66
** HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÅKANSSON, STEN, VD, Vänersborg.....	1945	92
HÅRD af SEGERSTAD, BJÖRN, Rektor, Vänersborg	1954	05
HÖGBERG, JERKER, Vänersborg	1951	02
HÖGLUND, DAN, Geiranger, Norge	1962	10
HÖGLUND, ULF, Vänersborg	1964	10
HÖGSTRÖM, STIG, Plåtslagare, Vänersborg	1926	95
** HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Bromma	1934	61
INGVALD, BO, Brandman, Vänersborg	1955	01
ISACSSON, HENNING, Ingeniör, Vänersborg	1932	97
ISACSSON, JÖRGEN, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1964	97
* IVARSSON, KARL INGVAR, Ingenjör, Vänersborg	1941	85
* JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
* JACOBSSON, MIKAEL, Göteborg	1966	76
** JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg.....	1936	59
JACOBSSON, SVEN, Agronom, Varberg.....	1933	94
JANSSON, ANDERS, Köpman, Vargön	1940	05
JANSSON, BJÖRN, Köpman, Vargön	1966	11
JANSSON, HANS, Vänersborg.....	1949	08
* JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
JANSSON, GUNNAR, Managing direktor, Växjö.....	1935	01
* JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1947	78
JEGERFALK, BO, Studierektor, Vänersborg.....	1927	89
JENHALL, EVERT, Ingenjör, Vargön.....	1938	03
* JENNISCHE, MATS, Agronom, Runhällan, ständig medlem.....	1941	64
* JENNISCHE, PER, Fil.dr., Uppsala, ständig medlem.....	1943	64
* JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Katrineholm, ständig medlem	1947	64
* JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Torslanda	1950	77
JODLOVSKY, THOMAS, Vänersborg	1963	11
* JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, ständig medlem	1954	76
†* JOELSSON, RUNE, Driftsverkm., Vänersborg, ständig medlem.....	1927	76
JOHANSSON, BENGT, Konstnär, Glommen.....	1941	98
JOHANSSON, BENGT, Vargön.....	1945	96
JOHANSSON, BENGT, K.Å, Ambassadör, Stockholm.....	1937	97

JOHANSSON, BENGT, Vänersborg.....	1937	96
JOHANSSON, BERNT, Vänersborg.....	1937	04
JOHANSSON, BERTIL, Vänersborg.....	1932	10
JOHANSSON, BJÖRN, Hisings kärra.....	1963	93
* JOHANSSON, BO, Vargön, ständig medlem.....	1959	76
JOHANSSON, BO, Först. tjänsteman, Vänersborg.....	1939	96
JOHANSSON, CASPER, Vänersborg, ständig medlem.....	1976	76
JOHANSSON, CONNY, Distriktschef, Vänersborg.....	1950	94
JOHANSSON, CONNY, Vargön.....	1930	12
JOHANSSON, GERHARD, Officer, Vänersborg.....	1970	80
* JOHANSSON, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg.....	1946	66
JOHANSSON, GUNNAR, Vänersborg.....	1933	98
* JOHANSSON, HELMER, Kommunalarbetare, Vänersborg.....	1925	82
JOHANSSON, HÅKAN, Vänersborg.....	1947	92
* JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vargön.....	1928	65
JOHANSSON, INGVAR, Kommundirektör, Vänersborg.....	1937	92
* JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg.....	1937	76
JOHANSSON, JOEL, Vänersborg.....	2003	05
** JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg.....	1927	53
* JOHANSSON, KARL-GUSTAF, Vänersborg.....	1937	86
JOHANSSON, KENNETH, Vänersborg.....	1951	07
JOHANSSON, KENT, Vänersborg.....	1955	95
JOHANSSON, KJELL, Vänersborg.....	1936	05
JOHANSSON, KURT, Köpman, Vänersborg.....	1944	96
JOHANSSON, KURT, Typograf, Vänersborg.....	1932	06
* JOHANSSON, LARS, Byggnadssnickare, Vänersborg.....	1934	86
JOHANSSON, LARS, Landskrona.....	1942	08
JOHANSSON, LARS ERIK, Vänersborg.....	1936	96
JOHANSSON, LARS-ERIK, Vänersborg.....	1930	99
* JOHANSSON, LEIF, Vänersborg, ständig medlem.....	1962	76
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg.....	1965	10
* JOHANSSON, LENNART, Grävmaskinist, Trollhättan.....	1942	72
JOHANSSON, LENNART, Vargön.....	1931	05
JOHANSSON, MICHAEL, Vänersborg.....	1963	09
JOHANSSON, PETER, 1:e Antikvarie, Vänersborg, 1:e Älderman.....	1963	89
JOHANSSON, PONTUS, Sjöing. Vänersborg, ständig medlem.....	1973	76
JOHANSSON, RICKARD, Vänersborg.....	1973	06
JOHANSSON, RALF, Officer, Skövde.....	1974	04
JOHANSSON, ROY, Projektledare, Vänersborg.....	1943	97
* JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg.....	1944	76
JOHANSSON, RUNE, Vänersborg.....	1938	07
JOHANSSON, STEN, Vänersborg.....	1939	04
JOHANSSON, STIG-ARNE, Vargön.....	1921	03
JOHANSSON, STURE, Vänersborg.....	1937	99
JOHANSSON, SUNE, Arkitekt, Brottbý.....	1943	02
JOHANSSON, SVEN, Trafikförman, Vänersborg.....	1926	89
JOHANSSON, SVEN-ERIK, Vänersborg.....	1926	09
JOHANSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg.....	1950	99

JOHANSSON, SVEN-ÅKE, Vänersborg.....	1943	11
JOHANSSON, SÖREN, Snickare, Vänersborg.....	1940	98
JOHANSSON, TAGE INGVAR, Fotograf, Stenungsund.....	1932	01
* JOHANSSON, THOMAS, Vänersborg.....	1957	76
JOHANSSON, THOMAS, Vänersborg.....	1969	05
JOHANSSON, TOMMY, Vänersborg.....	1952	99
JOHANSSON, TORE, Vänersborg.....	1951	09
JOHANSSON, ULF, PEDER, Skådespelare, Vänersborg.....	1957	12
JOHANSSON, ÅKE, Vänersborg.....	1930	03
JOHNSON, ULF, Vargön.....	1962	98
JONSSON, BERTIL, Vänersborg.....	1934	88
JONSSON, INGE, Vänersborg.....	1938	08
JONSSON, KARL-GUNNAR, Vänersborg.....	1947	09
JONSSON, LARS, Produktdesigner, Göteborg.....	1960	07
JONSSON, LEIF, Personalchef, Luxenburg.....	1952	96
JOSEFSSON, JOHN, Teletekniker, Vänersborg.....	1964	98
JOSEFSSON, LARS OLOF, Vänersborg.....	1939	00
JOSEFSSON, STEFAN, Vänersborg.....	1971	04
JOSTEN, HENRIK, Vänersborg.....	1968	10
* JÄTBY, RUNE, Skorstensfejaremästare, Vänersborg.....	1931	76
JÄRNEFORS, HANS, Sjuksköt. Vargön.....	1947	06
* JÄRPLER, LENNART, Vänersborg.....	1947	83
JÄRPVIK, CURT, Enhetschef, Vänersborg.....	1946	95
JÖNSSON, GUNNAR, Vänersborg.....	1968	88
KAAGE, BENGT, Överläkare, Vänersborg.....	1932	91
CARLSON, BENNY, Gymnasielärare, Vänersborg.....	1951	06
KARLSSON, BENNY, Vänersborg.....	1947	09
* KARLSSON, BERNY, Nödinge.....	1941	80
CARLSSON, BERNT, F.d. Driftschef, Vänersborg.....	1938	04
* CARLSSON, BERTIL, Annonsskons, Vänersborg ständig medlem.....	1944	47
KARLSSON, CONNY, Vänersborg.....	1964	12
CARLSSON, DENNIS, Brålanda.....	1948	08
KARLSSON, EDUR, Stigtomta.....	1932	97
KARLSSON, ERIK, Sjökapten Vänersborg.....	1932	96
KARLSSON, GILBERT, Vänersborg.....	1938	10
KARLSSON, GÖSTA, Vänersborg.....	1926	99
KARLSSON, HANS, Vänersborg.....	1946	05
CARLSSON, HÅKAN, Vänersborg.....	1949	04
KARLSSON, JAN, Vänersborg.....	1953	10
** CARLSSON, CARL-OTTO, Spedit, Göteborg ständig medlem.....	1939	47
KARLSSON, BERNDTSSON, KENT, Spanien.....	1940	97
KARLSSON, BO-GÖRAN, Vänersborg.....	1953	08
KARLSON, KAJ, Vänersborg.....	1954	09
KARLSSON, KENT, Kriminalkommissarie, Trollhättan.....	1944	01
CARLSSON, KENT-MORGAN, Vargön.....	1959	96
* KARLSSON, KJELL-ANDERS, Typograf, Vänersborg.....	1958	82
CARLSSON, CLAS, Vänersborg.....	1944	09
KARLSSON, LARS ALBERT, Ingenjör, Trollhättan.....	1936	03

KARLSSON, LARS GUNNAR, Hisingsbacka.....	1949	08
CARLSSON, LARS-GÖRAN, Vänersborg	1942	10
KARLSSON, LEIF, Vänersborg.....	1952	98
* CARLSSON, LENNART, Mölndal ständig medlem.....	1946	47
KARLSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vargön.....	1955	93
KARLSSON, LENNART, Konditor, Vänersborg.....	1927	90
KARLSSON, MAGNUS, Åkeriägare, Vänersborg.....	1961	07
KARLSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg, ständig medlem	1976	87
* KARLSSON, PER AXEL, Verkst.montör, Vänersborg.....	1925	85
KARLSSON, PETER, Vänersborg.....	1963	00
KARLSSON, PETER, Vänersborg.....	1964	10
CARLSSON, ROGER, Vargön.....	1943	96
* CARLSSON, STIG, Smögen.....	1936	77
KARLSSON, SVEN, Vänersborg.....	1961	12
CARLSSON, THOMAS, Målaremästare, Vänersborg.....	1957	96
* CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg.....	1926	67
KARLSTRÖM, ROLAND, Vänersborg.....	1942	96
KIHLSTEN, CLAES-GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1947	93
* KIHLSSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors.....	1936	65
* KJELLSSON, DAN, Vänersborg.....	1941	74
KJELLSSON, JOHAN, Vänersborg.....	1975	97
KJELLSSON, PATRIK, Tekniker, Vänersborg.....	1971	07
* KJELLSSON, UNO, Direktör, Hälleviksstrand	1944	74
CLAESSON, ÅKE, Konsult, Vänersborg.....	1944	10
KNUTSSON, ANDERS, Vänersborg.....	1944	05
KNUTSSON, BO, Pol.mag. Vänersborg.....	1945	90
KNUTSSON, FREDRIK, Vänersborg.....	1971	08
* KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
KNUTSSON, OVE, Nacka.....	1934	06
KORP, JAN-OLOF, Vargön	1944	12
KORP, OVE, Färgelanda	1940	06
KORITZ, PETER, Läkare, Vänersborg	1939	02
* KORSE, KARL-GERHARD, Fil.lic., Vänersborg	1934	85
* KORSE, YNGVE, Ingenjör, Vänersborg.....	1913	74
KRISTENSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1932	99
KYLÉN, SVEN, Vänersborg	1959	06
KÄCK, LENNART, Ekonom, Vargön	1952	04
KÄCK, MARCUS, Sjuksköterska, Göteborg.....	1980	10
KÄLLGÅRD, ÅKE, Vänersborg	1939	08
* KÄRVLING, ARNE, Redaktör, Vänersborg	1926	82
* KÄRVLING, URBAN, Journalist, Herrljunga	1957	85
LAND, SVEN-OLOF Direktör, Malmö	1942	09
LANDGREN, HENRIK, Vänersborg	1987	95
* LARSSON, ALF, Göteborg	1939	77
LARSSON, ALVAR, Direktör, Vänersborg.....	1943	03
* LARSSON, ANDERS, Spånga, ständig medlem	1963	63
LARSSON, ANDERS, Vargön	1969	08
LARSSON, ANDERS, Åstorp.....	1951	94

www.vanersborgssonersgille.se

LARSSON, ARNE, Ingenjör, Vänersborg.....	1943	95
* LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg.....	1942	81
LARSSON, BÖRJE, Fastighetsmäklare, Brålanda.....	1959	09
LARSSON, BÖRJE, Grafiker, Vänersborg	1948	95
LARSSON, BJÖRN, Vänersborg	1975	97
LARSSON, CHRISTER, Samhällsbyggnadsschef, Vänersborg	1944	05
LARSSON, DAVID, Vänersborg, ständig medlem	1998	98
LARSSON, ERIK, Njurunda	1933	06
** LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Stockholm ständig medlem	1936	55
* LARSSON, GÖTE, Posttjänsteman, Göteborg	1944	66
LARSSON, HÅKAN, Vänersborg	1957	11
LARSSON, INGEMAR, Civ. ing., Vänersborg.....	1955	96
LARSSON, INGEMAR, Plåtslagare, Huskvarna.....	1939	89
LARSSON, JAN-OLOV, Åkeriägare, Vänersborg	1946	03
* LARSSON, JOHAN, Vänersborg, ständig medlem	1966	66
* LARSSON, LARS, Revisor, Hisings Backa.....	1943	68
* LARSSON, LARS, Elektriker, Trollhättan	1914	74
LARSSON, LEIF, Vänersborg.....	1948	96
LARSSON, LEIF, AV-chef, Vänersborg.....	1947	01
LARSSON, LEIF, Vänersborg.....	1962	10
LARSSON, LENNART, Mellerud.....	1962	07
LARSSON, LENNART, Vänersborg	1953	12
LARSSON, MARTIN, Trafikinspektör, Vänersborg	1961	05
LARSSON, MATS, Vänersborg	1947	94
LARSSON, MIKAEL, Laboratoriechef, Vänersborg.....	1959	04
LARSSON, OLA, Verkstadschef, Frändefors	1965	03
LARSSON, PER ARNE, Vänersborg	1953	00
** LARSSON, ROLF, Underinspektör, Skärholmen, ständig medlem.....	1924	56
LARSSON, ROLF, Trollhättan	1955	12
** LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990) ständig medlem.....	1935	57
* LARSSON, SVEN, A, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, SVEN-ÅKE, Hamnchef, Vänersborg	1947	95
* LARSSON, YNGVE, Montör, Vargön	1927	77
* LARSSON, ÅKE, Vänersborg.....	1944	77
LAUDON, ANDERS, F.d. Skolläkare, Vänersborg	1932	01
LEJDSTRÖM, CARL-GUSTAF, Vänersborg	1947	10
LEJDSTRÖM, MICHAEL, Habilliteringsassistent, Vänersborg	1968	10
LEIJON, STEFAN, Marknadskoordinator, Vänersborg	1964	08
LEVÁN, OLOF, Ingenjör, Trollhättan	1924	93
LIDÉN, JAN-GUNNAR, Vänersborg	1948	95
LIDHOLM, KARL ERIK, Vänersborg.....	1954	12
LIDHOLM, PETER, Vänersborg	1960	04
LILJEKVIST, KURT, Civilekonom, Vänersborg	1946	11
* LIND, HÅKAN, Jur.kand., Vänersborg, bisittare i styrelsen	1948	54
LIND, JESPER, Vänersborg	1975	83
* LIND, LARS, Civilingenjör, Lerum.....	1944	50
* LINDBERG, ANDERS, Bankdirektör, Upplands Väsby	1938	66

* LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön.....	1949	66
* LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Onsala	1944	65
* LINDBERG, JAN, INGE, Ingenjör, Smedjebacken.....	1954	83
LINDBERG, JOAKIM, Vargön.....	1979	88
LINDBERG, TOMAS, Vänersborg	1949	07
* LINDÉN, LARS, Civilingenjör, Vargön, ständig medlem	1954	75
LINDGREN, ARVID, Trollhättan	1985	85
LINDQVIST, LARSERIK, f.d. Kommunaldirektör, Partille.....	1925	01
LINDSKOG, HANS, Byråchef, Vänersborg	1940	94
LINDSTEDT, SVANTE, Vänersborg	1943	08
LINDVALL, PER, Vänersborg	1946	06
LINNARSSON, JÖRGEN, Ekonomiansvarig, Vänersborg	1948	97
LINNARSSON, LENNART, Vänersborg.....	1952	98
** LISS, PER-ARNE, Brålanda	1940	61
LIVÉN, EJE, f.d förste länsassessor, Vänersborg.....	1931	96
LJUNG, INGEMAR, Vänersborg.....	1966	94
LJUNGGREN, LARS GÖRAN, Inspektör, Frändefors	1946	98
LJUNGSTRÖMER, ANTON, Vänersborg.....	1989	01
LJUNGSTRÖMER, ARNE, Glasmästare, Vänersborg	1951	95
LOHEDEN, KARL GUSTAV, Vänersborg.....	1925	95
LOHM, SÖREN, Kranmaskinist, Vänersborg.....	1942	93
LUNDBERG, ANDERS, Vänersborg.....	1977	05
LUNDBERG, GUNNAR, Vägmästare, Vänersborg	1955	02
LUNDBERG, ROGER, Vänersborg.....	1945	05
LUNDBERG, WIMAN, WILGOT, Vänersborg.....	2008	09
LUNDBORG, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1994	00
* LUNDBORG, BO, Operasångare, Handen	1932	66
* LUNDBORG, ERIC, Köpman, Vänersborg,		
ständig medlem, Gillevärd	1957	66
LUNDBORG, GUSTAV, Studerande, Vänersborg	1987	00
* LUNDBORG, JAN, Vänersborg.....	1952	73
LUNDBORG, NIKLAS, Studerande, Vänersborg	1989	00
** LUNDBORG, STEN, Köpman Vänersborg.....	1925	42
* LUNDBÄCK, BENGT, Dialystekniker, Vänersborg	1941	67
LUNDGREN, STEN ÅKE, Bilhandlare, Frändefors	1954	01
LUNDGREN, ÅKE, Kriminalinspektör, Södertälje.....	1946	88
LUNDH, GUNNAR, Polismästare, Vänersborg.....	1935	94
** LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg,		
innehavare av Gillets medalj (1995)	1919	52
* LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
* LUNDIN, PER, Köpman, Vänersborg.....	1953	55
LUNDQVIST, ULF, Banktjänsteman, Vänersborg	1946	93
LUNDSTRÖM, HERBERT, Länsveterinär, Vänersborg.....	1936	89
* LUNDVIK, MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby	1926	64
LUNNERYD, BJÖRN, fd. godsägare, Vargön	1924	06
* LÅNG, BÖRJE, Kurator, Trollhättan	1933	76
* LÅNG, KENT, Bankdirektör, Vargön.....	1940	80
LÅNG, KURT, Regionchef, Vänersborg	1951	06

LÅNG, OWE, VD, Vargön	1963	97
* LÅNG, STIG-ARNE, Konsult, Norrköping	1953	85
LÖFGREN, BENGT, Bagerikonditor, Vänersborg	1938	97
LÖFGREN, JERKER, Läkare, Vänersborg	1943	02
LÖNN, PER, Malmö	1977	08
LÖVBERG, THORE, fd. chefsåklagare, Vänersborg	1925	91
MAGNUSSON, ANDERS, Vänersborg	1944	06
MAGNUSSON, BJÖRN, Trafikingenjör, Vänersborg	1964	04
* MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
* MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungskile	1940	65
MAGNUSSON, PER, Bromma	1965	07
MAGNUSSON, S-O, Kyrkomusiker, Vänersborg	1942	12
* MALCOLM, KARL-ERIC, Redaktör, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2006)	1928	80
MALM, GÖTE, Vänersborg	1921	96
MALM, RUNE, Vänersborg	1956	07
MALMBERG, NILS, Vänersborg	1990	00
MALMBORG, JOHAN, Civilekonom, Stockholm, ständig medlem	1975	76
* MARKLUND, BERTIL, Docent, Vänersborg	1945	80
MATTSSON, OLLE, Vänersborg	1945	10
MELIN, KENT-OVE, Begravningsentr., Vänersborg	1959	06
MOLIN, ELVING, Vänersborg	1942	08
MOLLBERG, THOMAS, Tullinge	1949	06
* MOSSBERG, BERTIL, Uddevalla	1937	85
MOSSBERG, LEIF, Arbetsledare, Vänersborg	1931	90
MUNKBO, LEIF, Dals Rostock	1959	07
MÅRTENSSON, ARNE, Bankdirektör, Djursholm	1951	87
MÅRTENSSON, BERNT, Skövde	1958	95
MÖRK, SVEN-OLOF, Vänersborg	1942	08
NEJDMO, TOMMY, Vänersborg, ständig medlem	1947	05
NIDSJÖ, JAN-ERIC, Vänersborg	1935	99
NIDSJÖ, KENNET, Konstruktör, Vänersborg	1963	04
NIKLASSON, LENNART, Vänersborg	1959	05
NILSÉN, PER, Malmö	1967	07
NILSSON, BERNT, Vänersborg	1948	99
* NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisings-Kärra	1944	83
NILSSON, BO, Vänersborg	1943	08
NILSSON, GÖRAN, Vänersborg	1931	02
NILSSON, HANS, Kinna	1923	88
NILSSON, JAN-ERIK, Fordonsmek. Vänersborg	1954	94
NILSSON, LARS, Vänersborg	1946	99
NILSSON, MATS, Rektor, Vänersborg	1949	04
NILSSON, PATRIK, Vänersborg	1968	10
* NILSSON, PER-AXEL, Överskötare, Vänersborg	1923	78
* NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindarmästare, Värnamo	1925	80
NILSSON, PER OLOF, Vänersborg	1961	03
NILSSON, PETER, Wien	1955	10
NILSSON, PETER, Kontorist, Vänersborg	1971	97

NILSSON, RAGNAR, Ingenjör, Vargön	1926	89
NILSSON, SÖREN, Vänersborg	1938	98
NILSSON, THOMAS, Vänersborg	1944	11
NORBERG, KENNETH, Vänersborg	1949	09
NORBERGER, JAN, Vänersborg	1947	12
NORDBERG, ANDERS, Åkare, Vänersborg	1951	10
* NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg	1937	81
NORDMARK, STEFAN, Ekonomichef, Vänersborg	1957	12
NORDQUIST, HANS, Vänersborg	1925	95
* NORDQVIST, YNGVE, Direktör, V. Frölunda	1930	77
NORÉN, HANS, Vänersborg	1956	11
NORLIN, BERNDT-OLOF, Vänersborg	1942	97
NORRMAN, TOMMY, Posttjänsteman, Vänersborg	1944	90
NYLÉN, TORE, Civilingenjör, Lidköping	1936	89
NYSTRÖM, GUNNAR, Brandsinspektör, Vänersborg	1946	04
** NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingenjör, Vänersborg	1928	58
NYSTRÖM, ULF, Smältv. arbetare, Vänersborg	1967	95
ODELIUS, CHRISTOFER, Vänersborg	1993	05
* ODELIUS, ERIK, Byggmästare, Vänersborg, ständig medlem	1934	79
* ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg, ständig medlem	1957	79
ODHAMMAR, IVAN, Vänersborg	1932	06
OLAUSSEN, GÖRAN, Trollhättan	1938	99
OLOFSSON, CLAS-GUNNAR, Skötare, Vänersborg	1952	11
OLOVSSON, BENGT, Frändefors	1951	10
OLSEN, POUL, Frisörmästare, Vänersborg	1938	91
OLSSON, ANDERS, Vänersborg	1978	07
OLSSON, BJÖRN, Vänersborg	1939	04
OLSSON, BOSSE, Institutionschef, Vänersborg	1948	07
* OLSSON, CHRISTER, V. Montör, Vänersborg	1956	83
** OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GERT, Arkitekt, Vänersborg	1933	89
OLSSON, LARS-OLOV, Vänersborg	1949	05
* OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
* OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
OLSSON, ULF, Ombudsman, Vänersborg	1962	09
* OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1945	83
OLSSON, ÅKE, Bilmekaniker, Vänersborg	1933	04
PAJUSI, ARWO, Antikvarie, Söderåkra	1965	99
* PALM, STIG-LENNART, Ingenjör, Linköping	1930	82
* PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda ständig medlem	1933	76
* PATRIKSSON, ANDERS, Arkitekt, Vargön	1960	85
* PATRIKSSON, HENRIK, Driftingenjör, Vänersborg	1965	85
PATRIKSSON, HÅKAN, Företagskonsult, Vänersborg	1946	94
* PATRIKSSON, MAGNUS, Rådman, Timmersdala	1965	85
* PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
PAULSSON, JONAS, Vänersborg	1977	09
PAULSSON, MATTIAS, Snickare, Vänersborg	1975	10
PAULSSON, ÅKE, Skara	1946	97

PERMVALL, OSKAR, Civilingenjör, Älvsjö	1957	88
PERSSON, HANS OLOF, Vänersborg	1974	90
PERSSON, JONNY, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1948	95
PERSSON, KENNET, VD, Vänersborg	1962	08
PERSSON, KENNETH, Vänersborg	1946	10
PERSSON, MAGNUS, VD, Vänersborg	1967	05
PERSSON, STIG, Direktör, Vänersborg	1949	04
* PERSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg	1925	77
PERSSON, ÅKE, Vänersborg	1933	08
* PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1943	71
PETERSON, ERNST, F.d. Finanschef, Vänersborg	1931	98
PETERSON, KARL-AXEL, Västra Frölunda	1940	95
PETERSSON, KARL-ERIK, Bältinge	1935	04
* PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
PETTERSSON, BJÖRN, Elektriker, Vänersborg	1962	92
PETTERSSON, BENNY, Vänersborg	1957	12
PETTERSSON, INGEMAR, Vänersborg	1950	99
PETTERSSON, NILS ÅKE, Vänersborg	1941	94
PETTERSSON, TOMMY, Grästorp	1957	96
POLHEM, BO, Vänersborg	1950	09
PRINS, EDDIE, Frisör, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden	1971	94
PRINS, SETH, Frisör, Vänersborg	1947	94
** PÅRUD, NILS, Universitetslektor, Umeå, ständig medlem, innehavare av Gillets medalj (1980)	1923	52
QUENTZER, BERTIL, Lektor, Vänersborg	1935	98
* RAHM, GUNNAR, Apotekare, Göteborg	1929	66
RAHM, JAN-OLOF, Vargön	1946	12
RAMM, TOMMY, Vänersborg	1948	09
* RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
RAPP, ALFRED, Sjukhemsdir, Vänersborg	1943	03
RAPP, CARL, Vänersborg	1992	05
RAPP, MARCUS, Vänersborg	1994	05
RAPP, PATRIK, Vänersborg	1962	00
RAPP, URBAN, Vänersborg	1968	05
REIMERS, GÖSTA, Göteborg	1943	02
ROHLIN, LENNART, Vänersborg	1946	11
ROSENBERG, TORSTEN, Folkskollärare, Trollhättan	1934	04
ROSENGREN, BENGT, Avd. chef, Vänersborg	1946	05
* ROSENGREN, KARL-ERIK, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
* ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Ryssby	1945	79
** ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Opt, Mellerud, ständig medlem	1940	58
RUDSTRÖM, LARS, Samhällsplanerare, Vänersborg	1957	02
RUSSBERG, BERNDT, Konstnär, Vänersborg	1931	99
RUSSBERG, KENT, Vänersborg	1939	11
RUSSBERG, MIKAEL, Civ. ingenjör, Vallentuna	1969	04
RYBERG, EVERT, Lagerchef, Hälsingborg	1940	90
RYBERG, LENNART, Styckmästare, Vänersborg	1932	90
RYDING, SVEN, Vänersborg	1940	04

* RÅDBERG, JAN ERIK, f.Vattenrättsingenjör, Uppsala	1910	84
RÅDMARK, THURE, Överläkare, Vänersborg.....	1952	99
* SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand. Enskededalen.....	1945	50
SAHLSTEN, BO, Trollhättan	1950	05
* SALANDER, HÅKAN, Doktor, Vänersborg	1939	85
SALONEN, ARVID, Tandläkare, Göteborg.....	1980	87
SALONEN, BÖRJE, Örebro	1951	95
SALONEN, EMIL, Göteborg	1977	87
* SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg, bisittare i styrelsen	1948	81
SALONEN, OSKAR, Vänersborg.....	1987	89
* SAND, NILS OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
SANDÉN, BJÖRN, Vänersborg	1932	09
SCHAGERSTRÖM, ROLAND, F.d. Brandmästare, Vänersborg.....	1936	05
† SCHÄRBERG, HENRY, Vänersborg	1936	92
SELIN, LEIF, Direktör, Vänersborg	1947	02
* SILJEVALL, VALDO, Ingenjör, Lilla Edet.....	1924	74
SJÖBERG, KJELL, Fastighetsingenjör, Vänersborg.....	1942	01
SJÖDAHL, PER, Vargön.....	1955	06
SJÖGREN, BENGT O.T, Göteborg.....	1932	07
SJÖSTAD, EMIL, Vänersborg.....	1990	00
* SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg	1958	81
* SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Göteborg	1943	79
SJÖSTRAND, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg.....	1944	94
SJÖSTRAND, OSKAR, Vänersborg.....	1973	94
* SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg.....	1930	77
SJÖSTRÖM, ROLF GEORG, Golvläggare, Vänersborg.....	1926	87
SJÖSTRÖM, STAFFAN, Adjunkt, Vänersborg.....	1954	10
SKAGERLIND, HANS-RUNE, Vänersborg	1937	08
SKARSJÖ, LENNART, Företagsförmedl., Grebbestad	1945	99
SKOOGH, ANDREAS, aukt. redov. kons. i FAR, Karlstad.....	1979	95
SKOOGH, EIVIND, Vänersborg.....	1947	08
* SKOOGH, GUNNAR, Fastighetsmäklare, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (2007) ständig medlem	1937	69
SKOOGH, JAN-OLOF, Auktoriserad redovisningskonsult, Karlstad.....	1952	95
** SKOOGH, LARS-OLOF, Trafikmästare, Vänersborg.....	1925	58
SKOOGH, LENNART, Sollentuna.....	1949	92
SKOOGH, MARCUS, Karlstad	1983	95
* SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg.....	1927	62
SPJUTH, LENNART, Civilingenjör, Oxelösund.....	1949	02
STAKE, BENGT OLOF, Sjuntorp.....	1946	03
STALFORS, LEIF, Vänersborg	1939	98
* STALFORS, TOMAS, Vänersborg.....	1948	83
STARK, DAN, Vänersborg.....	1946	02
STEINER, ARNE, Vänersborg	1945	09
STEINER, ERIK, Vänersborg	1979	10
STENSON, MORGAN, Uddevalla	1960	07
* STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag. Göteborg	1939	74
* STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76

STERNER, ANDERS, Instrumentkontrollant, Vänersborg.....	1955	94
* STJERNDAHL, HARALD, Agronom, Vänersborg.....	1915	81
STJÄRNERED, BERTIL, Vänersborg.....	1940	10
STORM, GÖRAN, Nol.....	1946	02
STORM, LARS, Vänersborg.....	1962	11
STRAND, JAN-OLOF, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1969	99
STRAND, JOHAN, Vänersborg.....	1967	97
STRAND, LENNART, Behandlingsassistent, Vänersborg.....	1946	01
STRAND, OLLE, Vänersborg.....	1931	93
* STRANDBERG, BERTIL, Köpman, Uddevalla.....	1921	75
STRID, BROR, Vänersborg.....	1944	04
* STRIVE, STAFFAN, Sjökapten, Ljungskile.....	1960	85
STRÖM, DAG, Vänersborg.....	1951	04
* STRÖM, PER, Byggnadsingenjör, Motala.....	1920	76
* STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Stockholm.....	1939	82
* STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg.....	1934	67
STRÖMBERG, REINE, Fastighetschef, Vänersborg.....	1938	88
STÄHLBERG, PER OLOF, Plåtslagare, Vänersborg.....	1944	95
STÖÖK, ANDERS, Vänersborg.....	1937	09
* SULTAN, JAN, Förvaltare, Vänersborg.....	1934	84
SUNDBERG, GILBERT, Konditor, Vänersborg.....	1931	91
SUNDBERG, NIKLAS, Konsult, Vänersborg.....	1966	04
SUNDEFORS, BILL, Konsult, Vänersborg.....	1956	98
SUNDEFORS, HARTVIG, Fd Järnvägsexp. Vänersborg.....	1927	94
* SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg.....	1936	75
SUNDELIUS, JONAS, Vänersborg.....	1963	04
* SUNNERDAHL, SVEN-OLOF, Reparatör, Vänersborg.....	1938	79
SVANBERG, BERTIL, Vänersborg.....	1925	04
* SVANBERG, GÖSTA, Civilekonom, Vänersborg.....	1924	84
* SVANBERG, HENRIK, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden.....	1966	84
* SVANBERG, MARTIN, Ingenjör, Trollhättan.....	1962	84
SVANBERG, ÅKE, Informationschef, Strömstad.....	1943	96
SVANLING, THOMAS, Byggnadstekniker, Vänersborg.....	1958	05
SVENSSON, ALF, Droskägare, Vänersborg.....	1957	94
* SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg.....	1932	64
SVENSSON, BERTIL, Brandförman, Vänersborg.....	1924	93
SVENSSON, CHRISTER, Vänersborg.....	1943	90
SVENSSON, GÖRAN, Brandman, Vänersborg.....	1956	01
SVENSSON, GÖRAN, Kungshamn.....	1951	08
SVENSSON, HANS, Vaktmästare, Vänersborg.....	1957	05
SVENSSON, KENT, Vänersborg.....	1937	04
* SVENSSON, LARS, Civilingenjör, Barsebäck.....	1950	76
* SVENSSON, LARS-GUNNAR, Vänersborg.....	1952	80
* SVENSSON, LENNART, Vänersborg.....	1952	80
SVENSSON, PETER, Stockholm, ständig medlem.....	1972	72
SVENSSON, STEFAN, Driftstekniker, Vänersborg.....	1966	04
SVENSSON, ÅKE, Vänersborg.....	1948	12
SWAHN, JANERIC, Vänersborg.....	1950	05

SÄVBLOM, DAG, Vänersborg.....	1964	07
* SÖDERBOM, LARS-ÅKE, Målare, Vänersborg.....	1954	81
SÖDERKVIST, GUNNAR, Snickare, Vänersborg	1955	92
SÖDERQVIST, NILS-ERIK, Riksdagsman, Brålanda	1948	95
SÖDERROS, STEN, Uddevalla	1951	04
* SÖDERSTRÖM, LEIF, Vänersborg	1960	84
* SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
* SÖDERSTRÖM, STIG, Vänersborg	1940	83
* SÖDERSTRÖM, SVEN, Postmästare, Vänersborg	1933	83
TALLBO, BO, Vänersborg	1952	95
TENGBLAD, SVANTE, Ekonomichef, Vänersborg.....	1953	87
** THERNQUIST, KJELL, Redovisn.konsult, Vänersborg, hedersledamot, innehavare av Gillets medalj (1990) ständig medlem	1939	50
THORELL, SUNE, Logistiker, Båstad.....	1955	88
THORNELL, ERLAND, Vänersborg.....	1943	08
THORSSON, BRUNO, Rådman, Vänersborg.....	1941	01
THORVALDSSON, CARLSSON, PER, IT-Tekniker, Brålanda.....	1962	04
THUNBERG, BO, Biolog, Kil	1952	01
* THUNBERG, SVEN, Kommunalarbetare, Brålanda	1935	79
THUNSTRÖM, SVEN, Marknadschef, Göteborg	1938	01
THÖRNKVIST, OVE, Kommundirektör, Uddevalla	1960	10
** TIBBLIN, ARNE, Posttjänsteman, Frändefors.....	1925	51
** TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Lerum	1935	61
* TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås	1936	76
TIMMERFORS, STIG, Frändefors	1938	03
TOMELIUS, HALVARD, Vänersborg	1921	98
TORNER, LARS, Vänersborg, innehavare av Gillets medalj (2010)	1934	02
TROPP, INGVAR, Skattkärn	1940	01
* TURTELL, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1942	80
TVIKSTA, EVALD, Ödsmål	1935	04
* TVIKSTA, INGEMAR, Vänersborg.....	1933	85
TÖRNER, SVEN-OLOF, Vänersborg	1950	98
ULLDAHL, CONNY, Distributör, Vänersborg	1956	88
* ULVEGÄRDE, DAG, Pol.mag. Onsala.....	1941	69
UTTER, KARL ANDERS, Frändefors.....	1947	95
WADELL, LEIF, Köpman, Göteborg	1940	01
* WADMAN, DAG, Bankdirektör, Vänersborg	1949	80
WAERN, FREDRIK, Lantmästare, Vargön	1943	89
WAGNERVIK, THOMAS, Miljöchef, Vänersborg.....	1956	11
* WAHLIN, BJÖRN, Distr.överläk, Thun Schweiz	1942	85
** WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg, hederledamot, innehavare av Gillets medalj (1989) ständig medlem	1932	51
* WAHLIN, JACOB, Vargön.....	1960	71
* WAHLIN, TORDEL, Docent, Upphärad.....	1943	85
WALLIN, BJÖRN, Civilingenjör, Vänersborg	1939	94
WALLIN, KENNETH, Målare, Vänersborg.....	1964	92
* WALLIN, ROLAND, Målare, Vänersborg.....	1930	82
WALLIN, HÅKAN, Bid Manager, Vänersborg	1968	01

WALLTIN, STENÅKE, O, Redaktör, Vargön	1937	90
WADENBRANDT, ULF, Vänersborg	1968	12
WANNERUD, LARS, Vänersborg	1924	05
WASSÉN, HANS, Vänersborg	1952	04
WASSÉN, LARS, Vänersborg	1966	04
* WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1927	77
WEGRAEUS, BJÖRN, Lund	1969	82
* WEGRAEUS, ERIK, Riksantikvarie, Lund	1940	83
* WEGRAEUS, FREDRIK, Göteborg	1965	82
† WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Sköndal	1916	42
* WEISS, ANDERS, Byrådirektör, Munkedal	1940	66
* WELÉN, PER, Civ. Ingenjör, Trollhättan	1960	73
WENERKLANG, STEFAN, Vänersborg	1968	11
* WENNERBERG, LENNART, Kontrollant, Vänersborg	1951	75
WENNERBERG, MATS, Platschef, Vargön	1942	02
* WENNERBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg	1934	79
WENNERBERG, FREDRIK, Vänersborg	1990	04
* WENNERBERG, HENRIK, Vänersborg	1948	85
* WENNHAGE, PER, Tekn. dr. Älvsjö	1966	80
WENNLIND, BÖRJE, Vänersborg	1937	05
WERNER, CLAES, Maskinist, Vargön	1945	09
* WERNER, SVEN, Tekn. Dr, Steninge	1952	77
VESSBY, ENAR, Gamleby	1939	05
* VESSBY, SVEN-OVE, Reparatör, Frändefors	1944	84
* WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg	1940	76
* WESTERBERG, LARS, Vänersborg	1928	81
WESTERBERG, PETER, Vänersborg	1972	12
* WESTERLUND, ÅKE, Regionchef, Vänersborg, ledamot beredningsnämnden	1950	80
* WESTHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg	1938	74
* WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1945	75
VILGEUS, LARS-GUNNAR, Komminister, Strängnäs	1943	01
* WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum	1950	63
VÄNERLÖV, INGEMAR, Riksdagsledamot, Vänersborg	1944	94
** WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekr., Vänersborg, Gilleskrivare ...	1945	88
ZETTERBERG, CURT, Hamburgsund	1943	01
ZICKERMAN, MAGNUS, Helsingborg	1955	05
ÅBERG, DAN, Skara	1956	12
* ÅBERG, GERT-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1958	74
* ÅBERG, GUNNAR, Fritidschef, Vänersborg	1930	75
ÅHLUND, BO, Ingenjör, Vänersborg	1944	95
ÅHLUND, JOHAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1974	11
* ÄNGERMARK, WILHELM, Antikvarie, Uddevalla, ständig medlem	1924	85
ÖBERG, JOHANNES, Göteborg	1992	11
ÖHGREN, ANDREAS, Frändefors	1972	01
ÖHMAN, OVE, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1958	11
ÖRTENBLAD, ROLF, Distriktschef, Vargön	1934	93

ÖSTERBERG, JAN, Inköpschef, Ljungskile	1937	90
ÖSTH, BENNY, Verkstadsschef, Vänersborg	1941	05
* ÖSTLING, HARRY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1920	74

Antal medlemmar: 977

** Berättigade till 25-årstecknet*

*** Berättigade till 50-årstecknet*

Gillets Plusgironummer är 32 93 19-8

För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel m.m. till

**Vänersborgs Söners Gille
Göran Hagborg, Öxneredsvägen 117 B
462 61 Vänersborg**

epost: hagborg@tele2.se

www.vanersborgssonersgille.se

Styrelseberättelse 2011

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avge följande berättelse verksamhetsåret 2011, Gillets 106:e.

Gillet har under året samlats till Årsstämma den 5 april 2011 med ett sjuttiofem deltagare.

Efter sedvanliga förhandlingar lämnades ordet till gillebrodern, vänersborgssonen och chefredaktören för tidskriften Morgan Ahlberg. Han gav korta fakta kring tidningen, beskrev den förändring som skett vid introduktionen av Web-tidningen och redovisade de förändringar som dagspressen står inför.

Högtidsstämman den 4 november 2011 var speciell såtillvida att den för första gången avhölls på Vänersborgs Teater. Innan den formella delen tog vid överlämnades ett ungdomsstipendium på 10 000 kronor till Sörgårdens Fritidsgård Brålanda, representerad av Erik Johansson. Ytterligare uppvaktningar vidtogs under mötet då Gillets medalj utdelades till Einar Hansander för hans mångåriga arbete med att samla och uppteckna äldre folkmusik. Axel W Erikssonmedaljen tilldelades Erling Svensson, Hullsjön, vilken under många år gjort betydande insatser inom de områden som stipuleras i stadgarna.

Fem medlemmar, Lennart Högzell, Per Arne Liss, Lennart Tibblin, Sven Olof Åberg och Göran Hagborg var berättigade till tecken för 50-åriga medlemskap. Berättigade till tecken för 25-åriga medlemskap var Johan Fredrik Ericsson, Jörgen Hammarstedt, Mikael Jacobsson, Henrik Svanberg, Per Wennhage, Willard Hallberg, Karl Gustaf Johansson, Lars Johansson, Magnus Englund och Johan Larsson. Tecknen tilldelades de sex gillebröder som hade möjlighet att närvara.

Utdelningen av musikstipendier ur Elis Ullmans Minnesfond anordnades den 6 november för elfte gången i Vänersborgs kyrka. Stipendier om vardera 10 000 kronor gick till elever vid Musikhögskolan, vilka representerar orgel respektive trumpet.

År 2011 har varit unikt i Gillets historia. För första gången har två böcker presenterats samma vecka, dels Göran Söderströms "Berghandboken", där Gillet varit en samarbetspartner, dels Vassbottenboken, Gillets egna utgåva. Berghandboken, vilken är en sammanfattning av Söderströms många skrifter om bergen, kan sägas vara en gåva och ett stort tack till denne. Vassbottenboken, vilken rönt mycket stort intresse är en publikation som speglar tillkomsten och utvecklingen av Vassbottenområdets industrier under olika decennier. Gillet har under

året även presenterat en populär snapsvisebok. Dessutom har Gillets årsskrift utkommit med sin 80:e årgång.

Gillet har alltsedan tillkomsten ideellt ivrat för stadens väl och försköning. Som ett exempel på detta har styrelsen under hösten tillskrivit kommunen i två aktuella ärenden. Dels vad gäller Skräcklestugan, där Gillet uttryckt en bestämd önskan och förhoppning att nya stugan vinterbonas, dels att Plantagen skulle fortsätta att vara en grön lunga för staden samtidigt som de skulle återfå något av det öppna och fria rum, det en gång var skapat som.

Inför julen har Gillets julblommor på sedvanligt sätt delats ut. De ges till personer som särskilt bör tackas eller som behöver en särskild uppmuntran inför julen.

Den 24 augusti genomfördes Gillemästerskapet i golf. 22 bröder deltog och segrare även detta år blev Bo Olsson.

Styrelsen har under året haft 10 protokollförda sammanträden. Styrelse, beredningsnämnd, veteranerna och tillsatta arbetsgrupper har dessutom samlats för att bereda olika frågor samt sköta hus och trädgård vid Gillets lokaler.

Styrelsen har under året bestått av Peter Johansson, 1:e ålderman, Joakim Bernling, 2:e ålderman, Göran Hagborg, Kassafogde, Christer Zetterberg, Gilleskrivare, Eric Lundborg, Gillevärd, Håkan Lind, Bisittare och Lars Salonen, Bisittare

Vänersborg i april 2012

Peter Johansson	Joakim Bernling	Göran Hagborg
Christer Zetterberg	Eric Lundborg	Håkan Lind
Lars Salonen		

Årsbokslut 2011

Resultaträkning

Intäkter

Medlemsavgifter	182 950:-
Bokförsäljning	91 651:-
Ränteintäkter Fonder	27 421:-
Övriga intäkter	3 270:-

Kostnader

Kostn årsskrift	77 745:-
Annonstäckning	-25 200:-
Nettokostnad årsskrift	52 545:-
Lokalkostnader	32 030:-
Telefon, porto	10 244:-
Sammanträdeskostnader	8 363:-
Uppvaktningskostnader	9 589:-
Annonsering	4 775:-
Bergens bok	15 000:-
Övriga kostnader	24 168:-
Kostnader bok	55 665:-
Skatter	7 655:-
Årets överskott	85 258:-

Summa 305 292:-

Summa 305 292:-

Balansräkning 2011 12 31

Tillgångar

Kassa bank, plusgiro	150 126:-
Fonder	821 551:-
Övriga fordringar	23 520:-
Inventarier	45 000:-

Skulder, Eget kapital

Diverse skulder	19 033:-
Eget kapital Fonder	566 203:-
Eget kapital Gillet	369 703:-
Årets överskott	85 258:-

1 040 197:-

1 040 197:-

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning för år 2011, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger inte beträffande de till oss överlämnade handlingarna, bokföringen, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning härav tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen avser.

Vänersborg den 14 mars 2012

Kent Lång
Granskningsman

Lars Berg
Granskningsman

www.vanersborgssonersgille.se

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 2012

Styrelse

JOHANSSON, PETER, 1:e Antikvarie, 1:e Älderman 2011 (2008)
BERNLING, JOAKIM, Advokat. 2:e Älderman 2011 (2008)
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekreterare, Gilleskrivare 2003 (2002)
HAGBORG, GÖRAN, Redov.konsult, Kassafogde 1993 (1980)
LUNDBORG, ERIC, Köpman, Gillevård 2008 (2006)
SALONEN, LARS, Tandläkare, Bisittare 2006
LIND, HÅKAN, Jur.kand, Bisittare 2008 (2003)
BOMAN, GÖRAN, Regionchef, Ersättare 2008
ALFREDSSON, LARS, Administrativ chef, Ersättare 2011

Beredningsnämnd

GILLESKRIVAREN
WESTERLUND, ÅKE, Regionchef
BERG, LARS, Affärsutvecklingschef
SVANBERG, HENRIK, Ingenjör
PRINS, EDDIE, Frisör

Årsskriftnämnd

ANDRE ÄLDERMANNEN
LARSSON, STIG, Direktör
THERNQUIST, KJELL, Konsult
MALCOLM, KARL-ERIK, Redaktör
ANDERSEN, HASSE, Speciallärare
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör
KNUTSSON, BO, Pol mag
JOHANSSON, PETER, 1:e Antikvarie
HEDQVIST, PER, Byråassistent

Granskningsmän

LÅNG, KENT, Bankdirektör
SVENSSON, LENNART, Intendent ,
WASSÉN, LARS, Banktjänsteman, suppleant

GILLETS ÄLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920
Direktören Edwin Andersson	1921-1935
f.d Färtläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjorth	1954-1964
Länspolismästaren Erik Sahlin	1965-1973
Kamreraren Olov Janson	1974-1979
Fd. Disponenten Sven Lind	1980-1990
Direktören Stig Larsson	1991-2005
Ingenjören Göran Ahlin	2006-2010
1:e Antikvarien Peter Johansson	2011-

Gilletts styrelse leddes till 1933 av en ordförande. Detta år infördes beteckningen Förste Älderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar

www.vanersborgssonersgille.se

MEDLEMSINFORMATION

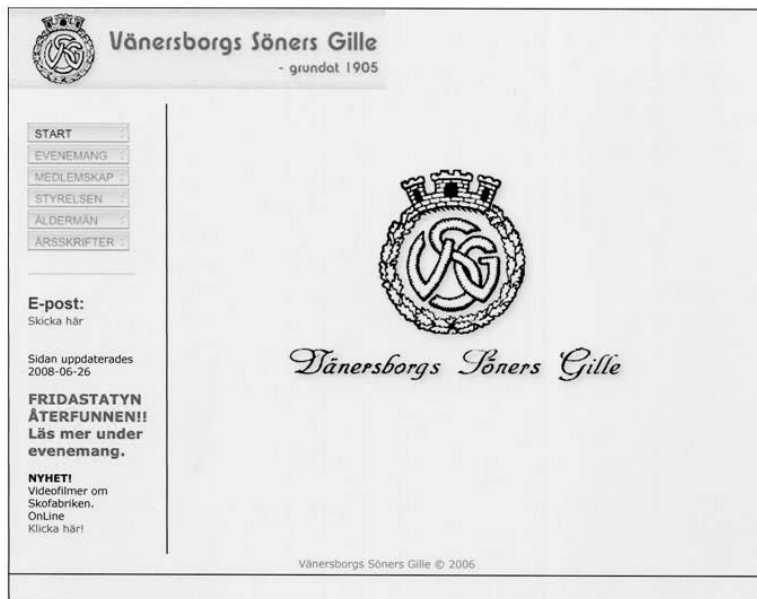
Gilletts hemsida

Vänersborgs Söners Gille har naturligtvis en egen hemsida på det s.k nätet. Vi försöker efter bästa förmåga att hålla den uppdaterad och aktuell. Du loggar in på internetadressen: www.vanersborgssonersgille.se och hamnar på vår startsida, där Du finner de senaste nyheterna och flikar som leder till vidare information. Du kan ex. läsa samtliga årsskrifter sedan 1932.

Genom att klicka på fliken ”Medlemskap” kan Du enkelt anmäla nya medlemmar genom att fylla i formuläret och sända det via e-post direkt till Gillet.

Medlemsförteckningen

Den medlemsförteckning som Du finner i årsskriften är inte till alla stycken helt korrekt vad avser titlar, bostadsort mm. Vi uppskattar om Du meddelar oss eventuella felaktigheter antingen via e-post: hagborg@tele2.se eller genom ett telefonsamtal till Göran Hagborg 0521-17705 eller brevledes till adress: Vänersborgs Söners Gille, Göran Hagborg, Öxneredsvägen 117 B, 462 61 Vänersborg.

www.vanersborgssonersgille.se

Vänersborgs Söners Gilles styrelse 2012

*Bakre raden fr. vänster Christer Zetterberg, Håkan Lind, Eric Lundborg, Lars Salonen.
Främre raden fr. vänster Joakim Berling, Peter Johansson, Göran Hagborg*

www.vanersborgssonersgille.se

Nordea Köpmansgatan 6, Vänersborg • 0771-22 44 88 vanersborg.3049@nordea.se • www.nordea.se	Sp Contract AB Stig Persson Nygatan 90, 462 32 Vänersborg Tel. 0521-610 90, Fax 0521-622 77 Mobil 070-586 10 90 E-mail: stig.persson@spcontract.se www.spcontract.se
Ståhlbergs Plåtslageri Tenggrenstorpsvägen 17 462 56 Vänersborg Tel. 0521-194 16 Fax 0521-642 45	PRINS <i>frisersalong</i> <i>Kungsgatan 17, Vänersborg</i> <i>Tel. 0521-668 95</i>
mid MARKETING Reklam och marknadskommunikation Vänersborg Uddevalla Göteborg www.midmarketing.se	Skiffer • Skiffer för utom- och inomhusbruk • Köksbänkar i granit • Marmor SKIFFERFORUM VÄNERSBORG Industrigatan 2, Vänersborg • 0521-71 12 13 www.skifferforum.se
– Säljande samarbete på 190 orter – Svensk Fastighetsförmedling Edsgatan 6 VÄNERSBORG Tel. 0521-655 50 ENDA FRISTÅENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG	VÄNERSBORGS MÅLERI Verkstaden Sundsgatan 37 Tel. 71 12 25, Fax 71 12 36

ALAB
FASTIGHETER
0521-25 56 00

www.vbggroup.com

www.swedbank.se

Utlandsboende i Alanya, Turkiet

Kvalité och priser du inte kunnat drömma om.

Ring för presentation. Annelie Myrberg 0521-66 123

www.troll-home.se

Kronogatan 42

Vänersborg

Tel. 0521-107 97

Fax 0521-107 24

0708-37 35 37

Kalas boden

Nyttigare Godare Roligare

Kungsgatan 21, 462 33 VÄNERSBORG

Telefon 0521-154 45, fax 0521-101 68

Rör-Anders

VVS & ENERGI AB

VÄNERSBORG • TROLLHÄTTAN

Skyttegatan 12, Vänersborg

0521-657 00

Butik 0521-657 00

AFFÄRSJURIDIK • FAMILJERÄTT
SKADESTÅND • BROTTMÅL • KONKURSER
FÖRSÄKRINGSÄRENDE • FASTIGHETSÄTT
HYRES- O ARRENDERÄTT • BOUTREDNINGAR
TRAFIKRÄTT ALLMÄN RÄTTSHJÄLP • RÄTTSSKYDD

A D V O K A T E R N A

BERNLING • BOBERG • CEDER

BOX 12 • KUNGSGATAN 9 • 462 21 VÄNERSBORG
TEL 0521-66200 • TELEFAX 0521-66229

 blixt BEGRAVNINGSBYRÅ Vänersborg 0521-71 11 63 Trollhättan 0520-160 02	 VÄNERSBORG REGIONHUVUDSTAD I VÄSTRA GÖTALAND
 VÄNERSBORG BOSTÄDER 0521 - 260 260	 <i>-en riktig sportaffär!</i> Kungsgatan 7 Vänersborg
 Edsgatan 20 462 33 Vänersborg 0521-668 30	ALMHAGES Lövvägen 4 Telefon Vargön 0521-22 07 00
Lundborgs HERREKIPERING EDSGATAN 14 VÄNERSBORG TEL 104 14	

<i>Vi finns, om du behöver oss</i> Vi kan hjälpa dig med bland annat begravning, gravsten, juridik och försäkringar. Du är varmt välkommen in på vårt kontor. Vi gör även hembesök och har jour dygnet runt. Edsgatan 22, Vänersborg, tel. 0521-681 60 www.fonus.se FONUS	VASSBOTTENS BIL KIA MOTORS Östra vägen 28, VÄNERSBORG tel. 0521-192 22
 0521-57 57 20	<i>Mäklarhuset</i> HOME OF HOUSEBOOK Hamngatan 9 i VÄNERSBORG telefon 0521-680 85 www.maklarhuset.se
<i>Knutssons</i> <i>Antik- och Konsthandel AB</i> Bo Knutsson Kungsgatan 3, Vänersborg 0521-660 77	MALMSTRÖMS ur • guld • vänersborg <i>Din Guldbutik i Trestad</i> <i>Edsgatan 21 Vänersborg</i> <i>Tel. 0521 - 106 95</i>
 interflora® <i>Therquist</i> <i>Blomsterhandel</i> Edsgatan 16, 462 21 Vänersborg Telefon 0521-100 63, 622 20	Handelsbanken -En riktig bank Edsgatan 27, Box 116, 462 22 Vänersborg Tel 0521-28 28 00, fax 0521-646 76 www.handelsbanken.se/vanersborg

www.vanersborgssonersgille.se

VÄNERSBORGS MUSEUM

– Det museihistoriska museet –

Telefon: 0521-600 62, 26 41 00

www.vanersborgsmuseum.se

Zalza

PASSION 4 FASHION

Köpmangatan 4 A Vänersborg • 0521-633 44

Öppet: mån-fr 10-19, lö 10-15

mediatryck

Magnetvägen 10
TROLLHÄTTAN

0520-47 99 50

ttela

Det finns alltid något att längta till

ICA

KVANTUM

Vänersborg

ircon EFFICIENT INFRARED
PAPER DRYING

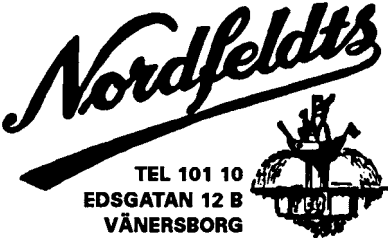
Box 59, 462 21 VÄNERSBORG

Tel. 0521-27 69 70

BRANDT

www.brandtbil.se

 TEL 101 10 EDSGATAN 12 B VÄNERSBORG	 Nordiska Skorstensprodukter AB 0521-65 999
 SVARVARGATAN 4 VÄNERSBORG TEL 0521-120 00 	VÄNERSBORGS Mäklarna Sundsgatan 25 – Vänersborg 0521 - 128 00
 Länsförsäkringar Älvsborg – nu också bank Vallgatan 21, VÄNERSBORG Tel. 0521-27 30 00	 NYA SKOR Sundsgatan 9 Tel. 170 30
 Yngves Onsjö Företagsby, Vänersborg Tel. 0521-665 00	 Lundins Sundsgatan 21, Vänersborg Tel. 105 43

www.vanersborgssonersgille.se

MOBILBANKEN www.mobilbanken.se Mobilupplåsning, Reparationer Köper, Byter & Säljer Edsgatan 27 Vänersborg • Tel. 0521-173 00	 Edsgatan 23 Tel 0521-71 18 88
 Skyttegatan 3 – Vänersborg Tel. 0521-613 50, 172 16	 Box 2056, 462 02 VÄNERSBORG SVERIGE, Tel. 0521-123 90
suads kök PUB & RESTAURANG	 BUTIKEN MITT I STAN VARD 09:30-18 LÖRD 09:30-15 www.ckbutiken.se TEL 0521-100 10 EDSGATAN 18 VÄNERSBORG VALKOMMEN
Restaurang KOPPAR Grillen Hamngatan 13, Vänersborg Tel. 0521-18151	 trenova center TRENNOVA FASTIGHETER AB www.trenova.se Östra vägen 1, 462 32 Vänersborg 0521-27 20 00

Mode för henne b.young® Sundsgatan 14, Vänersborg Tel. 0521-17200	
Odellius <i>Fastighetsförvaltning AB</i> Sundsgatan 12, Vänersborg Tel. 0521-656 15	
 <i>Tel. 0521-610 00</i> <i>Sundsgatan 5a, Vänersborg</i> <i>fastighetsbyran.se/vanersborg</i>	Restaurang ITALIA A LA CARTE • PIZZA • BAR Edsgatan 7, Vänersborg Tel. 0521-612 20
	

www.vanersborgssonersgille.se

seccredo

Tel. 0521-666 65
070-529 93 22
carlssons.maleri@spray.se

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling

Trollhättan
Tel. 0520-494931
mobil 070-2974931

**PANTBANKEN
VÄNERSBORG**

*Residensgatan 5, Vänersborg
tel. 0521- 100 64*

*Karlslundsgatan 8, Vänersborg
tel. 0521- 22 04 90*

NYMANS BIL

Tenggrenstorpsvägen 10
Vänersborg

Tel. 0521-67004

En glad segrare Olle Forsell tar emot vandringspriset av tävlingsledaren John-Olov Ericsson.

GILLEMÄSTERSKAP I GOLF 2012

Under i det närmaste perfekta yttre förutsättningar genomfördes tävlingen om 2012 års Gillemästerskap tisdagen den 21 augusti på Onsjö Golfklubb. 28 gillebröder var anmälda varav 27 kom till start. En golf-tävling såväl som våra andra gilleaktiviteter i form av vår- och högtidsstämor präglas mycket av igenkännanden. Man träffar människor som man kanske inte har sett på många år. ”Aha, är det Du!! Du var ju med i vårt fotbollslag. Det är klart det var några år sedan. Vad roligt!!” Det blir många glada skratt en sådan här dag och det kan kanske påverka kvaliteten på golfspelet. Flera av spelarna var riktigt glada efter bra spel medan andra konstaterade att: ”Vi hade i alla fall tur med vädret.”

Tävlingen genomfördes i positiv anda och med överlag mycket goda resultat. Av 27 startande var det faktiskt så många som 17 som hade 30 poäng eller mer – klart godkänt.

Segrade gjorde Olle Forsell med 38 poäng – mycket bra gjort.

Toppskiktet presterade över lag riktigt fina resultat och fick följande utseende:

1. Olle Forsell	38 poäng	5. Conny Ulldahl	35
2. Stig Larsson	36	6. Berny Karlsson	34
3. Lars-Gunnar Svensson	36	7. Jan Lundborg	34
4. Åke Westerlund	36		

www.vanersborgssonersgille.se

Förändringar i kvarteret Vallmon 1978 - 2012

Kvarteret Vallmon september 1978. Foto: Karl Bernling

Kvarteret Vallmon april 2011. Foto: Karl Bernling

www.vanersborgssonersgille.se

Kvarteret Vallmon juni 2012. Bygge pågår av nya bostäder. Foto: Karl Bernling.

Huvudnässkolans A-hus i augusti 2012
A-huset rivs under hösten 2012
Huvudnässkolan som stod färdigt inför höstterminen
1963 ersatte det gamla läroverket byggt 1869

Foto: Karl Bernling.

Foto: Karl Bernling.

Foto: Karl Bernling.

Gamla Torpaskolan, färdig 1965, revs i februari/mars 2012

Foto: Karl Bernling.

Foto: Karl Bernling.

Skräckelstugan i september 2012
Skräckelstugan färdigställd 1935, ska genomgå
en omfattande renovering/tillbyggnad
under hösten/vintern 2012/2013

Foto: Karl Bernling.

Foto: Karl Bernling.

Gillets trädgård sommaren 2012

Foto: Carl-Viking Wahlin